

Riksdagens protokoll

2010/11:93

Torsdagen den 28 april

Kl. 12.00 – 18.23



Protokoll
2010/11:93

1 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen

Förste vice talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2010/11:FPM98 Grönbok om onlinespel på den inre marknaden
KOM(2011)128 till kulturutskottet

2010/11:FPM99 Meddelande om tjänster av allmänt ekonomiskt intresse
KOM(2011)146 till näringsutskottet

2 § Hänvisning av ärende till utskott

Föredrogs och hänvisades
Skrivelse
2010/11:90 till utrikesutskottet

3 § Cykelfrågor

Cykelfrågor

Föredrogs
trafikutskottets betänkande 2010/11:TU21
Cykelfrågor.

Anf. 1 ANNELIE ENOCHSON (KD):

Fru talman! Dagens betänkande är ett så kallat motionsbetänkande, och där behandlas sju motioner med totalt 30 yrkanden. Motionerna rör allt från mål för cykelpolitiken till trafikregler för cyklisterna.

Enligt vår alltid uppdaterade och kunnige kanslichef är detta betänkande det andra cykelbetänkandet i trafikutskottets historia.

I början av 1960-talet blev bilen den huvudsakliga normen i trafiken. Detta innebar att det i många trafikmiljöer blev farligt och mindre attraktivt att cykla, vilket bidrog till att cyklingens andel av resandet har minskat.

Resvaneundersökningar som görs av bland annat före detta Sika visar att cykelns andel som färdmedel stadigt har minskat. Vid den senaste mätningen, som gjordes under perioden 2005–2006, var det endast 10 pro-

cent av männen och 9 procent av kvinnorna som använde cykeln som färdssätt. Undersökningen *RES 2005–2006* handlar om människors dagliga resande, om vid vilka tidpunkter resor görs, vilka färdssätt som används och vad syftet eller ärendet för resan är.

Trafikanalys inledde i januari 2011 en ny nationell resvaneundersökning. Datainsamlingen kommer att pågå under två år med option på ytterligare två år. Våren 2012 kommer en första resultatrapport att publiceras, och en första databas blir tillgänglig för leverans.

Som trafikantgrupp är cyklister mycket utsatta. Skaderisken för cyklister per tillryggalagd sträcka har beräknats vara nio gånger högre än för biltrafikanter.

Cyklister utgör en större andel av det totala antalet trafikskadade än av det totala antalet trafikdödade. Antalet omkomna i cykelolyckor är ungefär 30 personer per år – under år 2010 var antalet 28 personer, enligt gjorda beräkningar. Antalet svårt skadade cyklister var tyvärr så många som 269 personer under samma år.

Det finns en cykelstrategi från 2000 som har två övergripande mål:

- Cykeltrafiken ska bli säkrare.
- Cykeltrafikens andel av resorna ska öka.

För att nå dessa mål krävs det satsningar på cykeltrafiken i kombination med en medveten samhällsplanering.

Efter en uppföljning av cykelstrategin 2006 gjordes bedömningen att den var relevant även för det fortsatta arbetet.

Nu har våren kommit, och snart är sommaren här. Då kommer också cyklandet att öka och med det den fantastiska frihetskänslan av att vara nära naturen, höra fågelsång och känna dofter som man kan göra framför allt på cykel.

Med dessa ord överlämnar jag betänkandet till mina kolleger för debatt i kammaren.

Anf. 2 DÉSIRÉE LILJEVALL (S):

Fru talman! Under påskhelgen njöt vi svenskar. Sol, värme och sommartemperatur gillar vi. Det härliga vädret fick flera av oss att stöka runt i förrådet efter trädgårdsmöbler, grill och gräsklippare och fick även några av oss att stöka runt efter golfbagen. Inte minst gällde det att leta fram cykeln och rulla ut den ur vinteridet.

Det är, precis som Annelie Enochson sade, härligt att cykla! Lyckan när vi människor susar nedför landsvägen på årets första cykeltur är nästan lika stor som den lycka kossorna känner när de skuttar, eller snarare slår volter, ut ur ladugården vid koutsläppet i början av maj.

När jag var liten var cykelutbudet inte så stort. I cykelaffären kunde man välja mellan ordinära cyklar utan växlar och mer hajpade femväxlade cyklar med himmelsblå ram och bockstyre.

I dag är cykelutbudet betydligt större. Vi verkar välja cykel efter den person vi vill vara, ungefär som det gamla talesättet om sådan hund, sådan husse – alltså: sådan cykel, sådan cyklist.

Som den trendmedvetne kan du till exempel köpa lådcykeln från Christiania, en klassiker som togs fram i den bilfria danska fristaden för att klara lite tyngre transporter.

Eller också kan du shoppa en två och en halv meter lång sportcykel med förlängd ram att sätta din packning på.

Är du typen som pratar mycket i mobiltelefon mellan cykelturerna kan du skaffa dig en sådan cykel som laddar din mobiltelefon när du svischar fram.

Eller också gör du som den engelske cykelministern Norman Baker och införskaffar en fällbar britt att trampa fram på mellan mötena. En fällbar britt har köregenskaper som en fullstor cykel men kan behändigt fällas ihop när du inte behöver den.

Fru talman! Det här talet kommer i mångt och mycket att vara en hyllning till cykeln som transportmedel. Som land har vi mycket att vinna på att fler börjar cykla. Alla svenskar som väljer cykeln framför bilen bidrar flitigt till att minska städernas trafikproblem. Luften blir renare, bullret måttligare och svenska folket friskare!

Med den vetskapen är det glädjande att ett stort antal av landets kommuner är i full färd med att planera stora satsningar för cykeltrafikanterna.

Hemma i Kalmar till exempel har kommunen vid infarterna satt upp stora skyltar som deklarerar att besökarna har kommit till cykelstaden Kalmar. Även landets tre största städer – Stockholm, Göteborg och Malmö – satsar på förbättrad infrastruktur för cyklisterna.

I dag görs en av tio resor i Stockholm med cykel. Det är en klar förbättring jämfört med hur det har varit under de senaste decennierna, men det är definitivt inte all-time-high.

För sjuttio år sedan när mina föräldrar just hade sett världens ljus utgjorde cyklingen 35 procent av stockholmarnas resor. Sedan kom tunnelbanan, och allt fler fick råd med egen bil. 1970 – det år då jag föddes – hade cyklandet sjunkit till 0,8 procent. Nu, 2011, har alltså trenden lyckligtvis vänt. Huvudstadsborna har börjat trampa igen på sina hojar.

Det är självklart bra. Men nära skjuter ingen hare, fru talman! Vi ligger fortfarande decennier efter toppcykelstäder som Köpenhamn och Amsterdam. I Nederländerna, som är det land där det cyklas mest i världen, är andelen cykelresor drygt 25 procent, alltså nästan som det var i Stockholm på 30- och 40-talen.

Även England har blivit ett land fullt av cyklister. De senaste tio åren har antalet cyklande Londonbor mer än fördubblats. 40 procent av fordonen i stadens centrala delar är numera cyklar, och i dag görs över en halv miljon cykelresor om dagen. Men London siktar högre. Målet är att fördubbla antalet cyklister till år 2025.

Den brittiske politikern Norman Baker, som jag nyss nämnt, gör allt han kan för att vara en god förebild i sin roll som cykelminister. Men även solen har sina fläckar. Nyligen retade Baker gallfeber på landets cykelsäkerhetsorganisationer efter att ha setts utan cykelhjälm och dessutom ha uttalat sig enligt följande:

Jag vill inte ha något på huvudet. För mig ligger nöjet med att cykla i att känna hur vinden blåser genom håret – det lilla jag har kvar.

Fru talman! Varför har länder som England, Danmark och Nederländerna lyckats så mycket bättre än Sverige? Den enda raka förklaringen till cykelboomen är att ländernas lagstiftare satt upp mätbara mål och förbättrat livet för cyklisterna avsevärt. Om Moder Svea ska bli en cykelnation av rang behöver vi göra detsamma.

Enligt min uppfattning är den enskilt viktigaste åtgärden att förbättra trafiksäkerheten och infrastrukturen för dem som cyklar. Cyklister är en särskilt utsatt trafikantgrupp. Skaderisken har beräknats till nio gånger högre än för biltrafikanter. Bara lite grus efter vintersandningen eller en trottoarkant kan vara förödande för en cyklist i rusningstrafiken.

En kvinna vittnade i Dagens Nyheter för någon månad sedan om livet som cyklist i Stockholm. Så här sade hon: Jag har blivit prejad av bil så att jag kört omkull, krockat med en annan cyklist, varit millimeter från att bli mosad av bussar, blivit utskälld av taxichaufförer, blivit slagen i magen av mötande för att jag cyklat i vägen, blivit påkörd av en annan cykel eller bil med läkar- och sjukhusbesök som följd.

Under 2010 omkom 28 personer till följd av cykelolyckor. Antalet svårt skadade uppgick till 269 personer. Det måste vara vår absoluta mening att sätta säkerheten för cyklister högst. Vi socialdemokrater vill att riksdagen sätter upp som mål att antalet allvarligt skadade cyklister ska mer än halveras senast 2020 jämfört med i dag.

Som ett viktigt led i denna strävan bör Trafikverket få i uppdrag att ta fram en strategi för säkra gång- och cykelvägar i anslutning till alla skolor. Vi behöver förbättra infrastrukturen för cykeltrafiken. Vi behöver fler cykelvägar. Utanför tätorter, men även inom tätorter, tvingas cyklister till större delen att cykla på vägbanan eller på vägrenar av varierande bredd. När landsvägar byggs om till två-plus-ett-vägar måste man även ta cyklingen i beaktning.

Självklart ställer jag mig bakom alla socialdemokratiska reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall till reservationerna 1 och 3.

Innan jag kliver ned från talarstolen, fru talman, skulle jag vilja ta död på en del myter som florerar bland den icke cyklande delen av befolkningen och som enligt branschorganisationen Svensk Cykling är rena snicksnacket.

1. Man blir svettig av cykling. Ja, om man trampar fram som ett jehu är det klart att man blir svettig. Coola ner lite, trampa lugnare och låt fartvinden svalka dig i nedförsbackarna!
2. Man får punktering jämt. Inte då. Dagens cykeldäck och slangar är opålitliga – skulle man kunna tro, men de är alldeles perfekt slittåliga. Du kan lugnt cykla. Och skulle du mot förmodan få hål på däcket är det bara att ta sikte på närmaste cykelverkstad.
3. Kollegerna kommer att skratta. Eller hur! Den som kommer med pikar är troligen bara avundsjuk. Stå på dig, snart börjar de själva att cykla.

Och slutligen, fru talman, själva kärnfrågan: Går det att cykla i pumps? Javisst, det gäller bara att ha den rätta knycken. Tänk på att trampa med främre delen av foten när du cyklar i högklackat, och använd själva klacken som halkstopp på trampan!

Fru talman! Det är coolt att cykla.

(Applåder)

I detta anförande instämde Gunilla Carlsson i Hisings Backa, Lars Mejern Larsson, Pia Nilsson och Leif Pettersson (alla S).

Anf. 3 STINA BERGSTRÖM (MP):

Fru talman! Nu har många tagit fram sina cyklar från vintervilan i förråden. Själv tog jag premiärturen förra veckan, ned till Konsum. Sedan två år tillbaka är det möjligt att cykla hela vägen.

I september 2008 var jag med och invigde cykelvägen längs den hårt trafikerade riksväg 61. Cykelvägen har bara funnits i två år, men drömmarna och behovet av den hade funnits i över tio år innan den byggdes. Biltrafikens ökning hade lett till att det var förenat med livsfara att cykla eller gå längs landsvägen som går mellan bygdens byar. Barnen fick skjutsas överallt, och det var bara de mest våghalsiga vuxna som vågade cykla bland långtradarna.

Nu kan vi dock återigen cykla till skola, affär, stationen, fotbollsträningarna och festerna på Folkets Hus. Detta säger jag, fru talman, som ett exempel på att det faktiskt är vi politiker som på olika sätt påverkar möjligheten att cykla. Visst är det individen som väljer om man vill cykla eller åka bil, men det är vi som politiker som styr valen – oftast till bilens fördel.

Cykeln har en viktig roll i klimatarbetet. Att öka cyklingens andel av persontransporterna är ett av de snabbaste och billigaste sätten att minska utsläppen från transportsektorn. Det som behövs är att ge cykeln högre prioritet så att det blir mer attraktivt att cykla och mindre attraktivt att köra bil. Här finns en stor miljöpotential, eftersom många bilresor är löjligt korta. Ca 30 procent av antalet bilresor är kortare än tre kilometer, och hälften är kortare än fem kilometer.

Det är en sträcka som många av oss lätt kan cykla – och må bra av det också. Att öka cyklandet är nämligen även en folkhälsofråga. Det trycker vi i Miljöpartiet på i vår motion *Klimat, cykel och hälsa*. I denna motion presenterar vi 33 viktiga åtgärder för att fler ska ta cykeln. De flesta av förslagen behandlas i dagens betänkande.

Fru talman! Hur får vi då fler att välja cykeln? Vad har Miljöpartiet för förslag? Ja, en viktig sak är förstås att bygga fler cykelvägar. En säker cykelväg till skolan gör till exempel att föräldrar vågar låta barnen cykla i stället för att köra dem dit i bil. Mer säkra cykelvägar i städerna, till exempel i Stockholm – där folk är sämst på att cykla till jobbet, läste jag i en DN-artikel i lördags – skulle få fler att våga cykla. Jag gjorde min första cykeltur någonsin i huvudstaden i tisdags, och det var en spännande upplevelse. Det är inte utan att jag känner igen mig i kvinnan som Désirée Liljevall berättade om tidigare.

Pengar till cykelvägarna kommer både från kommunens och statens pengapåse. Vår cykelväg hemma byggdes av Vägverket. Det var alltså statliga pengar. I tio år fick vi vänta. Att det behövs mycket mer öronmärkta pengar i regeringens budget till cykelvägar är tydligt.

Fru talman! Jag har tidigare här i talarstolen berättat ytterligare en historia från min hemkommun, om vad som hände när man byggde om vägen till en två-plus-ett-väg med mitträcke utanför samhället Fagerås. Möjligheten att cykla längs vägen försvann helt, och cyklister och gående förpassades bokstavligen till diket. Detta händer överallt i vårt land. Det är obegripligt!

Miljöpartiet anser att man när man bygger två-plus-ett-vägar samtidigt måste se till att det fortfarande går att cykla längs vägen. Det är inte något som ska bli möjligt igen först efter tio år. Pengarna till cykelvägen

ska tas ur den pott som används till att bygga om vägen, så att man kan inviga cykelvägen samtidigt som vägen.

Jag yrkar bifall till den reservation som handlar om detta, nämligen reservation 3. Den är gemensam för S och MP.

Men, fru talman, det finns mycket annat som regeringen måste göra för att fler ska sätta sig på cykeln i stället för i bilen. Det behövs nationella mål för hur cykelresandet ska öka och cykelolyckorna minska. Det måste bli lättare att ta med sig cykeln på bussar och tåg. Och lagstiftningen måste ändras så att det blir lättare, säkrare och smidigare att ta sig fram med cykel i städerna.

Precis som sagts tidigare av Annelie Enochson finns det dåligt med uppgifter kring hur cyklandet i dag utvecklas. Det finns undersökningar som gjordes under perioden 1995–2006 som visade att cyklandet minskade hela tiden. Vad som händer i dag vet vi inte riktigt.

En av anledningarna till att Sverige, till skillnad mot till exempel länder som Danmark och Holland, inte har lyckats bättre när det gäller cyklingen är att vi inte har haft några mätbara mål med krav på uppföljning. Det har lett till att vi har bristande underlag när det gäller att ta reda på hur det förhåller sig i dag.

Trafikuskottet har anfört att mål om cyklingens utveckling inte bör ligga på nationell nivå. Det är en märklig inställning. I många andra sammanhang har vi nationella mål. Så är det med flera av våra miljömål. Ett annat nationellt mål är fördubblingsmålet inom kollektivtrafiken. Det är ett mål som Miljöpartiet anser att riksdagen bör ställa sig bakom. Och vi tycker även att riksdagen ska sätta upp mål för hur cykelåkandet ska utvecklas i Sverige.

Vi föreslår följande mål:

1. Att 25 procent av antalet persontransporter ska ske med cykel senast 2020.
2. Att 50 procent av arbetspendlingen i tätorter bör ske med cykel år 2020.

Vi tycker, precis som Desirée Liljevall sade nyss, att nollvisionens mål även ska omfatta cyklisterna, det vill säga att antalet allvarligt skadade cyklister ska vara mer än halverat senast 2020. I dag ökar cykelolyckorna, och skadade cyklister är en större patientgrupp än bilisterna på våra sjukhus. Det har sagts här tidigare att det är nio gånger så farligt att sätta sig på cykel än att kliva in i bilen. Det är inte acceptabelt.

Avslutningsvis, fru talman, vill jag säga några ord om trafikregler. Enligt Miljöpartiets uppfattning bör fotgängare, cyklister, personer i rullstol, barnvagnar, skejtare och andra så kallade mjuka trafikanter ges högsta prioritet vid stadsplanering och utformningen av regler. Det skapar en mänskligare stad, ökar trafiksäkerheten och förbättrar möjligheten till vardagsmotion.

Ett exempel på att planeringen i stället skett med bilen som utgångspunkt är reglerna för enkelriktade gator. I Sverige tvingas cyklister att ta omvägar, trots att vägbredden gör det möjligt att låta bilar möta cyklister. Att låta cyklister köra mot enkelriktat skulle på många håll öka framkomligheten utan att bidra till större risker. Detta är sedan länge tillåtet i Tyskland, Holland, Schweiz, Frankrike, Danmark, England, Österrike,

Belgien med flera länder. Miljöpartiet anser att det borde tillåtas även i Sverige.

Ett annat exempel är väjningsplikten. En cykel måste alltid väja för en bil, även om cykeln kommer på huvudled och bilen från sidan. Miljöpartiet anser att det är dags att låta bilar väja för cyklister då cyklisten färdas på huvudled.

Vi tycker att zebralagen ska gälla även för cyklar, det vill säga att bilar måste stanna för cyklister som cyklar på en cykelbana som går parallellt med ett övergångsställe. I dag måste du, i de flesta fall, som cyklist hoppa av cykeln och leda den över övergångsstället för att få företrädesrätt. Undantagen i regelverket gör det hela otydligt och farligt. Det vore ur trafiksäkerhetssynpunkt mycket bättre om det fanns en tydlig regel att det är cyklisterna som har företräde.

Som jag sade inledningsvis: Genom att ge cykeln högre prioritet blir det mer attraktivt att cykla och mindre attraktivt att åka bil, till gagn för miljön och folkhälsan!

Fru talman! Självklart ställer jag mig bakom Miljöpartiets samtliga reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall bara till reservationerna 3 och 9.

(Applåder)

Anf. 4 SIV HOLMA (V):

Fru talman! Jag instämmer mycket i vad de föregående cykelentusiasterna, Désirée Liljevall och Stina Bergström, har sagt i sina anföranden. Mitt anförande kommer att fokusera på den borgerliga regeringens bristande medelstildelning till cykeltrafiken. Det är ändå glädjande, fru talman, att det här är andra gången som vi har ett cykelbetänkande. Jag känner mig väldigt stolt som vänsterpartist, för det är just Vänsterpartiet som har lyft de här frågorna på det sätt som det gjorts.

Fru talman! I dag får cykeltrafiken ca 2 procent av statens anslag inom den nationella planen, men det är enligt de senast kända siffrorna runt 10 procent av samtliga transporter som sker med cykel. Vänsterpartiet vill höja Trafikverkets cykelanslag från 80 miljoner per år till 700 miljoner kronor per år. De borgerliga partierna säger att de vill att fler ska kunna cykla, men samtidigt avstår man från att satsa mer resurser. Det är inte trovärdigt. Det krävs mer konkret politik i form av bland annat ökade anslag som innebär att man kan omsätta det man i ord säger i praktisk handling.

Den borgerliga utskottsmajoriteten hänvisar till att regeringen utsett en särskild utredare, Kent Johansson, med uppgift att se över de regler som påverkar förutsättningarna för att få fler att använda cykeln. Uppdraget ska redovisas den 1 maj nästa år, 2012. Det innebär att regeringen, vad avser cykelfrågorna, kanske kommer med en proposition hösten samma år. Förändrade regler kan då i bästa fall börja gälla tidigast januari 2013. Alltså får vi vänta någonstans mellan ett och ett halvt och två år på eventuella förbättringar. De eventuella förbättringarna kommer i sin tur ta tid i anspråk för att kunna omsättas i verkligheten.

Mot den bakgrunden är det inte konstigt, och kanske till och med helt logiskt, att andelen av befolkningen som använder cykel har minskat de senaste åren.

Den borgerliga utskottsmajoriteten hänvisar också till ett initiativ från regeringens sida hösten 2010 då man gav till Trafikverket i uppdrag att i samarbete med Transportstyrelsen och i samråd med Sveriges Kommuner och Landsting med flera utarbeta en strategi och en handlingsplan för ökad och säker cykling. Slutredovisningen beräknas ske den 1 december 2011. Eftersom slutredovisningen presenteras efter det att budgetpropositionen för nästa år, det vill säga 2012, redan har behandlats kommer resultaten inte att påverka budgetåret 2012 utan i bästa fall 2013.

Fru talman! Det här innebär att i bästa fall kommer det förslag under 2013 som innebär att man underlättar förutsättningarna för att cykla. Jag kan inte annat än konstatera att den borgerliga alliansregeringen säger sig prioritera cykelfrågorna i ord men inte i anslagshänseende.

Fru talman! Regeringen skulle kunna göra annorlunda. Med ökade anslag skulle regeringen ha världens chans att lägga mer pengar på att få fler att använda cykeln. Vi vet, som tidigare talare har sagt, att cyklingen minskar miljö- och klimatpåverkan, förbättrar hälsan och ökar trafik-säkerheten. Eftersom en cykel är ett relativt billigt transportfordon är den tillgänglig även för människor med inga eller små inkomster, exempelvis barn och ungdomar.

Bara detta att kunna få en ändring till stånd när det gäller städernas bebyggelse- och trafiksystem vore bra. I dag anpassas den i huvudsak utifrån biltrafiken. Det borde vara en självklarhet att även cyklisterna ska kunna färdas på ett bra vägnät med god standard, bra vägvisning och tillfredsställande belysning. De ska också ha tillgång till cykelparkeringar. Här skulle den borgerliga regeringen kunna ha ambitionen att öka anslaget i budgeten 2012 till åtgärder i trafikens infrastruktur för cykling.

Det måste vara enkelt och säkert för människor att ta cykeln och kunna byta till tåg och buss eller att, om man så vill, kunna ta med sig cykeln på tåget eller bussen. Det räcker alltså inte med de avsatta medlen på 80 miljoner för att få fart på utvecklingen. Det behövs mer resurser för att stimulera utbyggnad av fler cykelbanor, säkrare cykelöverfarter och fler klimatskyddade cykelparkeringar och för att underlätta för dem som vill ta med cykeln på tåg och buss.

Fru talman! I betänkandet framkommer, som jag sade tidigare, att andelen av befolkningen som använder cykel ligger på 10 procent enligt de senast kända siffrorna. För tio år sedan skedde ungefär 12 procent av alla resor på cykel. År 2000 var den nationella cykelstrategin att andelen skulle öka till 16 procent. Men andelen har alltså inte ökat utan minskat.

Denna negativa utveckling borde mana den borgerliga regeringen och de borgerliga partierna till eftertanke och till att satsa mer pengar på cykelinfrastrukturen. De negativa siffrorna borde få den borgerliga regeringen att ta cykelfrågorna på ett mycket större allvar och att ta större ansvar för dem.

Jag hörde en av allianspartiernas företrädare i gårdagens kammardebatt berätta om att de har börjat förhandla om budgetpropositionen som ska presenteras om fyra fem månader. Jag ställer därför frågan till trafikutskottets borgerliga ledamöter: Kommer någon av er, Lotta Finstorp, Lars Tysklind, Anders Åkesson eller Annelie Enochson, att driva frågan om att höja Trafikverkets cykelanslag som i dag ligger på ynka 80 miljoner kronor?

Fru talman! Vänsterpartiet har en motivreservation, reservation 5, som jag yrkar bifall till, där vi säger att dagens nivå för offentliga investeringar i cykelinfrastrukturen är för låg för att möjliggöra en större ökning av antalet resor med cykel. Det är rimligt att både kommunerna och staten ökar andelen medel till cykeltrafiken så att den i högre grad motsvarar människors användning av cykeln. Kommunerna bör kunna ansöka om statsbidrag motsvarande 50 procent av anläggningskostnaderna för en cykelbana, cykelparkering med mera.

Självfallet måste kommunen för att få statsbidrag kunna visa på att de har upprättat en strategisk cykelplan. När landsvägar byggs om till så kallade mitträckesvägar eller två-plus-ett-vägar anser vi att en parallell cykelväg måste anläggas. Det är viktigt att de kostnader som uppstår i och med detta täcks av de medel som används till byggandet av mitträckesvägar. Det behövs alltså kraftiga åtgärder som måste följas upp med ökade anslag för att man på ett trovärdigt sätt ska kunna främja en ökad och säker cykeltrafik i samhället.

Fru talman! I Vänsterpartiets särskilda yttrande framför vi att det är viktigt att ha säkra och trygga cykelvägar till skolor och andra ställen där barn och ungdomar vistas. Vi framför också att det är viktigt att underlätta kombinerade resor med cykel. Det är angeläget att cykling ska kunna vara en del av resan med tåg eller andra kollektiva transportmedel. Om det är krångligt med kombinationsresor blir valet av bil som transportmedel förmodligen mer attraktivt.

Ett hållbart transportsystem förutsätter därför att kombinerade resor, exempelvis cykel och kollektivtrafik, får en större tyngd i planeringen. Det måste bli enklare och smidigare att ta med sig cykeln på tåget eller att ta cykeln till en hållplats för kollektivtrafik. Ingen operatör ska kunna bedriva persontrafik om den inte använder tågagnar som kan transportera cyklar. Det måste också finnas gott om cykelparkeringar vid stationerna – både säkra och försedda med regnskydd – för att människor ska välja att ta cykeln till tåget. I vissa lägen bör det även byggas cykelgarage med bevakning.

Vi framför också förändrade trafikregler för cykling som går ut på att stärka cyklisterna i trafiken.
(Applåder)

Anf. 5 LOTTA FINSTORP (M):

Fru talman! Vi debatterar nu TU21 angående cykelfrågor. I betänkandet behandlas sju motioner. Det är glädjande att cykelfrågorna numera har en självklar plats i styrdokument på såväl lokal, regional som nationell nivå.

Cykeln är en viktig del i transportsystemet och måste därför integreras i planeringssystemen, främst på lokal nivå. De flesta tätorter är planerade för bilen och inte för cyklisterna. Kommunerna äger planmonopolet och kommunerna har unik kunskap om invånarnas behov av transportlösningar. Men det är självfallet viktigt med en övergripande nationell politik för cykelns roll regionalt och nationellt. Därför har regeringen gett cykelfrågorna ett ökat fokus.

Fru talman! Med utgångspunkt från den nationella planen och de två övergripande målen, tillgänglighetsmålet och hänsynsmålet, har regeringen med tydlighet identifierat ett antal insatser som krävs inom en rad

områden. Reglering, infrastruktur, samverkan, kunskapsuppbyggnad och kommunikation är områden som behöver analyseras och fördjupas.

Därför tillkallade regeringen hösten 2010 en särskild utredare, Kent Johansson, med uppdrag att se över de regler som påverkar förutsättningarna för att cykla. Översynens huvudsyfte är att öka cykeltrafiken och göra den säkrare. I direktiven framgår att utredaren i första hand ska se över de bestämmelser som reglerar planering och utformning av trafikmiljön samt trafikreglerna för cykeltrafik. Men det gäller även förutsättningar för cykelparkering och möjligheterna att ta med cykeln på buss och tåg. Uppdraget ska redovisas senast 1 maj 2012.

Ytterligare initiativ från regeringens sida är det uppdrag som gavs till Trafikverket att i samarbete med Transportstyrelsen och SKL med flera utarbeta en strategi och en handlingsplan för ökad och säker cykling. Bland annat kommer problematiken med cyklisternas belägenhet på två-plus-ett-vägar att analyseras.

Redovisningen av uppdraget kommer att ske i etapper under 2011, och slutredovisning av strategin ska presenteras senast den 1 december 2011. En delredovisning har redan gjorts, den 1 april i år. Enligt denna är det bland annat viktigt att fortsatt utveckla stödet till cykelplanering, förbättra cykelparkeringar vid busshållplatser, utveckla effektsamband för säkerhetsåtgärder, analysera åtgärder för att påverka vanebilister och utveckla mätning av cykeltrafiken. De två regeringsuppdragen koordineras och kommer att stödja varandra.

Dessutom finns inom Trafikverkets ansvarsområde en nationell cykelsamordnare liksom det nationella planeringsrådet.

Förutom dessa två regeringsuppdrag har forskningsöversikten Hållbara städer presenterat sin rapport i mars. Tre av riksdagens utskott har varit uppdragsgivare och fokus har legat på hur hållbara och smarta städer kan se ut i framtiden. Cykeltrafiken lyfts fram som allt viktigare för hållbara städer.

Fru talman! Regeringen tar cykelfrågorna på allvar. I den nationella planen 2010–2021 har avsatts 3,3 miljarder kronor. Merparten, 2,3 miljarder kronor, ingår i länsplanerna för utbyggnad av fler gång- och cykelvägar i landet. Detta är en historiskt stor summa pengar som har avsatts just för cykelfrågor.

Under 2009 och 2010 har det byggts 233 kilometer cykelvägar i landet. Det handlar om nya gång- och cykelvägar och 14 planskilda korsningar. I den nationella planen föreslås att cykelfrämjande åtgärder ska övervägas i varje investeringsprojekt, till exempel vid mittseparering. Kostnaden ska då belasta det enskilda projektet och gå utöver de föreslagna 950 miljoner kronor som finns i det nationella planförslaget.

Ett av de projekt som regeringen satsar på är Sveriges första längre nationella cykelturistled, Kattegattleden. Den kommer att gå mellan Helsingborg och Göteborg. När den är färdigbyggd blir den en ungefär 35 mil lång bilfri cykelväg och beräknas på sikt generera 125 nya arbetstillfällen. Den statliga finansieringen är 40 miljoner kronor.

Fru talman! Många län har valt att lägga delar av sina länspengar på utbyggnad av cykelleder, inte minst för att finna säkra lösningar för cyklister när många större vägar byggs om till två-plus-ett-vägar. Större fokus måste därför läggas på bättre cykelvägvisning i samspel med kommunerna.

I länsplanerna för regional infrastruktur framgår att de allra flesta län har lyft fram cykelfrågorna genom att tydligt koppla de regionala målen till de nationella målen. I till exempel Sörmland ökar Regionförbundet investeringarna på gång- och cykelåtgärder och satsar på att utveckla cykelturiststråken, vilket kan generera fler arbetstillfällen – precis som med Kattegattleden. Dessutom kommer en regional cykelstrategi att tas fram, och varje kommun kommer att arbeta fram eller uppdatera befintliga kommunala cykelplaner.

Arbetet i Sörmland visar att det är väsentligt att allt arbete för att främja cyklingen sker i samklang med den nationella nivåns mål. Ad hoc-lösningar är inte långsiktigt hållbara.

Alltför många cyklister skadas eller avlider i samband med cykling. År 2010 avled 28 cyklade personer och 269 skadades svårt. Men mörkertalet avseende skadade är stort. Därför finns Stradasystemet, som är hälso- och sjukvårdens register över skadade. Där framgår att 18 000 personer skadades under 2009. Av dessa var 72 procent singelolyckor, vilket är viktigt att notera. Ett antal av dessa olyckor var alkoholrelaterade. Att cykla är i dag nio gånger så farligt som att åka bil. Jag säger äntligen till alla de åtgärder som tack vare alliansregeringen pågår och föreligger framgent för en ökad säkerhet.

Fru talman! Det pågår ett antal forskningsprojekt för ökad säker cykling. Ett av de mest intressanta heter *Designmanual för cykelstaden*. Det är Kihlborg och Jägerhök som har lagt fram forskningsrapporten. De konstaterar att många planerare och arkitekter har en viktig roll för att öka cyklingen i städer. Utformningen av stadsmiljön för att få fler att cykla är viktig, men det saknas instrument för att utvärdera värdet av detta. De anser att man ska lyssna till cyklisternas egna berättelser.

Fru talman! Cykeln som transportmedel är outstanding på många sätt, inte minst i ett hälsofrämjande perspektiv och ur miljöhänseende. Att cykla till jobb och skola är utmärkt vardagsmotion. Därför blir jag alltid lika förvånad när rödgröna kommunpolitiker driver frågan om gratis buss för barn och ungdom. Den som förespråkar en renare luft och att livsstilssjukdomar måste förebyggas kan ju inte i samma andetag uppmuntra stillasittande på gratisbussar. Att öka andelen cyklade handlar inte enbart om att bygga cykelbanor utan, inte minst, om att få cyklandet till en god naturlig vana. Och det måste göras från unga år.

Fru talman! För första gången har planering av cykelinfrastruktur ingått i åtgärdsplanen, såväl nationellt som regionalt. Regeringen visar med all önskad tydlighet att ett brett grepp är taget om cykelfrågan. Därför anser utskottet att de nu behandlade motionerna är eller inom en snar framtid kommer att bli tillgodosedda i väsentliga delar. Jag yrkar därför bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga motioner.

Anf. 6 DÉsirÉE LILJEVALL (S) replik:

Fru talman! Man kan ju undra om det här är en fråga som vi är oense om över partigränserna. Politiker brukar ju vara ute och cykla.

Lotta Finstorp och jag är överens om att cykling är ett trevligt ämne att diskutera – friskt och lättbegripligt. Men det finns de facto skillnader. Till skillnad från regeringen vill vi sätta ned foten nu och inte vänta på bättre tider – alltså den 1 maj 2012, som Lotta Finstorp nämnde.

Enligt sammanfattningen i det här betänkandet avstyrks motionerna – vi hörde också Lotta Finstorp säga det från talarstolen – med hänvisning till att regeringen har tillkallat en särskild utredare som ska göra en översyn av regler ur ett cyklingsperspektiv. I samma andetag säger Lotta Finstorp och betänkandet att flertalet av motionerna på temat kommer att bli helt eller delvis tillgodosedda i samband med utredningen.

Men, fru talman, varför i all världen ställer sig inte Lotta Finstorp bakom motionerna redan nu?

Anf. 7 LOTTA FINSTORP (M) replik:

Fru talman! Det är intressant att höra vad Désirée Liljevall säger om detta. Det var först när alliansregeringen tillträdde som cykelfrågorna blev ett eget område i åtgärdsplanen.

Självklart måste vi ha en utredning som kan analysera hur det ska gå till, hur vi kan säkra cyklandet och hur vi kan öka cyklandet. Jag sade också i mitt anförande att de ad hoc-lösningar som oppositionen gärna vill se i olika frågor gör att det kommer att bli dyrare längre fram och mindre cyklande sett ur ett helhetsperspektiv.

Jag är glad för att vi bland annat har den utredning som regeringen har gett Trafikverket i uppdrag att göra tillsammans med kommuner och landsting. Det är ändå på kommunal nivå som man kan frågorna bäst. Man vet hur befolkningen behöver ta sig fram för att komma till arbete och skola. Jag är glad för denna utredning. Låt oss vänta på den.

Anf. 8 DÉSIRÉE LILJEVALL (S) replik:

Fru talman! Jag vill ge Lotta Finstorp en chans till. Det finns tid att ändra sig. Voteringen är inte förrän klockan fyra i dag. Lotta Finstorp har god tid att förhandla med sina kolleger om ett sådant beslut till dess.

Med de orden, fru talman, önskar jag Lotta Finstorp lycka till med förhandlingarna.

Anf. 9 LOTTA FINSTORP (M) replik:

Fru talman! Det var generöst!

Jag är övertygad om att om oppositionen satt i majoritet hade ni gjort likadant, det vill säga en utredning med en fördjupad analys innan man sätter ned foten och vet vad man ska göra.

Jag undrar varför De rödgröna alltid vill komma med pekpinna till sina kommunala kamrater på kommun- och landstingsnivå från denna talarstol. Låt kommuner och landsting äga frågor i större utsträckning, och låt oss vänta på denna utredning som kommer att ge svar på alla frågor.

Anf. 10 STINA BERGSTRÖM (MP) replik:

Fru talman! Lotta Finstorp är ju ny som Moderaternas talesperson för cykelfrågor i utskottet. Jag vill önska henne lycka till och hoppas på ett gott samarbete och på att cykelfrågorna ska få ta mer plats både i regeringen och i utskottets arbete.

Det är det fler som hoppas.

För några veckor sedan besökte jag Hallersruds skola i Hammarö. Där träffade jag skolans miljöråd, som består av två elever från varje

klass från förskolan och upp till skolans högsta årskurs, årskurs 6. De skickade med mig en budkavle som skolans elever har skrivit tillsammans.

Det är en budkavle som handlar om viktiga saker för miljön, för de här barnen och för alla barn i vårt land. Eleverna ville att jag skulle ta med mig budkavlen till Stockholm till dem som bestämmer i riksdagen. Jag tycker det här är ett bra tillfälle att lämna över budkavlen till en företrädare för den styrande majoriteten eftersom den handlar mycket om cyklar, cykelvägar och att cykla säkert. Jag hoppas att Lotta Finstorp läser budkavlen med lika stort intresse som jag har gjort och sedan skickar den vidare till dem som behöver påverkas.

Anf. 11 LOTTA FINSTORP (M) replik:

Fru talman! Tack för budkavlen! Den här budkavlen visar tydligt att cykelfrågor är lokala frågor, och det är oerhört viktigt att lyssna underifrån. Jag ska verkligen läsa vad eleverna har skickat med dig och sedan leverera budkavlen vidare.

Det är kanske inte så att cykelministern i Sverige kommer att heta Baker utan Biker!

Jag är glad för att cykelfrågorna äntligen har fått en egen plats. De är precis så viktiga som vi har en samsyn om.

Anf. 12 SIV HOLMA (V) replik:

Fru talman! Jag ställde en fråga till Lotta Finstorp i mitt anförande. Jag frågade om hon var beredd att driva frågan att höja Trafikverkets cykelanslag som i dag ligger på ynka 80 miljoner.

Det är viktigt att den nationella nivån tar ett ansvar för att få cykelfrågorna högre upp på den politiska agendan. Därför har vi ett förslag om att man skulle kunna införa ett statsbidrag motsvarande 50 procent av anläggningskostnaderna för cykelbanor som kommunerna kunde ansöka om. Det är ett gammalt klassiskt sätt för staten att stimulera och se till att det görs mer på den lokala nivån. Det är inte något nytt. Det handlar inte om att peka finger eller detaljstyra. Det är ett sätt att stimulera så att saker och ting kommer i gång.

I betänkandet läste jag hur mycket man har satsat. År 2009 satsade man på att bygga 150 kilometer gång- och cykelvägar och 14 planskilda korsningar. Det är egentligen alldeles för lite med tanke på vad som behöver göras. Det görs en del, men det behöver göras mer.

Är Lotta Finstorp beredd att se till att saker och ting börjar hända snabbare så att vi inte behöver vänta till 2013?

Anf. 13 LOTTA FINSTORP (M) replik:

Fru talman! Det vore mig främmande att här i kammaren diskutera Alliansens förhandlingar med Siv Holma.

Jag har en fråga. Hur mycket har Vänsterpartiet lagt på cykelfrågor i tidigare budgetar? Eftersom jag är ny vet jag inte det. Jag vet att 3,3 miljarder under planperioden är historiskt mycket pengar till cykelvägar. Det har inte varit så mycket tidigare.

Jag vet att Vänsterpartiet är de största ivrarna för att man ska få åka buss gratis lokalt. Barn och ungdomar åker från en hållplats till en annan bara för att det är gratis. Man tränar aldrig upp sitt cyklande och har inte

cykeln som en naturlig del i sitt transporterande. Jag vill gärna höra varför man vill ha igenom gratis busstrafik.

Anf. 14 SIV HOLMA (V) replik:

Fru talman! Jag kan inte förstå varför Lotta Finstorp använder avgiftsfria bussresor som ett motargument till att satsa på infrastruktur för att göra cykling mer attraktivt och säkert.

Vi satsar på avgiftsfria bussresor eftersom det finns människor som inte kan använda cykel, till exempel pensionärer. Det är ju inte alla som har lika korta avstånd som Lotta Finstorp i sin vardag. Bussresor är mer miljövänliga än bilresor.

Jag fick inget svar på mina frågor. Jag fick bara höra att man inte vill presentera vad man ska förhandla om. Jag frågade inte vad ni ska förhandla om. Jag frågade om Lotta Finstorp var beredd att driva frågan om att höja Trafikverkets cykelanslag som i dag är ynka 80 miljoner.

Jag ska tala om vad Vänsterpartiet har anslagit i sina budgetförslag. Det sade jag också i anförandet. Vi anslår 700 miljoner kronor per år för att få i gång verksamheten. Jag beskrev också hur vi har tänkt oss att utforma denna stimulansåtgärd. Vi tycker inte att det är bra att cykelanvändningen har minskat. Vi vill ha en ökning. Därför gör vi de här satsningarna.

Anf. 15 LOTTA FINSTORP (M) replik:

Fru talman! Om man vill öka cyklingen kan man inte samtidigt plådera för gratis bussar. För mig går det inte ihop. Jag är nöjd med att vi satsar 3,3 miljarder under planperioden. Vi måste se till den nationella planen. Det är 2,3 miljarder på länsplanerna. Det är historiskt mycket pengar. Jag är nöjd med det.

Jag har en sista fråga, som jag förmodligen inte får svar på. Hur är Vänsterpartiets satsning på 700 miljoner finansierad? Det vore intressant att veta.

Anf. 16 LARS TYSKLIND (FP):

Fru talman! Jag instämmer i mycket av det som Lotta Finstorp har sagt.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Jag instämmer också i att det är coolt att cykla, som Désirée Liljevall sade. Jag vill lägga till att det är ännu coolare att cykla med hjälm.

Det handlar om motioner från den allmänna motionstiden om cykelfrågor. Många av motionerna kommer att bli helt eller delvis tillgodosedda genom det arbete som pågår. Det är den verklighetsbild som jag har av det arbete som alliansregeringen utför.

Fokus ligger på cykelfrågor, men det är ju ingen isolerad företeelse. Diskussionerna om cykel hänger ihop med alla andra frågor om trafik och samhällsplanering. Det trafikslagsövergripande synsättet är grundläggande för all diskussion om transportmedel.

Alliansregeringen har jobbat konsekvent med cykelfrågor. I infrastrukturpropositionen som lades fram hösten 2008 fanns det ett avsnitt om cykeltrafiken. Man konstaterade självklara fakta som att ökad cykeltrafik gör att flera samhällsmål kan tillgodoses. Det handlar om minskad

miljöpåverkan, bättre framkomlighet i städerna och positiva effekter på folkhälsan. Dessutom kan vi få en ny näring i form av cykelturism som jag tror kan bli viktig i framtiden. Mot detta finns det inga invändningar. Det har vi hört i dag. Det här är något som vi är helt överens om.

Alliansregeringen konstaterade redan 2008 att det behövs många åtgärder på nationell, regional och lokal nivå för att man ska uppnå målet om ökad cykling.

Fru talman! Ämnet cykel har varit föremål för debatt här i kammaren i närtid. Så sent som för två veckor sedan talade vi om cykling och trafik-säkerhetsfrågor. Planeringen av cykeltrafiken var uppe i civilutskottets betänkande om plan- och byggfrågor som behandlades i början av april. Vid det tillfället framhölls bland annat att Boverket har haft ett regeringsuppdrag som våren 2010 resulterade i en vägledning för hur cykel-parkeringar ska beaktas i den fysiska planeringen för att andelen cykel- trafik ska öka i kombinationen cykeltrafik-kollektivtrafik. Den finns i tryck, och den kan kommunerna använda i sin planering.

Den särskilda utredare som vi hänvisar till i dagens betänkande redovisade att det pågår ett brett arbete när det gäller att utveckla cykling i Sverige.

Översynen syftar till att öka cykeltrafiken och göra den säkrare. Enligt direktiven ska utredaren i första hand se över de bestämmelser som reglerar planering och utformning av trafikmiljön samt trafikreglerna för cykeltrafik. Det har varit uppe här och det har funnits konkreta förslag. Man måste naturligtvis se över och utreda detta ordentligt. Utredaren bör vidare se över de regler och andra förutsättningar som påverkar cykel-parkeringen och möjligheten att ta med cykel på tåg och buss. Det har också varit uppe som en fråga här i dag.

Det står också utredaren fritt att ta upp andra regler och förutsättningar som är viktiga i sammanhanget. Vi får försöka ha tålamod ett år framåt till den 1 maj 2012 när vi får förslag från denna utredning.

Fru talman! Regeringen har gett Trafikverket och Transportstyrelsen i uppdrag att tillsammans med kommuner, berörda myndigheter och organisationer utarbeta en strategi och handlingsplan för ökad och säker cykling. Detta arbete ska redovisas i december i år. Som sades här finns det redan en delredovisning från i slutet av mars i år. Denna delredovisning handlar om tillgänglighet, säkerhet, hälsa, organisation och uppföljning av cykeltrafik. Man ska också titta på cykelturism, kombinationen ”2 + 1”-vägar och cykling, cykelleder mellan tätorter och ansvarsfördelningen mellan Trafikverket och kommunerna. Där är det mycket som är aktuellt i fråga om statsbidrag.

Jag ska återgå till denna delredovisning och frågan om cykelhjälm. Det handlar om säkerhet. En rubrik är Säker mobilitet. Där redovisas att man under 2011 vill titta på vilka bakomliggande faktorer som gör att människor använder eller inte använder cykelhjälm. Det finns en gammal målsättning från Vägverkets tid att man skulle ha en 70-procentig cykelhjälm användning 2020. Om man skulle uppnå detta mål skulle det innebära att tio cyklisters liv räddas per år, vilket är en tredjedel av dem som dödas i dag.

Med tanke på de siffror som har redovisats i dag om att singelolyckorna står för 72 procent är det andra saker som händer. Man cyklar helt enkelt omkull av olika anledningar. Om man kan öka användningen av

cykelhjälms kommer antalet dödsolyckor att minska, men även antalet svåra skallskador kommer att minska dramatiskt. Därför tycker jag att det är viktigt att man tittar på vad det är som gör att folk inte använder cykelhjälms. Argumenten är faktiskt ganska klara.

Fru talman! Sammanfattningsvis kan man se att regeringen har en bred ansats för att ge de bästa förutsättningarna för ökat cyklande. Man kan konstatera att den enskilt viktigaste åtgärden är förbättrad infrastruktur för cykling. Det visar exemplet Holland. Sverige och Holland har lite olika förutsättningar. Holland är ett mindre och plattare land. Men det är på det viset, vilket vi kan vara helt överens om.

När vi diskuterar denna fråga på nationell nivå och utgår från regering och riksdag är det viktigaste för oss verktygen för att man ska kunna utföra saker och ting. Sedan måste vi i vår tur lita på att myndigheter, kommuner och andra faktiskt vidtar lämpliga åtgärder. Vi hamnar lätt i att vi diskuterar specifika och konkreta åtgärder från riksdagens sida. Jag tror inte att det är den typen av riksdagsbeslut som saknas. Det är inte brist på kunskap – sådan finns – men man utnyttjar inte kunskapen, och man kanske inte känner till att kunskapen finns. Sedan är det naturligtvis i många stycken bristande planering. Vi talar om ”2 + 1”-vägar som gör att man inte kan cykla där längre. Det är inte någonting annat än en mycket bristande planering. Det är inte brist på riksdagsbeslut.

Fru talman! Det är helt klart att cykelns roll kan stärkas genom medveten planering på lokal nivå och även på regional nivå.

Naturligtvis är det som togs upp här om att det nu satsas mycket pengar i länsplanerna för transportsystemet fram till 2021 viktigt. Men det är mycket som måste göras på lokal nivå, och då måste man utnyttja de planeringsinstrument som finns.

Fru talman! Jag skulle också vilja säga några ord om forskningsöversikten *Hållbara städer – med fokus på transporter, boende och grönområden* som civilutskottet, trafikutskottet och miljö- och jordbruksutskottet tillsammans har tagit fram och som redovisades i februari. Man kan se på några av de sammanfattande slutsatserna där från författarna som naturligtvis är forskningsanknutna. För att skapa trafiksystem för hållbara transporter behövs det en prioritering av åtgärder som har synergieffekter på andra samhällsmål och som är kostnadseffektiva. Exempel på viktiga faktorer är kollektivtrafik, gång- och cykelvägar.

De samhällsekonomiska effekterna av cykeltrafiken, som också tas upp i betänkandet, går inte att beräkna på riktigt samma sätt. Om man tar fram egna cykelspecifika faktorer får man ett bättre utslag för utbyggnad av cykelleder än om man använder de gängse metoderna. Det är viktigt att se på sådana saker också.

Om man ska ha en hållbar planering i städerna är det viktigt att ha ett brett fokus och utgå från gående, cyklister och kollektivtrafik. Man ska naturligtvis även ta med bilar. Men man måste ha med hela bilden när man planerar.

Utan tvivel har alliansregeringen sedan den tillträdde jobbat konsekvent med cykelfrågorna, och vi kan med tillförsikt se fram emot att det kommer att bli många bra lösningar på detta i framtiden. Vi är helt överens om att ökad cykeltrafik har många värden, inte minst hälsovärden och rekreativvärden.

Anf. 17 SIV HOLMA (V) replik:

Fru talman! Jag ska börja med att säga att jag har förståelse för att utredningar ska pågå. Men jag efterlyser att man ska kunna göra mer än en sak och inte bara avvakta att utredningarna blir färdiga. Det handlar om att snabba upp handlandet för att stärka cyklingen i vid mening.

Jag har noterat att 3,3 miljarder anslås fram till 2021. Det handlar om 200–300 miljoner om per år. Vi i Vänsterpartiet är beredda att öka den summan till 700 miljoner per år. Vad jag förstår handlar det om 7,7 miljarder under denna planeringsperiod. Jag noterade också att Miljöpartiet har föreslagit en ökad satsning som motsvarar 9 miljarder under samma period. Vi är alltså två partier som har insett att dessa behov finns och att staten, den nationella nivån, måste vara mer aktiv. Man måste använda sig av den position som man har när man sitter i regeringen för att stimulera utvecklingen när det gäller exempelvis dessa infrastrukturfrågor som är så viktiga för att minska antalet skadade och dödade på grund av att cyklisten är en oskyddad trafikant. Då behöver alla klutar sättas till.

Är Lars Tysklind beredd att se till att snabba upp dessa frågor och ta med dem i exempelvis budgetpropositionen 2012?

Anf. 18 LARS TYSKLIND (FP) replik:

Fru talman! Det gäller att sätta till alla klutar, eller hur det var Siv Holma uttryckte sig.

Det är väldigt lätt att säga att staten ska vara mer aktiv. Jag tycker att staten med alliansregeringen i spetsen är oerhört aktiv i dessa frågor. Jag vet inte om man kan bli mer aktiv än att vidta alla dessa olika åtgärder. Det handlar om både utredningar och faktiska och konkreta åtgärder. Det är inte så att dessa pengar inom den ekonomiska ramen för transportsystemet vilar tills vi har fått en utredning om vad vi ska göra med dem, utan det byggs naturligtvis hela tiden nya cykelvägar. Det är till detta och andra åtgärder som pengarna används. Denna ekonomiska ram finns alltså.

Det är klart att man kan se alla politiska frågor bara som budgetposter. Men det finns så många andra saker. Det gäller till exempel det som jag tog upp om trafiksäkerheten och bakomliggande faktorer till att människor inte använder cykelhjälm och så vidare. Sådana saker måste vi också jobba med.

När det gäller budgeten är det utan tvivel, precis som Lotta Finstorp sade här tidigare, historiskt höga siffror som vi kan göra något mycket bra med. Jag ser därför inte detta bekymmer, och jag ser definitivt inte att staten skulle vara passiv på något sätt. Det är tvärtom så att staten är mycket aktiv i dessa frågor.

Anf. 19 SIV HOLMA (V) replik:

Fru talman! Jag har förstått att det här är det andra cykelbetänkandet som trafikutskottet har tagit fram. Jag ser att det finns en viss koppling till att riksdagen och trafikutskottet har varit oerhört aktiva och kommit med synpunkter. Jag ser också att mitt parti har haft en oerhört viktig roll i det sammanhanget.

Budgetpengar är ett väldigt kraftfullt medel för att åstadkomma förändringar. Men jag menar att det inte bara handlar om pengar, utan det handlar också om att kunna göra flera saker på samma gång. Samtidigt

som man tar fram strategier ska man också ha ett ordentligt tilltaget anslag så att man verkligen snabbt kan omsätta det som har kommit fram i strategierna till praktisk, konkret handling. Det är det som jag efterlyser i de här sammanhangen.

Jag hade önskat att Lars Tysklind med flera kunde säga: Ja, vi kommer att göra vad vi kan för att stärka det här politiska ansvarsområdet. Det är också viktigt eftersom cyklisten är oerhört oskyddad i trafiken. Det behövs. Det är helt enkelt eftersatt. Vi ser att cykelanvändningen har minskat. Därför skulle jag önska att Lars Tysklind sade någonting i den riktningen, men det gör han inte. Det beklagar jag.

Anf. 20 LARS TYSKLIND (FP) replik:

Fru talman! Det är konstaterat att cykelanvändningen har minskat, och det är en av de drivkrafter som alliansregeringen har haft när den har jobbat väldigt aktivt med de här frågorna. Det är aldrig en målsättning i sig att man ska ha ett visst trafikslag, men en ökad cykling ger ett mycket positivt utslag i samhället. Det uppfyller många samhällsmål som jag sade förut.

Det är klart att man ska göra två saker samtidigt. Men det blir lite motsägelsefullt när Siv Holma säger att man då måste ha anslag. Det har vi redovisat. I den nationella planen och i länsplanerna finns det sammanlagt 3,3 miljarder under planeringsperioden. De pengarna ska naturligtvis användas, men samtidigt måste man kunna se på andra saker.

Jag tycker att det finns många bra förslag i motionerna. Det finns en massa förslag på tillkännagivande, men de fyller inget syfte eftersom regeringen jobbar exakt med de frågorna för att lösa de problemen. Då skulle vi besluta om någonting som redan händer. Den typen av beslut ska vi inte fatta i riksdagen, utan vi ska i så fall driva på något annat.

Sedan har vi detta med hur vi lägger upp olika betänkanden om olika trafikslag. Jag tycker att det är intressant att diskutera just cykling som en egen företeelse, inte minst när det gäller hållbara städer och vilken viktig roll den kan ha där, men i grunden tycker jag att man ska diskutera mycket mer trafikslagsövergripande. Transport i sig är ingen målsättning. Det är viktigare med efterfrågan av ett transportsätt och att det fyller en funktion.

Jag kan upprepa att min uppfattning är klar. Det är nog den verklighetsbild som man får rätta sig efter. Det finns 3,3 miljarder i budgeten under planeringsperioden. Alliansregeringen jobbar väldigt aktivt med en bred ansats när det gäller cykelfrågor.

Anf. 21 ANDERS ÅKESSON (C):

Fru talman! Låt mig inledningsvis yrka bifall till förslaget i utskottets betänkande och avslag på de reservationer som är kopplade till detta betänkande.

Låt mig därefter göra ett konstaterande med anledning av debatten. Tre eller möjligen fyra talare före mig har uppmärksammat att detta är andra gången det finns ett specifikt trafikutskottsbetänkande om cykel-frågor. Två av dessa talare har varit oppositionsföreträdare och väldigt entusiastiska till cykel som forskaffningsmedel. Detta har skett sedan vi bytte riksdags- och regeringsmajoritet 2006. Det borde stämma till eftertanke hos de oppositionsföreträdare som nu ägnat en timme åt att påstå

att det sker färre saker vad gäller cykel som fortskaffningsmedel än tidigare. Bara det faktum att detta får en särskild riksdagsdebatt, en särskild hantering och lyfts in i den nationella planeringen är ett uttryck för att det tas på allvar på ett helt annat sätt i syfte att uppnå precis det som vi alla unisont uttalar att vi vill.

Fru talman! I veckan som gick såg jag för första gången på länge ett persontåg där en av entrédörrarna var märkt ”cykel”. Äntligen börjar den helhetssyn på resenärens resa som vi talar så varmt om att slå igenom. Vi är många som kan enas om att cykeln är ett oslagbart transportmedel för både miljön och människan. Men för att cykeln ska slå igenom som transportmedel krävs både en säker infrastruktur och en trafikpolitik som gör det möjligt och attraktivt att cykla. Då tjänar cykeltåget i Kalmar, trafiksäkra cykelleder, riktiga cykelparkeringar med mera, allt det som nu är på gång, som goda exempel.

Fru talman! Cykeln är ett fantastiskt fordon som gör både brukaren och miljön friskare. Det är den bilden som måste slå igenom hos oss politiker, myndigheter och medtrafikanter. Viktiga steg i en sådan riktning har tagits här i riksdagen, i regeringens trafikpolitik, i Trafikverkets arbete och ute i regioner och kommuner då vi nu övergått från att se på cykeln som en trafiksäkerhetsfråga till att se den som en väsentlig transportpolitisk företeelse.

Fru talman! Historiskt har cykelfrågor mest varit en lokal politisk fråga. I syfte att säkra cykelns roll som transportmedel även på regional och nationell nivå har vi i och med infrastrukturpropositionen 2008 och inriktningsbeslutet 2010 gjort cykelinfrastrukturen till en del av planeringen av hela transportsystemet. Det är väldigt bra, men så har det inte alltid varit.

År 2000 fastställde dåvarande Vägverket tillsammans med övriga intressenter en mycket ambitiös cykelstrategi för Sverige. Det var en strategi som sedan blev liggande i träda och väcktes till nytt liv först för ett par år sedan. Vägverkets totala investeringar i cykelvägar har historiskt legat på runt 100 miljoner kronor per år. Det har bara motsvarat någon procent av den årliga investeringen i vägnätet. Att cyklingens andel av alla resor under sådana omständigheter minskar borde inte förvåna någon.

Men nu pågår mycket arbete för att utveckla cykellederna i Sverige. I den åtgärdsplanering som regeringen beslöt om våren 2010, för nu drygt ett år sedan, redovisades pengar till flera gång- och cykelvägar runt om i hela landet. Många län har också valt att lägga betydande delar av sina länsanslag på utbyggnad av cykelleder. Sammantaget planeras, precis som har sagts tidigare, det för insatser på 3,3 miljarder i den nationella planen och i länsplaner runt om i landet. Ett av de projekt som regeringen i sin åtgärdsplan beslutat att satsa på är Kattegattleden. Det är en bilfri cykelled mellan Göteborg och Helsingborg. Det är Sveriges första nationella längre cykelturistled. När leden är färdigbyggd beräknas den bli runt 35 mil lång.

Désirée Liljevall uppmärksammade i sitt anförande att det i hennes och min hemstad Kalmar kommit upp skyltar som uppmanar till nyttjande av cykel. Jag har självfallet sett dem eftersom jag cyklar mycket. Jag tycker att det är ett väldigt klokt initiativ som har tagits i Kalmar, men jag tror att det sannolikt har stimulerats fram av den nationella poli-

tik som nu bejakar tänkande i hela resans perspektiv där cykeln blir ett sätt att transportera sig.

Fru talman! Ett identifierat hinder för att välja cykeln som kommunikationsmedel är att många inte vill cykla i blandad trafik. Erfarenheter från olika delar av världen säger att cyklingen tar fart först när den bilfria infrastrukturen finns på plats. Det gäller särskilt i större städer och på landsväg mellan tätorter där det annars upplevs lite farligt att cykla.

För att ökad cykling ska kunna bidra till ett hållbart resande krävs att hela resan fungerar. Möjligheten att till exempel ta med sin cykel på buss eller tåg måste därför förbättras. Exemplet från Kalmar måste följas av fler. Tidigare Banverket har pekat på behov av förbättrade möjligheter till säker cykelparkering vid järnvägsstationer och resecentrum i syfte att underlätta byte mellan transportslag.

Regeringen har gett Trafikverket och Transportstyrelsen i uppdrag att i samråd med kommuner och landsting ta fram en handlingsplan för ökad och säker cykling. Därutöver har en statlig utredning getts i uppdrag att se över hela regelverket för cykling, allt i syfte att riva hinder och öka möjligheterna. Det är bra.

Fru talman! Den helhetssyn som utvecklats inom transportpolitiken i form av infrastrukturbeslut, tidigare nämnda uppdrag och utredningsarbete samt tillkomsten av ett gemensamt trafikverk, som numera har fokus på hela resan, bör leda till ett ökat bruk av cykel som fortskaffningsmedel i landet – till oppositionens oförställda glädje och folkets fromma. Därför är det bra med den politik som förs.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 11 §.)

4 § Lagändringar med anledning av att Sveriges allmänna hypoteksbank har trätt i likvidation

Föredrogs
finansutskottets betänkande 2010/11:FiU26
Lagändringar med anledning av att Sveriges allmänna hypoteksbank har trätt i likvidation (prop. 2010/11:71).

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 11 §.)

5 § Fri rörlighet för dokument

Föredrogs
civilutskottets utlåtande 2010/11:CU21
Fri rörlighet för dokument (KOM(2010)747).

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 11 §.)

Föredrogs
skatteutskottets betänkande 2010/11:SkU26
Riksrevisionens styrelses redogörelse om skatteavtal med andra länder
(redog. 2010/11:RRS12).

*Riksrevisionens
styrelses redogörelse
om skatteavtal med
andra länder*

Anf. 22 CHRISTINA OSKARSSON (S):

Fru talman! I dag ska vi behandla Riksrevisionens granskning av regeringens arbete med att förhandla om skatteavtal med andra länder.

I det här ärendet har även Svenskt Näringsliv kommit med en rapport som visar på vad följderna blir när svenska skatteavtal tappar i konkurrenskraft. Båda rapporterna är kritiska till regeringens arbete eftersom svenska exportföretags konkurrenssituation riskerar att försämrans om inte regeringen prioriterar arbetet med skatteavtalen.

Fru talman! Sverige har en lång tradition av att ingå skatteavtal med andra länder. Det första avtalet är från 1920-talet, och vi har länge haft en internationellt framskjuten position när det gäller att ha konkurrenskraftiga avtalsnät. Varför är det så viktigt? kan man undra. Jo, skatteavtalen är en viktig del bland annat när det gäller att uppmuntra investeringar mellan stater som slutit avtal, och för en liten och starkt exportberoende stat som Sverige är det av stor betydelse att vår exportindustri ges goda möjligheter att verka internationellt. Avtalen ska också se till att kunna attrahera och behålla concerners huvudkontor i Sverige samt undanröja effekterna av internationell dubbelbeskattning.

Riksrevisionen ser allvarligt på att antalet nya eller omförhandlade skatteavtal de senaste åren sjunkit och ser en successiv nedprioritering av konkurrensfrågorna. Om inte regeringen gör något för att höja tempot i arbetet riskerar svenska företag att få sämre villkor än deras utländska konkurrenter.

Svenskt Näringsliv påpekar att det kan ta flera år att få ett nytt avtal på plats och att arbetet måste påbörjas snarast, för annars är risken stor att Sveriges konkurrensländer får ett försprång som kan bli svårt att ta igen. Att tempot sjunkit i arbetet med att teckna nya skatteavtal förklarar Riksrevisionen och Svenskt Näringsliv med att den borgerliga regeringen sedan 2006 prioriterat arbetet med att teckna nya informationsutbytesavtal som innebär att allt fler svenskar med odeklarerade förmögenheter utomlands nu träder fram och betalar utebliven skatt. Detta välkomnar vi naturligtvis. Vi anser att skatteflyktingar och andra som vill hemlighålla ekonomiska tillgångar inte ska ha kvar några skatteflyktsparadis att gömma pengarna i.

Sveriges arbete mot skatteflykt ingår i ett gemensamt nordiskt projekt, som det för övrigt är oklart om Sverige tänker fortsätta med. Det är ett mycket framgångsrikt projekt som innebär att det kan frigöras resurser för annat skatteavtalsarbete. Här har man gjort en jämförelse med Finland. De har samtidigt kunnat arbeta både med konkurrensfrågor och med informationsutbytesavtal.

Då kan ju vän av ordning fråga sig varför regeringen inte klarar detta. Vi socialdemokrater menar att det ena inte får utesluta det andra. Finansdepartementet måste ges möjlighet att klara av att modernisera antalet skatteavtal samtidigt som arbetet med informationsutbytesavtalen fortsätter. Där finns en hel del kvar att göra.

Vi anser också att OECD bör utvärdera hur avtalen fungerar konkret och diskutera förbättringsmöjligheter så att även utvecklingsländerna får hjälp med att få del av dolda tillgångar genom informationsutbyten.

Fru talman! Riksrevisionen och Svenskt Näringsliv har båda i sina rapporter uttryckt en stark oro över att Sverige har sämre villkor i enskilda avtal än flera andra konkurrenter och att gamla skatteavtal kan användas för oönskad skatteplanering och därför behöver omförhandlas. Granskningen visar också att flera konkurrentländer fått bättre villkor än Sverige vid omförhandlingar under senare år. Då känns det märkligt att majoriteten i utskottet har en sådan svag skrivning när det gäller vilka åtgärder de vill föreslå.

Det känns inte som om de har tagit kritiken riktigt på allvar när de skriver att bara arbetet med informationsutbytesavtalen övergår i ett lugnare skede så kan arbetet med de generella skatteavtalen förväntas öka i omfattning och utgår från att risken för att skatteavtalen förlorar i konkurrenskraft då kan motverkas.

Vi anser att det är ett alldeles för svagt ställningstagande från majoriteten. Vi ser det som mycket angeläget att vi kan skapa goda konkurrensförhållanden för svensk exportindustri. Det skapar också arbetstillfällen. Regeringen har tidigare haft höga ambitioner när det gäller konkurrensfrågorna, och det är förvånande att regeringen inte ger dem högre prioritet. Det kan knappast bero på resursbrist eftersom den utökning av Regeringskansliet som gjordes inför ordförandeskapet i EU fortfarande finns kvar.

Fru talman! Politik är att vilja, och vi anser att vi inte kan vänta på något lugnare skede för att ta tag i arbetet med konkurrensfrågorna. Riksrevisionens slutsats är att Sverige i stora stycken saknar en uttalad strategi för skatteavtalspolitiken och att regeringen bör förtydliga strategin och redovisa hur man arbetar för att uppnå sina mål. Riksrevisionen anser också att det nordiska samarbetet ska fortsätta, för som jag sade tidigare frigör det resurser till övrigt skatteavtalsarbete. Vi socialdemokrater delar den uppfattningen.

Fru talman! Slutligen ska jag säga några ord om sidoavtalet mellan Sverige och Danmark, som vi anser det är hög tid att omförhandla. I takt med att arbetspendlingen ökar så ökar också skattekllyftan, och det blir allt svårare att få till stånd en rimlig och rättvis ordning. Regeringen har skickat en begäran om en gemensam utvärdering av avtalet till det danska skatteministeriet. Vi menar att det redan nu kan konstateras att avtalet är ofördelaktigt för Sverige, och för att inte förlora tid anser vi att regeringen ska begära en omförhandling snarast. Min partikamrat Leif Jakobsson kommer att utveckla detta närmare.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservationerna 1 och 2.

Anf. 23 ULF BERG (M):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i skatteutskottets betänkande nr 26. Betänkandet handlar om Riksrevisionens redogörelse om skatteavtal med andra länder.

I den redogörelsen pekar revisionen på att arbetet med skatteavtal har varit nedprioriterat sedan slutet av 1990-talet. Vid den tidpunkten fanns inget arbete med informationsutbytesavtal, så det kan inte utgöra en ursäkt till att arbetet med skatteavtal skedde på en lägre nivå. Under förra mandatperioden beslutade vi i denna kammare om ett större antal avtal. Vi har fortsatt med detta även under nuvarande mandatperiod.

Sverige har i samverkan med andra nordiska länder på ett framgångsrikt sätt kunnat se hur informationsutbytesavtal blivit verklighet med ett flertal så kallade skatteparadis. Men vi ska vara ärliga och ge bland annat G20-länderna en eloge för deras arbete inom området. För två år sedan i London beslöt G20-länderna att ta krafttag mot länder som var motsträviga. Sverige har därför kunnat sluta avtal enligt den OECD-standard som finns. Ibland kan även en djup finanskris föra något gott med sig.

Vi kan nu se hur detta arbete börjar resultera i att minnet återkommit till ett antal svenskar som nu begär rättelse i sina tidigare deklARATIONER. För 2010 kunde finansminister Anders Borg glädjande notera att 120 miljoner kronor plus ränta flöt in till statskassan. Det finns skäl att anta att fler kommer att dra sig till minnes att de placerat pengar utanför landets gränser och att skatteintäkterna kommer staten till godo via rättelser som gjorts på skattskyldigas egen begäran.

Fru talman! Det kan vara intressant med lite dagsfrisk statistik på området. Under 2010 var det totalt 395 personer med tillsammans 1 871 ärenden som gav de tidigare angivna 120 miljoner kronorna plus ränta. Till och med i går har 596 personer med sammanlagt 3 700 ärenden begärt rättelse. Till och med mars månads utgång har det gett extra skatteintäkter på 71 647 746 kronor plus ränta. Ca 70 procent av alla intäkter kan härledas till konton i Schweiz. Enligt Skatteverket betalas varje krona in av den skatt som beslutats vid rättelse, så människor bevisar verkligen att de vill göra rätt för sig. Summan för frivilliga omprövningar kommer av allt att döma att öka kraftigt före årets slut.

Vi har dock insett att summan skulle kunna göras ännu högre om vi ändrade vår lagstiftning. I dag kan man begära omprövning för de fem senaste taxeringsåren. Vill någon frivilligt rätta ytterligare år får vederbörande problem eftersom det då blir fråga om eftertaxering och en handläggning som leder till stor risk att integriteten inte kan säkerställas. När tio år har passerat är det åter fritt fram eftersom eventuella brott preskriberats. Därför borde frivillig omprövning gälla i minst tio år. Om däremot utredningar finner oegentligheter, om det är så man kommer det på spåren, gäller som bekant andra regler.

Jag tycker dock att det finns anledning att också påminna om det skattesystem som vi hade på den tiden och som drev kapital ut från Sverige. Enligt årets statistik var det endast fyra personer som var åttioåriga. De flesta som begär rättelse är fyrtioåringar. Ett stort antal rättelser beror på intäkter på kapital – nästan alla, kan man säga. Förmögenhetsskatten var en sådan skatt som av många sågs som mer eller mindre frivillig och som man kunde undvika genom att exempelvis placera kapitalet utomlands. Till råga på allt hade dåvarande socialdemokratiska

*Riksrevisionens
styrelses redogörelse
om skatteavtal med
andra länder*

regeringar sett till att riktigt rika var undantagna. Det var onekligen ett bevis på att dåvarande socialdemokrater insåg faran med i varje fall riktigt höga skatter. För egen del tror jag att viljan att fuska minskar kraftigt om skatterna känns rimliga. Men att vara så naiv att tro att det skulle göra informationsutbytesavtal överflödiga är att hoppas på för mycket.

Fru talman! Man kan dock tänka sig att pengar placeras i Sverige och bidrar till ökad tillväxt. I detta betänkande pekar vi också på vikten av att utvecklingsländer kan få avtal för att det finns kapital som förts ut från andra länder av ledare som vanligtvis inte ens kan stava till demokrati. Vi kan faktiskt se exempel på detta i dag, då det finns hopp om att några ytterligare länder kan läggas till avdelningen demokratier.

Jag har nu gett lite bakgrund till varför arbetet med informationsutbytesavtalen varit viktigt och framgångsrikt de senaste fem åren. Nu aviserar Finansdepartementet att arbetet med skatteavtalen kommer att ta fart. Även Svenskt Näringsliv, som tidigare talare varit inne på, pekar i en rapport på att det finns för risk att företagandet blir lidande om inte skatteavtalen följer utvecklingen. Jag kan ännu en gång bara beklaga de besparingar på Regeringskansliet som oppositionen drev igenom. De pengarna hade bland annat gjort stor nytta i arbetet med att förnya skatteavtal, vilket är en mycket arbetskrävande process.

Jag vill också framhålla att avtalen ska ha sådant innehåll att företagandet gynnas. Dubbelbeskattning är en broms för utveckling och tillväxt som måste undvikas. Det måste finnas tydliga spelregler för företagare.

Fru talman! Jag ska avslutningsvis helt kort ta upp sidoavtalet mellan Sverige och Danmark. I avtalet finns möjligheten till en gemensam utvärdering reglerad, och en sådan förfrågan har skickats från Finansdepartementet. I dag pågår utvärderingen, som väntas bli klar i slutet av detta år. Finns ett avtal mellan två parter så bör man naturligtvis dansa i takt. Vi har nu bjudit upp Danmark, och visar utvärderingen att det behövs förändringar får vi verkligen hoppas att det arbetet går som en dans. Men låt då ledstjärnan vara att regionen ska utvecklas till glädje för människor på båda sidor om sundet. Då ska avtalet fungera som olja och inte som grus i maskineriet.

(Applåder)

Anf. 24 CHRISTINA OSKARSSON (S) replik:

Fru talman! Ulf Berg uppehöll sig länge vid informationsutbytesavtalen. Som jag sade i mitt anförande välkomnar vi det utökade arbetet med detta. Det är viktigt att det inte finns några skatteparadis där man kan gömma sina pengar. Det har vi inga andra åsikter om. Men vad jag framförde i mitt anförande var att jag tycker att majoriteten i utskottet har en så svag skrivning. Ni förväntar er att det ska hända någonting. Samtidigt säger Ulf Berg att det nu tar fart. Det är en uppgift som jag inte har kunnat få fram från något betänkande i alla fall. Det är möjligt att det är en information som ni har fått vid sidan om.

Jag skulle också vilja påpeka att det enligt Svenskt Näringsliv år 1998 endast var tre länder som hade fler skatteavtal än Sverige. År 2010 var det nio länder som hade fler skatteavtal. Det har minskat betydligt de senaste fem åren.

Anf. 25 ULF BERG (M) replik:

Fru talman! Naturligtvis välkomnar jag att Christina Oskarsson tänker om på en hel del punkter. Vad jag förstår har ni en process i ert parti för det. Det hade varit bra om ni hade tänkt rätt från början i denna fråga. Riksrevisionens rapport pekar på att det var på 1990-talet det började gå nedåt för skatteavtalen.

Under förra mandatperioden kom det till enormt många informationsutbytesavtal. Vad jag vet fanns inte ett enda sådant avtal under regeringen Persson. Det är klart att fokus har legat på den typen av avtal.

Detta är en process som tar lång tid. Det är två som ska dansa, och de ska göra det i takt. Då behövs det resurser, resurser och resurser.

Det som Christina Oskarsson sade i sitt inledningsanförande, att pengarna finns kvar sedan EU-ordförandeskapet, är felaktigt. Det har skett rejäla minskningar, och procentuellt sett har det aldrig skett så stora neddragningar på Regeringskansliet. Det där är helt felaktiga uppgifter. Jag kan bara beklaga den här markeringen mot regeringen, som jag uppfattar det som. Ni tog bort 300 miljoner för att vi inte skulle kunna göra många bra saker. Det får naturligtvis konsekvenser, vilket vi kan se på både ambassader och annat. Det är viktigt för svenskt näringsliv och företagande att ha kontakter i många länder.

Jag skulle vilja ställa frågan: Varför gjorde man neddragningen? Är ni beredda att tänka om så att vi slipper den här typen av neddragningar och kan låta regeringen bestämma vad det är för pengar den behöver? Man kan inte i den ena ändan dra bort pengar för ett arbete och samtidigt stå här och kritisera. Det blir inte helt trovärdigt.

Anf. 26 CHRISTINA OSKARSSON (S) replik:

Fru talman! Vi kanske har olika uppgifter. Jag har en uppgift på att man inför ordförandeskapet fick 767 miljoner. Det innebar 85 nya tjänster till Regeringskansliet. Det har man inte dragit ned, utan man ville fortsätta att utöka anslaget till Regeringskansliet. Jag vet inte vad Ulf Berg har för siffror.

Man kan å andra sidan inte alltid skylla på att man har för lite pengar. Det är en politisk vilja och en prioritering precis som det är inom alla andra områden. Tycker man inte att det är viktigt att svensk exportindustri ska få fram skatteavtal som också innebär utökade arbetstillfällen behöver man inte öka tempot. Både Riksrevisionen och Svenskt Näringsliv är väldigt oroade över att man har tappat så i takt.

När man jämför med de nordiska länderna är Sverige det land som har tecknat minst antal avtal de senaste fem åren. Sverige har tecknat fyra, Finland har tecknat sju och Danmark elva. Det är väldigt konstigt att vi här i Sverige och regeringen inte skulle kunna öka tempot.

Anf. 27 ULF BERG (M) replik:

Fru talman! Finansen har varit väldigt tydlig med att man nu ska se till att lägga ytterligare resurser på området. Jag är ganska nöjd. Man måste utgå från att Sverige också var ett av de länder som hade allra flest avtal.

Det är viktigt att slå fast att dessa avtal också måste ha ett bra och vettigt innehåll. Jag hoppas att vi är överens om att vi ska undvika dubbelbeskattningar och att det ska medföra enklare regler. Men vi vet samtidigt att det tyvärr tar väldigt lång tid. Det kräver väldigt stora resurser från de inblandade.

Jag kan än en gång bara beklaga att vi inte kunde lägga ytterligare resurser på detta. Man kan titta på förra mandatperioden och alla skatteförändringar som skedde. Det var fyra jobbskatteavdrag, tre grundavdrag och ökade skattesänkningar för pensionärer, och förmögenhetsskatten och fastighetsskatten togs bort. Det är klart att det kräver resurser att ta fram sådana propositioner.

Det är ingen tvekan om att Finansdepartementet var väldigt hårt ansträngt med väldigt mycket bra saker som vi även fick beslut om i kammaren. Vi kan se resultaten. I dag är Sverige ett land i EU som har en väldigt bra ekonomi och en enormt bra tillväxt. Det behövs också sådana beslut.

Jag är väldigt lugn vad gäller Finansdepartementets möjligheter att sätta lite sprutt i den här delen. Vi är nu framme i den fasen att vi kunnat se till att få i hamn många av informationsavtalen och liknande. Som jag påpekade ger det också väldigt mycket klirr i statskassan. Detta är bara början.

Anf. 28 HELENA LEANDER (MP):

Fru talman! Förra året klubbade vi en hel drös med informationsutbytesavtal med olika skatteparadis på olika öar som jag inte kan peka ut på en blindkarta. Jag är väldigt glad över den utvecklingen. Visserligen hade vi från oppositionen en del synpunkter. Vi tyckte framför allt att man kanske kunde utnyttja det driv som fanns internationellt i finanskrisens kölvatten till att vara ännu lite tuffare. Men jag är väldigt glad över utvecklingen.

Ulf Berg redogjorde på kronan när vad det inneburit för Sverige. Det är också en viktig fråga för många utvecklingsländer som i dag dräneras på stora belopp till skatteparadis. Genom att vi hjälps åt kan vi komma åt skatteparadisen och minska skatteflykten inte bara från Sverige utan också från andra länder som i dag har stora problem med det.

Den här utvecklingen är väldigt glädjande. Den har dock den baksidan att man från Sveriges sida inte har kunnat lägga lika mycket krut på dubbelbeskattningsavtalen med andra länder. Det är också naturligt att vi nu när vi har hunnit beta av informationsutbytesavtalen har större möjligheter att gå vidare så att vi har uppdaterade skatteavtal med andra länder och inte i onödan lägger krokben för gränsöverskridande företagande.

När det gäller utjämningsordningen med Danmark har den kritiserats från skånskt håll under många år, nästan så länge jag har suttit i skatteutskottet tror jag, för att den missgynnar Sverige gentemot Danmark. Därför tycker jag att det är väldigt kul att Sverige nu har tagit ett första steg till att se över avtalet genom att man utnyttjat den möjlighet som finns i avtalet att begära en gemensam utvärdering av avtalet. Danmark har nu också sagt ja till den begäran.

Jag ser framtiden an när det gäller det dansk-svenska sidoavtalet. Därmed står jag bakom betänkandet.

Anf. 29 GUNNAR ANDRÉN (FP):

Fru talman! Det har hänt väldigt mycket på det här området, otroligt mycket. Det är en lång rad skatteavtal och informationsavtal som har träffats.

I Riksrevisionens rapport talas det om takten i avtalen. ”Takt” är ett intressant ord. Det är innehållet och vem man träffar avtalen med som är det avgörande för att vi ska få in de skatteintäkter som Sveriges riksdag har beslutat om och där avsaknaden av informations- och skatteavtal har gjort att de har kommit utomlands.

Fru talman! Under det senaste året har det kommit in väldigt mycket, som Ulf Berg helt riktigt konstaterar. Det är mycket pengar som man frivilligt har rapporterat in inför risken av att bli upptäckt – det är det centrala – och bli eftertaxerad eller avslöjad för att man har skattefuskat på något sätt. Det är mycket stora belopp, som Ulf Berg sade. Det är åtskilliga hundra miljoner kronor.

Riksrevisionen har på en punkt inte varit helt korrekt, vilket jag till och med påpekade under den utskottsutfrågning som var. Regeringen sade på förslag från riksdagens skatteutskott upp avtalet med Peru för ett antal år sedan. Det berodde på att man med det avtalet hade helt orimliga möjligheter att ta bort pengar. Det minns jag som var med. Men det har inte kommit med.

Det är väldigt viktigt att vi nu också har aktualiserat andra saker, framför allt med Spanien. Det är ett avtal som många upplever är orättfärdigt när det gäller pensionärernas skatter. Det är inte orättvist, men det finns orimligheter i det. Det gäller också Danmarksavtalet, som jag strax ska återkomma till.

Fru talman! Jag tror att vi i grund och botten är väldigt eniga i kammaren om det förhållandet att vi ska ha en skattelagstiftning så att vi kan beskatta människor i vårt land när inkomsterna finns där och att man inte ska flytta pengar utomlands av andra skäl. De reservationer som finns nu uppfattar jag som mer formalia än reella. Det är väldigt glädjande.

Vi har, som Ulf Berg också påtalade, ingått en lång rad informationsutbytesavtal. De har haft en förunderlig effekt, enligt mitt sätt att se. Jag vill inte säga att detta bara var den här regeringens förtjänst, utan avtalen har förberetts av tidigare regeringar. Det är som jag ser det väldigt bra att vi har stor enighet om detta.

Låt mig nu ta upp avtalet med Danmark. Jag råkar vare den ende som satt i skatteutskottet när detta beslutades. Jag kanske kan bli något hård i polemiken här. Men det förhållandet att Socialdemokraterna gör stor sak av detta tvingar mig att berätta lite om hur det verkligen var.

Jag kommer då att uppträda som försvarsadvokat för förra finansministern Bosse Ringholm, vilket är en ovanlig roll för mig. Det var han som lade fram det här förslaget. Vi var många som den gången tyckte det som man nu konstaterar med en fantastisk formulering i reservation 2: ”Vi menar att det redan nu kan konstateras att avtalet är ofördelaktigt för Sverige.”

Fru talman! Detta var lätt att konstatera även 2003. Men då sade talmannens företrädare som ordförande i skatteutskottet, Arne Kjörnsberg, till oss som var kritiska mot detta – och det fanns också avslagsmotioner från Ulf Nilsson och Christer Nylander – att när det gäller internationella skatteavtal uppträder vi i kammaren enigt. Det gjorde att vi inte reserve-

rade oss i sak mot detta skatteavtal, även om vi inte tyckte att det var bra. Nu har Socialdemokraterna bytt taktik när det gäller internationella skatteavtal. Det beklagar jag mycket, för det är inte bra. Vi måste uppträda enigt i den här typen av frågor.

Jag finner det desto mer anmärkningsvärt att Socialdemokraterna, eftersom det var de som låg bakom skatteavtalet, nu tar avstånd från Bosse Ringholm. Det är ju uppseendeväckande att jag ska behöva stå och försvara detta avtal, jag som inte tyckte att det var bra.

Nej, jag ska inte säga att det är hyckleri, men det är en aktiv glömska av verkligheten som ni ägnar er åt. Jag tycker inte att det är likt Socialdemokraterna, uppriktigt sagt. De brukar ta ansvar för sina handlingar, men på den här punkten gör de inte det.

Allra sist, fru talman, måste jag ta upp en sak till, nämligen reservationerna 2 och 3. Alla åhörare och alla som kommer att läsa dem nu och i framtiden kommer att upptäcka att reservation nr 2 från Socialdemokraterna, Sidoavtalet mellan Sverige och Danmark, och reservation nr 3 av David Lång, Sidoavtalet mellan Sverige och Danmark, innehåller exakt samma formuleringar ända till den näst sista raden. David Lång har råkat skriva ”vi” när han menar ”jag”. Det kanske är en felskrivning som är något talande. Reservation 3 är ett plagiat av reservation 2. Sverige-demokraterna har plagierat Socialdemokraternas reservation.

Jag anser för min del att Socialdemokraterna inte borde ha skrivit den här reservationen utan låtit Sverigedemokraterna stå för den ensamma, för de tar inget ansvar för något avtal som vi har ingått internationellt, och det ska vi faktiskt göra.

Jag försvarar att avtalet ingicks. Jag tyckte att det var dåligt, men jag står för att jag röstade för det i kammaren. Jag står för det fortfarande. Jag tycker som Socialdemokraterna – Leif Jakobsson och jag har tidigare debatterat detta – att vi borde försöka förhandla om avtalet. Men att göra partipolitik av det tar jag absolut avstånd från.

Jag stöder Bosse Ringholm, men jag tar avstånd från innehållet i avtalet.

(Applåder)

(forts. 8 §)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.53 på förslag av förste vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.00 då statsministerns frågestund skulle börja.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.00.

Anf. 30 ANDRE VICE TALMANNEN:

Jag hälsar statsminister Fredrik Reinfeldt välkommen till dagens frågestund.

*Statsministerns
frågestund*

Sjukförsäkringen

Anf. 31 TOMAS ENEROTH (S):

Herr talman! Jag tror att vi alla uppmärksammade påskuppropet då tiotusentals människor stod på ett fyrtiotal platser ute i landet och demonstrerade mot den sjukförsäkring vi har i vårt land. Diakoner, präster, läkare, drabbade och anhöriga, ja, det var många som kritiserade sjukförsäkringen och de helt obegripliga effekter som blivit när människor stängs ute och utförsäkras.

Det kom inte ett ljud från någon regeringsföreträdare som en reaktion på påskuppropet. Däremot kunde vi se moderata partiföreträdare blogga, twittra och skriva kritiskt om påskuppropet och hävda att kyrkan hade gått och blivit socialdemokratisk.

Fredrik Reinfeldt har varit landets statsminister i fem år och är i allra högsta grad huvudansvarig för den sjukförsäkringsreform som har inneburit att 45 000 är utförsäkrade, att vi har nollklassade och att antalet unga förtidspensionärer ökar. Hittills har man skylt allt på Socialdemokraterna.

Är det inte dags för lite ödmjukhet och att ändra i sjukförsäkringen reellt? Har statsministern hört påskuppropets vädjan?

Anf. 32 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! Allt har en historia. Sverige förtidspensionerade över 140 personer om dagen i över tio år. Det var en passiv och dålig lösning. Det förde människor ut ur arbetskraft och in i ett skugglandskap där de inte synliggjordes.

Vi sade till svenska väljare inför valet 2006 att vi ville bryta den utvecklingen. Vi ville introducera en arbetslinje, och vi ville se resurser till stöd för människor som förr blev förtidspensionerade.

Vi har inte fått bort hela utvecklingen. Vi är nere i tal som kanske handlar om att 50 om dagen förtidspensioneras, men det är en stor förändring.

En del av detta innebär att människor som förr osynliggjordes nu synliggörs i det svenska samhället. Vi har öppnat för insatser som handlar om rehabilitering och som handlar om ansträngningar för att försöka få in dem på arbetsmarknaden. Mycket av detta är viktigt och riktigt för Sverige.

I enskilda fall har det handlat om att det inte har blivit exakt som vi hade tänkt. Ansvarigt statsråd har därför beskrivit förändringar vi nu förbereder för att möta den del av kritiken som vi tycker har varit befogad. Där är vi ödmjuka. Vi står dock upp för en reform som varit viktig för Sverige. Det är en gåta att inte andra gjorde det före oss.

Anf. 33 TOMAS ENEROTH (S):

Herr talman! Som vanligt hör vi statsministern och Moderaterna lägga skulden på Socialdemokraterna och på vad som tidigare varit politiken. Man glömmer dock att det är fem år sedan man genomförde reformen i sjukförsäkringen och att resultatet av det är 45 000 utförsäkrade, fler unga förtidspensionärer, ökat antal sjukskrivningar och framför allt en situation där svårt cancersjuka människor under pågående cellgiftsbehandling tvingas ned till Arbetsförmedlingen där en frustrerad jobbcoach står utan verktyg och ska försöka hjälpa dem tillbaka till en arbetsmarknad som inte vill se dem där.

Detta sker i ett läge när man i stället borde satsa på rehabilitering och reellt stöd och hjälp till människor som är utförsäkrade – och framför allt se till att de får en rimlig ekonomisk ersättning och inte ställs på bar backe.

De förslag till förändringar som hittills presenterats är ytterst marginella och förväntas inte träda i kraft förrän nästa år.

Återigen: När diakoner, präster, läkare och hela Sverige står på fötter och kritiserar sjukförsäkringen, är det inte dags för lite ödmjukhet och att vara beredd att göra reella förändringar i en sjukförsäkringsreform som har misslyckats?

Anf. 34 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! När sjukförsäkringsreformen till slut kom på plats bröt Sverige för första gången på 35 år en utveckling med ständigt ökat antal förtidspensionärer. Återigen: Man kan välja en politik där man osynliggör människor, där man för ut dem ur arbetskraften och in i ett osynliggörande. Men det är inte rätt väg för Sverige.

Vi har visat att det fanns enskilda fall där det inte hade den effekt som vi hade avsett. Vi har visat att vi i dessa fall har förmåga att möta detta med förändringar. Det ska komma ersättningar till sådana som inte tidigare varit berättigade till det. Vi har visat att vi kan göra vissa justeringar när det gäller möjlighet att återgå till sjukförsäkringen.

Detta är ett vägval för Sverige. Ska vi ha en arbetslinje? Ska folk som är arbetsföra arbeta? Ska människor som blir sjukskrivna få vägar tillbaka? Eller ska vi välja den väg som är alternativet, nämligen ut i utanförskap till växande grupper? I det land i världen där folk är friskast och lever längst ska folk sjukskrivas för att de är för sjuka för att arbeta! Det var ert alternativ, det är ert alternativ, och det är det ni vill tillbaka till. Vi tycker att det är fel väg för Sverige.

Partifinansiering

Anf. 35 PETER ERIKSSON (MP):

Herr talman, statsministern! För två år sedan kritiserade Europarådet Sverige för brist på öppenhet i hur partierna finansieras. I valrörelsen tog jag upp frågan flera gånger, bland annat genom en debattartikel i Dagens Nyheter.

Efter valet fortsatte kritiken i riksdagen, och i måndags återkom Europarådet med skärpt kritik mot regeringen och Sverige. Man ska inte kunna köpa politiska beslut. Öppenhet är ett viktigt sätt att minska risken för politisk korruption.

I dag backar äntligen Moderaterna. Jag välkomnar detta. Det borde innebära att vi kan tvätta bort en svart fläck på vårt lands internationella anseende.

Moderaterna vill dock ha en ny frivillig överenskommelse. Det är inte okej och inte alls vad Europarådet kräver. Vi behöver en tydlig och rak lagstiftning som gäller alla. Öppenhet för att bekämpa korruption kan inte vara en fråga om frivillighet.

Statsministern bör därför ta chansen att ge ett reellt löfte om att även han accepterar lagstiftning kring partiernas finansiering.

Anf. 36 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! Jag ställer inte upp på beskrivningen av att kasta Sverige i skam. Vi har all anledning att vara stolta över att vi står fria från korruption i en utsträckning som få andra kan uppvisa i världen. Vi har all anledning att vara stolta över ett i grunden skattefinansierat partifinansieringssystem som andra saknar och därför mycket oftare hamnar i diskussioner om hur partifinansieringen ser ut. Vi ska inte uppkalla andar som inte finns.

Vi har visat att vi trots detta är beredda att lyssna på det misstänkliggörande som har förekommit, även om vi menar att det inte har funnits några felaktigheter och att vi har haft en bra överenskommelse att leva efter, eftersom vi vill bidra med vår del för att Sverige även i framtiden ska upplevas stå upp i dessa viktiga frågor. Vi har vår del, och vi tycker att andra partier har sin del.

Jag förordar att det kan göras fler frivilliga överenskommelser av det skälet att vi har gjort det tidigare. Jag tror att lagstiftning är utomordentligt komplicerat. Det väcker en hel del frågor om hur politiska partier ska förhålla sig till lagstiftning i en demokrati. Det kommer att visa sig ha en hel del gränsdragningsproblem.

Vi är dock villiga att diskutera. Vår utgångspunkt är dock att det bästa vore en ny frivillig överenskommelse.

Anf. 37 PETER ERIKSSON (MP):

Herr talman! Europarådet ägnar sig knappast åt någon hyllning av Sverige i denna fråga. För två år sedan kom en lista med sju olika punkter som man ansåg att Sverige borde leva upp till och som Sverige inte klarar av i dag. I Europa är det bara Sverige, San Marino, Malta och Schweiz som inte har en lagstiftning på detta område.

Därför är det positivt om Moderaterna börjar tänka om. Kan jag förstå statsministerns svar så att om vi andra partier i riksdagen vill ha en tydlig lagstiftning är också Moderaterna beredda att överväga det?

Anf. 38 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! Återigen: Sverige behöver inte stå i skam över något. Vi har ett växande förtroende för demokratiska institutioner i Sverige. Svenska folket kan tryggare än andra gå till sängs på kvällen i full förvisning om att detta land är mindre drabbat av korruption och har ett bättre system för partifinansiering än vad andra kan uppvisa. Jag ogillar när vi kastar vårt eget land i skam utan skäl.

Jag tycker att en frivillig överenskommelse är till fyllest. Vi är beredda att diskutera, men ska vi föra en diskussion ska den vara konse-

kvent. Då ska den också gälla annat som väcker frågor i Sverige, trots att vi inte har haft de problem som andra har. Då ska vi prata om oavlönat arbete som går till vissa politiska partier. Då ska lottköpare veta att de inte bara har chansen att vinna en stor vinst utan möjligen också indirekt finansierar partier, vilket de inte vet om när de köper lotten. Då ska också andra frågor tas med.

Men det hör jag väldigt lite om. Det är för ensidigt. Man tittar inte runt alla hörn. Då bör många överväga sina ställningstaganden.

Jobbskatteavdragen

Anf. 39 JIMMIE ÅKESSON (SD):

Herr talman! När regeringen presenterade sin vårbudget gick man fram med ett förslag om ett femte jobbskatteavdrag, och samma dag som den presenterades pratade statsministern dessutom om ett sjätte jobbskatteavdrag. Vi har hittills ställt oss bakom de fyra första stegen i jobbskatteavdraget, dels därför att det ska löna sig att arbeta, vilket är en viktig princip, dels därför att det har haft positiva effekter på sysselsättningen.

Samtidigt inser vi att den jobbskapande effekten av den här typen av skattesänkningar är avtagande. Nya skattesänkningar får inte samma effekt som de första. Det är en uppfattning som delas inte minst av Långtidsutredningen och en rad andra experter som har uttalat sig den senaste tiden.

Därför är det, herr talman, förvånande att regeringen i sin vårbudget helt avfärdar att effekten av jobbskatteavdraget är just avtagande. Hur motiverar statsministern ett sådant påstående, som jag menar står i uppenbar strid med vad tillgänglig expertis anser?

Anf. 40 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! Det är väldigt provocerande i Sverige att säga att man vill sänka skatten för vanligt folk som jobbar – metallarbetare, sjuksköterskor, busschaufförer – som går upp tidigt på morgonen och ofta sliter långa timmar och som bara har den enkla utgångspunkten att de tycker att det ska löna sig lite bättre att arbeta.

Denna regering har konsekvent fört en politik mot alla protester, mot allt det motstånd som funnits här i Sveriges riksdag, och sagt: Nej, det är rätt inriktning. Vi tror att det är den uppmuntran och det faktum att det leder till att fler jobbar som i grunden bygger sammanhållning i ett öppet och bra samhälle. När fler jobbar får vi mer resurser till välfärd och mer resurser till omhändertagande av människor som saknar arbetsförmåga.

Det är min uppfattning att det inte alls har en avtagande effekt att man sänker skatten för människor som arbetar om man inriktar det på dem som har låga inkomster, som är deltidsarbetande och som har större möjligheter att gå upp i arbetstid, kanske gå in tidigare i livet i arbete eller stanna kvar några år på ålderns höst.

Jag tycker nog att vi har stöd för den uppfattningen. Enskilda företrädare kan tycka annorlunda. De föreslår ofta helt andra åtgärder, som jag menar inte alls på samma sätt är jobbskapande.

Anf. 41 JIMMIE ÅKESSON (SD):

Herr talman! Att det är en konsekvent politik kan vi vara helt överens om. Men jag kan anse att den också ska ha någon form av effekt, och jag vill påstå att den här har just en avtagande effekt.

Det finns fler aviserade skattesänkningar från regeringen, till exempel krogmomsen. Jag missunnar inte på något sätt restaurangnäringen bättre villkor, men det ter sig lite märkligt att man som jobbskapande åtgärd lägger ungefär 5 ½ miljarder kronor på sänkt krogmoms. Förra sommaren pratade regeringen om att det skulle ge 19 000 jobb, sedan var man nere på 8 000 jobb och nu handlar det om ungefär 3 500 jobb – detta till en kostnad av ungefär 1,6 miljarder kronor per jobb.

Jag kan inte låta bli att ställa den kostnaden i relation till hur många jobb man skulle kunna skapa i välfärden för samma pengar, hur många jobb i skolan, hur många jobb i äldreomsorgen, hur många jobb i vården, eller vilka viktiga utbildningsinsatser för förbättrad matchning på arbetsmarknaden som vi skulle kunna genomföra, vilka satsningar på forskning och utveckling, vilka satsningar på infrastruktur.

Är det statsministerns uppfattning att det är bara genom skattesänkningar som man kan skapa jobb?

Anf. 42 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! Med bäst ordning på offentliga finanser i Europa har denna regering genomfört precis allt detta – stora satsningar på svensk skola, på forskning, på utveckling, på infrastruktur – sida vid sida med att vi har sett till att vanligt folk som jobbar också har fått mer i plånboken. Detta har skett inte med stora underskott utan med en ekonomi i balans, och nu med överskott, när snart sagt varje annat europeiskt land kämpar med stora nedskärningar och saneringsprogram. Vår arbetslinje har burit Sverige väl.

Då är det lätt att ställa sig här och ifrågasätta och påstå att det skulle vara fel på en massa åtgärder. Jag tycker till exempel att man visst kan föra en diskussion om hur effektivt det är att sänka restaurangmomsen. Men jag vill samtidigt säga att väldigt många jobbar i restaurangnäringen. Det är ofta en tröskel in för många unga människor som annars har svårt att komma in i arbetslivet. En förhoppning är att det ska förändra beteendet så att om fler upplever det faktum att man har mer i plånboken när man jobbar kommer fler att äta på restaurang. Det kan ge ännu fler jobb.

Jag kan inte ange den exakta effekten av detta, men jag för en konsekvent politik i alliansregeringens namn för att jobben ska sättas främst. Det är uppenbart att det finns olika prioriteringar.

Sjukförsäkringen

Anf. 43 ROSSANA DINAMARCA (V):

Herr talman! I helgen protesterade, som sagt, tiotusentals människor runt om i hela landet mot regeringens sjukförsäkringspolitik. Det var friska och sjuka, gamla och unga, kvinnor och män som i påskuppropet krävde stopp på utförsäkringarna och en ny sjukförsäkring.

Regeringen vägrade att kommentera. I stället hänvisade man, såsom nu, till ändringar man tidigare har presenterat. Men de är bara kosmetiska och ändrar inte på grundproblemet, att fyrkantiga tidsgränser anses viktigare än om individen har blivit tillräckligt frisk för att kunna arbeta.

Min fråga till statsministern är: Har du tagit något intryck av helgens påskupprop för stopp på utförsäkringarna?

Anf. 44 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! Vi har tagit intryck av att följa diskussionen i de här frågorna under lång tid, både med den bakgrund jag redogjorde för i ett tidigare svar och möjligheten att förena det goda med att vi har färre som är sjukskrivna i Sverige och färre som är långtidssjukskrivna, att vi har kraftigt ökad sysselsättning och fallande arbetslöshet. Det är allt det som nu sker i Sverige, tillsammans med åtgärder som kan möta den delvis berättigade kritik som har funnits i några enskilda fall. Det är för mig inte något annat än ett försök att möta upp det som har framförts i kritik.

Det är väldigt oklart för mig vad som är alternativet. Finns det något annat förslag? Är det att ta bort alla tidsgränser? Rossana Dinamarca menar alltså att ett sådant förslag finns, att ta bort alla tidsgränser och att återgå till en ordning där det inte sker någon form av prövning? Det är som att vi skulle lova svenska folket att vi kan anta ett förslag där vi aldrig någonsin kommer att pröva huruvida en människa är för sjuk för att arbeta eller är i ett landskap just mellan arbete och att vara sjuk. Lovar Rossana Dinamarca svenska folket ett sådant samhälle i framtiden?

Anf. 45 ROSSANA DINAMARCA (V):

Herr talman! De som har drabbats är inga enstaka fall eller undantag, och därför krävs det genomgripande förändringar. Det inser alla som deltog i helgens påskupprop, och det borde statsministern också inse.

De fasta tidsgränserna måste tas bort, och de måste ersättas med rättigheter till stöd tillbaka. Prövningen mot en fiktiv arbetsmarknad måste avskaffas.

För att kunna driva sin politik försöker regeringen dela upp oss i olika grupper om friska och sjuka, som om vi var helt olika grupper. Men vi har alla behov av en bra sjukförsäkring, oavsett om vi är friska eller sjuka just i dag. Det behövs en mänsklig sjukförsäkring, och utförsäkringarna måste stoppas. Den viljan ser jag att statsministern uppenbarligen inte har.

Anf. 46 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! Jag vill understryka att jag har läst det som var det rödgröna förslaget som stod emot alliansregeringen redan i valet. Det skulle i mycket stora delar behöva utredas. Det var väldigt oklart huruvida detta förslag ens skulle vara genomförbart under en hel mandatperiod. Detta ständiga påstående att ni har ett förslag, som var ett tydligt alternativ, kan kraftigt kritiseras.

Låt oss också vara tydliga med vilken situation som rådde 2006. Ett land som brukar berömma sig av att människor lever längst och kanske har den friskaste befolkningen på hela jorden hade i en befolkning på 9 miljoner över 550 000 förtidspensionerade och över 200 000 långtidssjukskrivna. Vill Rossana Dinamarca påstå att alla dessa människor var

för sjuka för att arbeta? Eller fanns det någon del av detta, de 750 000 människorna, som var en signal om att vi dolde ett problem, arbetslöshet, via att sjukskriva eller förtidspensionera?

Ni har aldrig erkänt problemet. Därför förstår ni inte heller behovet av att göra någonting åt det.

Prot. 2010/11:93
28 april

*Statsministerns
frågestund*

Arbetskraftsinvandring

Anf. 47 JOHNNY MUNKHAMMAR (M):

Herr talman! Under det första kvartalet i år kom över 3 000 personer som arbetskraftsinvandrare till Sverige. Flertalet hade en särskild teoretisk eller yrkesmässig specialkompetens. Den största gruppen var data-tekniker. De kom framför allt från Kina, Indien, Turkiet och Ukraina. Detta är alltså personer som går rakt in i arbete, som fyller en efterfrågan, som bygger våra företag och bidrar till vårt välstånd.

Framför allt är det nu så att våra företag efterfrågar arbetskraft i mycket stor utsträckning och inte alltid har lätt att hitta rätt personer som finns i bristyrken. Det är här dessa människor kommer in och fyller de bristyrkena. Det är en stor del av matchningen på arbetsmarknaden.

Kan statsministern bedöma betydelsen av arbetskraftsinvandringen för just matchningen på arbetsmarknaden? Och var hade vi stått i dag ifall vi år 2008 hade följt vissa aktörers råd om att inte öppna upp Sverige för arbetskraftsinvandring?

Anf. 48 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! Vi har försökt föra en konsekvent arbetslinje. Det gäller också att öppna upp Sverige för arbete för dem som kommer från andra länder. Vi tror att det är bra för dem som kommer hit, och vi tror att det är bra för andra som redan har kommit från andra länder. På det sättet bidrar man till ett tänk kring arbete och till att se en potential hos människor, där väldigt mycket av en tidigare omhändertagandefilosofi inte har åstadkommit att människor från andra länder har kommit in på arbetsmarknaden.

Siffrorna som nämns är korrekta. Trots att vi införde detta i en lågkonjunktur som följde på en finanskris har vi sett mycket positiva effekter. Det handlar om företag som hittar personal där de annars skulle ha brist, där de skulle ha fått tacka nej till jobb och där vi skulle få tydliga flaskhalsar i vår ekonomi. På det sättet bidrar detta till att motverka risker för inflationstryck av olika slag.

Det är viktigt att förena detta med förändringar i det svenska utbildningsväsendet. Väldigt mycket av det som efterfrågas är långa utbildningar, människor med omfattande erfarenhet, och inte det som ibland efterfrågas, där man med kortvariga utbildningsinsatser tror sig kunna hitta ersättningar.

Detta är i grunden bra. Det bygger Sverige starkt för framtiden och är något som vi därför stolt tänker fortsätta arbeta med.

Anf. 49 CARL B HAMILTON (FP):

Herr talman! Jag vill börja med att gratulera statsministern till den omsvängning i hans partis inställning till partibidrag som vi kunde läsa om i Dagens Nyheter i dag. Tidigare har Socialdemokraterna pressats att minska – dock inte avskaffa – sitt hemlighetsmakeri med resursöverföringar från Landsorganisationen. Jag ser de två positionsförskjutningarna från de två stora partierna som en viktig återgång till en traditionell öppenhet i svensk politik och svenskt samhällsliv.

Men frågan för framtiden är lite grann det som Peter Eriksson var inne på. Det är inte bara en fråga om korruptionsmisstankar. Man kan vara medlem i Landsorganisationen, där ungefär 50 procent inte röstar på Socialdemokraterna, och ändå tvingas betala till ett parti som man inte röstar på. Det är väldigt stötande och provocativt.

Därför är min fråga till statsministern – som kräver mer utrymme – om det inte till slut blir ofrånkomligt med en formell, rättslig reglering. Bör man inte ha det i åtanke, om inte annat som en påtryckning på de parter som nu ska eftersträva en frivillig överenskommelse – som jag i det korta perspektivet i och för sig välkomnar och tycker är bra?

Anf. 50 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! Det är återigen viktigt att inskräpa att Sverige har mycket mindre problem kopplat till detta än vad vi upplever i andra länder. När det gäller mitt egen parti Moderaterna har vi en försvinnande liten andel som kommer från annat håll än från skattefinansierat partistöd, och det ser likartat ut i de flesta svenska partier. Det är den grundläggande skillnaden, det som skiljer oss från andra system, där man nära nog uteslutande eller till stor del är beroende av privata eller fackliga finansiärer av olika slag.

Jag tycker i grunden att vi har visat förut att det svenska partiväsendet har förmåga att fatta frivilliga överenskommelser på ett sätt som skapar transparens och öppenhet och ger möjlighet att se till att de efterlevs. Det är åtminstone vår utgångspunkt att börja där.

Men det måste också bygga på att olika partier erkänner att vi har olika delar i detta som det finns anledning att ifrågasätta. Carl B Hamilton nämner sådant som andra partier har att svara på. Om det inte finns någon sådan vilja blir detta ett spel för gallerierna: Vi är beredda att göra stora uppoffringar bara åt andra partier – vi ser aldrig våra egna problem. Det tror jag inte imponerar på väljarna.

Anf. 51 CARL B HAMILTON (FP):

Herr talman! Jag håller med statsministern om att det finns många frågor som måste lösas genom lagstiftning. Vi har sett hur man har försökt gå runt lagstiftning i andra länder, så man ska inte tro att lagstiftning löser problem utan vidare.

Jag vill peka på två saker för framtiden. Jag tror att det är viktigt att vi får detta före 2014, då det kommer att vara mycket mer tv-reklam än det var förra gången, och mycket mer pengar kommer att efterfrågas för att finansiera denna tv-reklam.

Statsministern var lite inne på situationen att man har en frivillig överenskommelse som inte fångar upp stora resursöverföringar, till exempel från LO till Socialdemokraterna i form av gratis arbetskraft. Jag har själv uppskattat att det i den senaste valrörelsen var ungefär 550 miljoner kronor som gick från LO till Socialdemokraterna i form av gratis arbetskraft. Om en sådan uppgörelse inte fångar in detta, då är det klart att värdet av möjligheten till en frivillig överenskommelse är begränsat. Då får man kanske gå vidare i riktning mot en mer rättslig, formell reglering.

Sexuella övergrepp mot barn

Anf. 52 ABIR AL-SAHLANI (C):

Herr talman! Jag hade väntat på att FN:s säkerhetsråd skulle komma överens om åtminstone ett pressmeddelande vad gäller Syrien och den situation som råder där. Men jag har sedan i går inte kunnat sluta tänka på Patrik Sjöberg och det han kom ut med angående de sexuella trakasserier som han hade blivit utsatt för under sin ungdomstid av sin tränare.

Jag vet att statsministern förutom att vara statsminister också är pappa. Min fråga är: Hur tänker statsministern och regeringen säkerställa att inte fler barn råkar ut för sexuella trakasserier under sin träning, på sin fritid eller i skolan? Hur tänker regeringen agera för att skydda dessa barn, så att de som redan har blivit utsatta får hjälp och så att de inte själva blir förövare i framtiden?

Anf. 53 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! Låt mig först säga att det Patrik Sjöberg och andra i dag har berättat om griper tag i många i det svenska folket, många i idrottsrörelsen och många föräldrar. Det är starkt av Patrik Sjöberg att berätta om detta. Jag tror att det betyder mycket för andra som har varit och är drabbade.

Det faktum att det pratades mindre om detta förr eller pratas mindre om det i andra samhällen gör inte att det inte förekommer där. Detta är ett tecken på att öppenhet leder till att människor vågar berätta. Vi förstår att det inte är på honom som skulden ska läggas. Men han kan stå som ett exempel för andra.

Vi har jobbat med dessa frågor i tidigare kapaciteter. Ett grundläggande problem är att många av förövarna tyvärr ofta är närstående och har stort förtroende hos de barn som de sedan förgriper sig på. En del av vårt problem är att hitta detta.

Det som behövs är naturligtvis ett starkt rättsväsen, psykologer och andra typer av insatser i skolan, att hitta barn som genom sitt beteende visar att något är fel och att försöka vara ett stöd och leda in i samtal. Det är det som vårt samhälles resurser behövs för, och där behövs det kanske mer.

Anf. 54 ABIR AL-SAHLANI (C):

Herr talman! Tack för svaret, statsministern! Det sitter många ungdomar här i dag. Jag misstänker att de också har tittat på tv och lyssnat på

det Patrik Sjöberg har sagt. De har säkert också ungdomar i sin närhet som har blivit utsatta för detta.

Det finns två dimensioner i denna problematik. De vuxnas trovärdighet undermineras. Den närheten undermineras, men även idrottsrörelsens trovärdighet och många positiva aspekter av idrottsrörelsens verksamhet undermineras.

Hur tänker statsministern kring detta? Vad kan vi från regeringens och riksdagens sida göra för att stärka idrottsrörelsen och frambringa de positiva exemplen där?

Anf. 55 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! Exemplet kom från idrottsrörelsen. Det handlar om verksamheter till vilka det utdelas omfattande offentligt stöd, av det enkla skälet att idrottsrörelsen är oerhört viktig för barns och ungas aktivitet och den myckna glädje som vi har till följd av idrotten – idrotten som värde i vårt samhälle.

Jag vill återigen inskräpa att detta inte är något som är isolerat till den svenska idrottsrörelsen. Vi har haft i vår historia och har fortsatt problem med olika former av övergrepp i samhället. Något av det värsta vi har är övergrepp mot barn, som väldigt sällan har svårt att tolka detta, att säga ifrån och att få någon som tror på dem och är beredd att reagera. Ett återkommande problem är att det ofta handlar om närstående personer, inte alltid idrottsledare. Tyvärr är det ibland föräldrar som gör detta.

Det visar på svårigheten. Det ropas nu på registerutdrag, kontroller och liknande. Men väldigt ofta ser man att det gäller personer som är ostraffade, där det som har skett – som vi nu har sett exempel på – inte har varit känt.

Vi bör kunna hålla isär idrottsrörelsens stora värde och ändå bejaka det betydelsefulla som Patrik Sjöberg och andra nu gör, som förhoppningsvis leder till att andra känner att det lättar trycket i deras liv.

Romernas situation

Anf. 56 YVONNE ANDERSSON (KD):

Herr talman! För några veckor sedan firades den internationella Romadagen, romernas nationaldag, om vi så vill. Då uppmärksammades särskilt romernas historiska situation, det som har hänt med folket, men också deras nuvarande situation.

Det är väl knappast någon överdrift, och inte heller någon fråga som statsministern inte har hört tidigare, att romerna lever i en exkluderande situation i många samhällen. Det finns fördomar. Det är diskriminering. Dessutom visar statistiken att så många som 80 procent inte ens har grundskoleutbildning.

Det här är en problematik som vi naturligtvis måste ta ett ansvar för. Vi kanske inte alltid kan ta ansvar för historiska övergrepp, men vi kan ändå försöka få till det utifrån det som händer i dag.

Min fråga till statsministern är: Vilka åtgärder kan statsministern tänkas vidta för att hantera romernas situation och medverka till att devisen om alla människors lika värde blir verklighet i vårt land i dag?

Anf. 57 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! Vi talade om övergrepp mot enskilda. Vi har också historiska och i nutid varande exempel på övergrepp mot olika minoriteter, befolkningsgrupper. Romerna är ett sådant exempel som fortsatt är väldigt omdiskuterat i olika delar av Europa.

Dels pågår ett arbete med ett särskilt EU-regelverk, som Sverige stöder, för att kunna uppmärksamma romers ställning på olika håll i Europa, dels har vi haft en egen utredning i Sverige som satt under flera år. Utredningen remissbehandlas nu. Och det diskuteras utifrån detta hur vår egen behandling har sett ut och om det finns grund för att diskutera i former av vitböcker, att göra den svenska berättelsen tydligare kring detta. Det är det som regeringen är involverad i, även om vi naturligtvis avvaktar det färdiga remissutfallet och det arbete som vi ska göra på EU-nivå kring dessa frågor.

Anf. 58 YVONNE ANDERSSON (KD):

Herr talman! Jag är naturligtvis väldigt glad för det svar som statsministern ger omkring känslan för att vi måste hantera de här frågorna. Jag är också väldigt glad för att Sverige går i täten för det här. Men kan vi skynda på ännu mer – vi vet ju vad som hände i Frankrike och vad som händer i Ungern och så vidare – inom ramen för EU-arbetet? Kan vi göra något mer utöver att stödja?

Anf. 59 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! Jag tycker att det är på sin plats att säga att valrörelser som jag följer över Europa och diskussioner som finns på olika håll alldeles för ofta numera snarare handlar om att bygga upp nya murar och ibland stöta ifrån och använda misstänksamhet och nervositet mellan olika befolkningsgrupper. Därför finns det all anledning att påpeka att det här inte är någon enkel diskussion i Europa.

Att stå upp för mänskliga fri- och rättigheter och alla människors lika värde och att stå upp för minoriteter är viktiga frågor där Sverige också går i bräschen.

Jag noterar att när det har varit konferenser kring detta har Nyamko Sabuni, som är ansvarig för dessa frågor, varit närvarande som ensamt statsråd på ministernivå, trots att det har varit inbjudna från många länder.

Sverige är drivande och ska vara drivande för att också få fram det här förhållningssättet på EU-nivå. Och vi ska återkomma, som sagt, när det gäller vårt eget ansvar för vår egen historia kopplat till detta.

Statens Järnvägar

Anf. 60 PIA NILSSON (S):

Herr talman! Nu mer än någonsin krävs ett kraftfullt politiskt ansvar för att återskapa förtroendet för vårt svenska järnvägssystem, ett förtroende som aldrig har varit lägre.

En av de allra viktigaste järnvägsaktörerna är SJ, men efter regeringens beslut om en total avreglering har SJ ingen trafikeringsplikt längre.

Detta statliga bolags enda uppdrag är att ge en avkastning på 10 procent. Något samhällsuppdrag i övrigt finns inte.

I sin regeringsförklaring den 5 oktober i år slog statsministern fast att om offentligt ägda bolag ska kvarstå i statlig ägo måste det finnas ett tydligt definierat syfte med detta. Nu när det inte finns något tydligt definierat syfte för SJ undrar jag vilket uppdrag statsministern anser att SJ ska ha. Eller kommer SJ att bli till salu?

Anf. 61 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! Jag vill vara tydlig med en sak. Det ansvar vi har rör själva finansieringen av infrastrukturen i Sverige, där vi har fyllt i mycket av de luftslott som fanns från förr. Löften ställdes ut utan att det hängde med finansiering. Det var roligt att nyinvestera men inte att underhålla och ta hand om det som hade byggts.

Där har vi gjort mycket stora förändringar. Det handlar om kraftiga ökningar vad gäller drift och underhåll, inte minst på järnvägssidan. Vi har nu upplevt två mycket stränga vintrar, strängare än vad vi har upplevt på länge. Och även i vårt vinterlandskap ställde det oss inför prövningar som har lett till behov av att lära om, lära nytt och föra till ytterligare resurser, vilket vi också gör i den tilläggsbudget som ligger för behandling här i riksdagen.

Vi vet vad järnväg och kommunikationer betyder för ett glest befolkat och avlångt land. SJ har sin roll i detta. Men det hänvisas nu väldigt ofta till avregleringen, där man påstår att det nu skulle råda en oerhörd konkurrens och liknande. Det bör påpekas att den delen av avregleringen ännu inte har inträffat. Det är inte i en avreglerad fas där den här konkurrensen uppträder.

Problemen vi har sett handlar snarare om andra saker, brister i fråga om drift och underhåll och de brister som har funnits sedan tidigare.

Det västsvenska infrastrukturpaketet

Anf. 62 ANNIKA QARLSSON (C):

Herr talman! Jag vet inte om statsministern har noterat det, men det är val i Västra Götaland den 15 maj. Jag misstänker att även statsministern har hört talas om detta.

Det är en stor utmaning att få många människor att gå till valurnorna igen på en alldeles egen dag, men det är också en stor möjlighet att äntligen få prata regionfrågor, de frågor som verkligen berör regionen och som beslutas där.

Varför står jag då här och frågar? Jo, det finns ett paket som vi har tillsammans med regionen. Det handlar alltså om statligt och regionalt ansvar när det gäller infrastrukturpaketet, det västsvenska infrastrukturpaketet. Där finns överenskommelser som berör utbyggnaden av kollektivtrafik för att möjliggöra pendling för alla som arbetar och jobbar i regionen men också satsningar på Hamnbanan, som är en av de viktigaste prioriteringarna för näringslivet i Sverige.

Det är oerhört viktigt att vårda den överenskommelse vi har där och att fortsätta att se till att detta genomförs. Därför undrar jag: Ser statsministern någon risk, att valutfallet eventuellt får konsekvenser för det paketet? Och om det blir ett bra utfall undrar jag: Finns det möjlighet att

Anf. 63 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! Det finns få områden där regeringen har satsat så mycket som när det gäller infrastrukturen. Det gäller alla delar av Sverige. Vi gjorde det också som ett sätt att möta risken för fallande efterfrågan under finanskrisen. Vi satte ihop särskilda närtidspaket där vi faktiskt gav resurser till allt som var möjligt och planmässigt färdigt att hantera. Och vi har kraftigt utökat vad gäller drift och underhåll, som jag nämnde.

Kring detta har vi väldigt ofta gjort överenskommelser med regionala och kommunala partner. Det har ytterligare adderat resurserna totalt sett till infrastruktur i Sverige, bland annat just i Västsverige.

Det är naturligtvis vår förhoppning att den majoritet som vi får också tycker att detta är väldigt bra och att vi driver på. Jag hoppas ju på en alliansmajoritet när nu öppningen för detta finns också i Västra Götaland.

När det gäller resurserna till infrastruktur har vi beslut som nu sträcker sig till 2021, men det är klart att vi har nya infrastrukturpropositioner. Det ska tas en sådan också under denna mandatperiod. Då får vi naturligtvis ånyo föra diskussioner: Har vi avvägt detta rätt, eller ska det till ytterligare resurser, och hur ska det sedan förhandlas till exempel med regioner och kommuner?

Försäkringskassans servicekontor

Anf. 64 GUNVOR G ERICSON (MP):

Herr talman! Ända sedan Försäkringskassan blev statlig för några år sedan har vikten av lokala kontor och möjlighet till personliga möten poängterats.

2,7 miljoner besök görs årligen på servicekontor. 124 servicekontor planerades ihop med Pensionsmyndigheten och Skatteverket. Det här har nu Försäkringskassan satt stopp för på grund av regeringens sparplaner. Tre kontor öppnas inte som planerat den 30 maj. Det gäller Linköping, Jönköping och Värnamo. Fem kontor stänger inom kort – Vara, Kalix, Östhammar, Tidaholm och Lycksele – även om de två senaste har bromsat något.

Regeringen har valt att inte kommentera Försäkringskassans fortsatta planering för nedläggning trots riksdagens beslut. Min fråga till statsministern blir därför: Statsministern säger sig vilja lyssna på folket – hur går det ihop med den fortsatta planeringen av nedläggningen av Försäkringskassans servicekontor runt om i landet?

Anf. 65 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! Ja, det har funnits ett tillkännagivande från riksdagen som regeringen naturligtvis tittar på. Så till den delen lyssnar vi visst, och vi håller på att titta på hur vi kan utforma ett förslag utifrån det.

Här vill vi förena två saker. Vi vill ha god service gentemot medborgarna, men vi vill också ha myndigheter som håller sina budgetar.

Vill vi ha självständiga myndigheter i Sverige? Man får väldigt ofta känslan av att det inte ser ut så.

*Statsministerns
frågestund*

I Sverige har vi självständiga myndigheter där vi med budgetramar som ges av riksdagen låter dem utforma arbetet väldigt självständigt. Det är en tradition vi har i Sverige som alla håller med om – ända tills myndigheterna gör någonting, för då vill alla se krafttag och att vi förhindrar utfallet av hur myndigheterna valt att uttolka sitt uppdrag.

I det här fallet har det varit en uttolkning av vad de anser sig behöva göra för att hålla budget. Då får vi föra en diskussion om ifall vi är beredda att tillföra ytterligare ramar eller möjligen i en dialog ställa frågan om det är möjligt att göra det på något annat sätt.

Vi har nog samma utgångspunkt: bra service för medborgarna i hela landet.

Lönerna inom kommuner och landsting

Anf. 66 PETER PERSSON (S):

Herr talman! Höjda löner behövs om vi ska klara välfärden. Så skrev statsministern i inledningen av valåret 2010 i en DN-artikel illustrerad med honom själv och Anders Borg. Det var en lång artikel som handlade om att vi måste höja lönerna för välfärdens arbetare och att det också måste bli fler anställda för att höja kvaliteten.

Jag var med för någon vecka sedan på Sveriges Kommuner och Landstings ordförandedag och hörde då finansministern säga till samlade kommun- och landstingsstyrelseordförande: Håll tillbaka lönekraven! Ni har för höga ingångslöner.

Jag vill nu fråga statsministern: Är det också hans uppfattning att man ska hålla tillbaka lönekraven i kommuner och landsting? Är ingångslönerna för höga?

Vidare: När den offentliga sektorn expanderar med mindre än 1 procent, tror statsministern då att de utställda löftena om högre löner och fler anställda är möjliga att uppnå?

Anf. 67 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! Min uppfattning är att vi ska hedra den svenska arbetsmarknadsmodellen, det vill säga att lönesättningen sker decentraliserat och av de avtalsslutande parterna, med minsta möjliga inblandning av olika politiker.

Jag har tillsammans med den regering jag leder kunnat påverka offentliganställdas lönekuvert på ett annat sätt. Vi har konsekvent i fyra steg, och med ett aviserat femte, sänkt inkomstskatten för sjuksköterskor, vårdbiträden och de medarbetare som finns i äldreomsorgen, förskolan och i skolans värld. Det handlar om 1 500–1 600 kronor mer i månaden för en sjuksköterska sedan alliansregeringen tillträdde.

Som nettopengar som ställer mjölk på bordet är det väsentligt mer än vad fackliga förhandlare har fått fram. Vi hörde nämligen vad dessa väldigt ofta kvinnodominerade yrkesföreträdare sade till oss: Det lönar sig för dåligt att arbeta i Sverige. Det lönar sig för dåligt att arbeta i skola, förskola och äldreomsorg.

Det var vi som lyssnade. Det var vi som genomförde förändringarna.

Anf. 68 JOHNNY MUNKHAMMAR (M):

Herr talman! Jag ställer den följdfråga som datorhaveriet stoppade mig från att ställa initialt.

Jag tänkte tacka statsministern så mycket för svaret på frågan om arbetskraftsinvandringen och matchningen och sedan återkomma till att många som kommer hit för att arbeta går till yrken i just vård och omsorg. Vi står successivt inför stora pensionsavgångar, så där kan man möjligen förvänta sig att arbetskraftsinvandringens betydelse för matchningen till välfärdsjobben kommer att öka framöver.

Kan statsministern göra en bedömning av hur mycket vi kan förvänta oss att arbetskraftsinvandringen kan betyda för att fylla behovet av personal inom skola, äldreomsorg och sjukvård framöver?

Anf. 69 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! När vi ser på kommande år är Sverige väldigt avvikande från övriga Europa. Där andra sparar talar vi snarare om en ekonomi i balans på väg mot överskott. Det är klart att det faktum att så många nu jobbar och att sysselsättningen växer i Sverige också fyller på kommunala och landstingskommunala kassor.

I våra bedömningar tror vi därför att antalet anställda i de offentligfinansierade verksamheterna kommer att växa. Det återspeglar också att vi har en åldrande befolkning. Jag tror helt enkelt att fler kommer att jobba i äldreomsorgen de år som följer.

Till detta kommer det som Johnny Munkhammar påpekar: Stora delar av denna del av arbetsmarknaden står inför ett gigantiskt generationsskifte. Det är bara att åka runt på förskolor, skolor och i äldreomsorgen så ser man detta. Det är ofta mångåriga medarbetare som nu närmar sig pensionsåldern.

Jag tror att arbetskraftsinvandring är en del av detta. Jag tycker att det är en poäng att ett av de områden där många som har kommit med högskoleexamen från andra länder faktiskt kommer in och får jobb är just sjukvården. Många andra branscher är stängda.

Men det är framför allt en hoppfull utveckling för många unga, för många av dem som varit arbetslösa och för många av dem som funderar över vägval. Här kommer det att öppna sig bra möjligheter att få jobb.

Utanförskapet

Anf. 70 FREDRIK SCHULTE (M):

Herr talman! Det finns partier här i riksdagen och i den allmänna debatten som försöker sätta bilden av att klassklyftorna och barnfattigdomen ökar. Tittar man på hur det verkligen förhåller sig och studerar siffror om ekonomisk jämlikhet kan man konstatera att så inte är fallet. Sverige är världens mest jämlika land, och den absoluta barnfattigdomen, alltså hur många barn som verkligen lever i fattigdom, har minskat stadigt under de senaste 15 åren.

Men det finns fortfarande en massa människor som lever i utanförskap. Inte minst har vi fortfarande, trots fyra jobbskatteavdrag, internat-

ionellt sett ganska höga marginaleffekter för att gå från bidrag till jobb, inte minst för dem som lever på försörjningsstöd där marginaleffekten är 100 procent. För varje krona du tjänar på ett arbete får du minskat socialbidrag.

Jag skulle därför vilja fråga statsministern hur han ser på de framtida utmaningarna för att minska utanförskapet och barnfattigdomen.

Anf. 71 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! Det var en av utgångspunkterna för utformandet av jobbskatteavdraget: att vi har stora grupper i Sverige, inte sällan ensamförsörjande, lågavlönade och deltidsarbetande som hade väldigt liten uteffekt i plånboken av att arbeta mer eller att gå från ersättningsförsörjning till eget arbete. I flera fall kunde man till och med finna att de skulle förlora på att gå upp i arbetstid eller gå in på arbetsmarknaden.

Då tycker jag att något har blivit snett. Jag står upp för att det finns ett välfärdsstöd för alla, men för mig ska ett samhälle alltid vara tydligt med att jobb ska löna sig och att det ska finnas en tydlig uppmuntran till att vilja arbeta mer.

Vi har kommit en bit på väg, precis som frågeställaren påpekar, men vi ser fortsatt att detta är tungt när det gäller människor som lever på försörjningsstöd och när det gäller deltidsarbetande med låga löner. Det är ett av skälen till att vi vill fortsätta tydliggöra denna politik för att skapa tydliga ekonomiska drivkrafter, naturligtvis tillsammans med alla andra värden som finns av att folk får jobb, det vill säga att få arbetskamrater och att kunna utvecklas på en arbetsplats tillsammans med andra.

Vi hoppas kunna återkomma med fler förslag i den riktningen.

Anf. 72 ANDRE VICE TALMANNEN:

Med detta är frågestunden över för den här veckan. Vi tackar statsministern för hans närvaro.

8 § (forts. från 6 §) Riksrevisionens styrelsens redogörelse om skatteavtal med andra länder (forts. SkU26)

Anf. 73 KARIN NILSSON (C):

Herr talman! Vi har haft ett avbrott på grund av en frågestund, men nu ska vi fortsätta behandla betänkandet som berör Riksrevisionens redogörelse om skatteavtal med andra länder. Där anser jag att Socialdemokraterna och Sverigedemokraterna träter om påvens skägg. Påvens skägg är, som ni vet, inte mycket mer än vad jag kan visa upp.

Det innebär att jag tycker att Gunnar Andrén hade en poäng med att uppmäna till ansvar att uppträda enat i utskottet.

I Socialdemokraternas reservation om skatteavtal med andra länder stöder de sin egen S-motion som går ut på att trycka på regeringen för att fortsätta att skriva ännu fler informationsutbytesavtal med skatteparadiserna. Det är vi över partigränserna rätt överens om.

Samtidigt tycker jag att vi inte har gjort annat i skatteutskottet än att bekräfta regeringens arbete med nya informationsutbytesavtal. Det har rullat som en följetong på skatteutskottets dagordningar under både den

förra och den innevarande mandatperioden och har blivit så många att jag tror att vi alla har tappat räkningen.

Socialdemokraterna menar också att OECD måste se till att skriva ännu fler informationsutbytesavtal. Antalet ingångna avtal inom OECD överstiger nu 600, och utvärderingen av resultaten förväntas leda till ett sextiotal landrapporter vid årets slut.

Det måste vara viktigt att fokusera på vad det blir av alla avtal, att det finns former för att använda de nya redskapen för att få tillgång till information om vad som finns undanstoppat på bankkonton i skatteparadis. Det är dessa landrapporterna ska visa.

Socialdemokraterna menar dessutom i sin reservation att Sverige ska se till att OECD ska arbeta för att utvecklingsländerna också ska få del av arbetet med informationsutbytesavtalen. Det anser jag nog att man gör från OECD:s sida. För att underlätta för dessa länder att skapa ett nätverk av avtal har OECD utvecklat en teknik med multilaterala förhandlingar i syfte att ingå bilaterala avtal. Förebilden för OECD:s arbete är en modell som Sverige utvecklat i samarbete med de nordiska grannländerna. Alltså bidrar Sverige i allra högsta grad.

Förhandlandet av alla dessa informationsutbytesavtal har tagit väldigt mycket tid i anspråk, och det är inte svårt att förstå att regeringens utredningsresurser är ansträngda. Det hindrar inte att jag som centerpartist också har en önskan om att det dessutom ska finnas tid över för att se över andra typer av skatteavtal som är viktiga för att säkra de svenska företagens konkurrenskraft.

Då är det också värt att påpeka att den socialdemokratiska regeringen inte heller var aktiv när det gällde att omförhandla gällande skatteavtal, eftersom Riksrevisionen påpekar att avtalstakten har sjunkit sedan slutet av 1990-talet, trots att den tidigare Perssonregeringen absolut inte förhandlade informationsutbytesavtal med skatteparadis i det rasande tempo som har pågått den senaste tiden. Det är ingen ursäkt för den nuvarande regeringen, herr talman, men kanske en förklaring.

300 borttagna miljoner från Regeringskansliet påverkar förstås också Regeringskansliets förmåga att utreda, utvärdera och förhandla.

Allt det Socialdemokraterna kräver i sin motion och reservation kan jag och Alliansen egentligen instämma i är viktigt. Det är just därför det också redan pågår.

Herr talman! Går jag sedan över till reservationerna från Socialdemokraterna och Sverigedemokraterna angående sidoavtal med Danmark – jag kan nog kalla det för *en* reservation, för det är i stort sett likalydande text; jag tror att Gunnar Andrén menade att det kunde vara ett plagiat – kan jag även här instämma i att avtalet bör ses över och kanske också omförhandlas.

Jag ser också en risk i att Sverige förlorar skatteintäkter med dagens skatteavtal, även om det nästan är tiodubbelt fler miljoner skattekronor som kommer Sverige till godo från danska medborgare som bor i Sverige än som går över till danska statskassan från svenskar som bor i Danmark. Men att genom ett tillkännagivande från den svenska riksdagen, som Socialdemokraterna och Sverigedemokraterna kräver, låsa regeringen vid en tidsplan för när utvärderingen ska vara klar och en förhandling ska påbörjas verkar inte särskilt smart som inledning på en förhandling.

Regeringen har tagit initiativ genom att tillskriva det danska skatteministeriet om en gemensam utvärdering av avtalet. Danskarna har svarat positivt. Jag anser att vår finansminister har rätt när han utgår från att utvärderingen bör slutföras innan man tar ställning till en fortsättning. Ska man uppnå ett resultat i en förhandling kan man inte inleda med att kasta in grus i maskineriet genom att ensidigt diktera villkoren och dessutom hänga en kvarnsten om halsen på förhandlaren genom att på förhand fastslå att Sverige ska vinna på en omförhandling av avtalet. Båda parter måste vara överens om de förutsättningar som råder i dag genom att först enas om den problembild som kommer fram genom utvärderingen.

Herr talman! Jag vill med de här orden yrka bifall till utskottets förslag till beslut och avslag på reservationerna.

Anf. 74 JACOB JOHNSON (V):

Herr talman! Betänkandet handlar om den granskning som Riksrevisionen har gjort av regeringens arbete med att förhandla skatteavtal med andra länder. Där framgår att avtalstakten har sjunkit sedan slutet av 1990-talet. En delförklaring är att informationsutbytesavtal med så kallade sekresstaten eller det vi till vardags kallar skatteparadis har prioriterats de senaste åren. Riksrevisionen påtalar även regeringens senfärdighet när det gäller att ta fram underlag för att kunna analysera effekterna av utjämningsordningen mellan Sverige och Danmark när det gäller skatteintäkter från alla pendlare över Öresund.

Utskottet å sin sida konstaterar sammanfattningsvis att de senare årens intensiva arbete mot skatteflykt och skattebedrägerier har inneburit att arbetet med informationsutbytesavtalen har prioriterats men att arbetet med generella skatteavtal nu förväntas öka i omfattning. Utskottet utgår ifrån att svenska företags möjlighet att konkurrera utomlands inte försämras. Jag kan i allt väsentligt ställa mig bakom den bedömningen från utskottets sida.

Utskottet pekar också kort på att problemen med skatteläckage via äldre avtal bör uppmärksammas. I den här frågan, herr talman, har jag ett särskilt yttrande i betänkandet som jag något vill utveckla.

Riksrevisionen har i sin granskning just framhållit att gamla skatteavtal kan användas för oönskad skatteplanering. Det är det man brukar kalla för skatteläckage. Vissa av de här avtalen kan enligt Riksrevisionen användas för skatteupplägg som innebär att vissa kapitalinkomster inte beskattas vare sig i Sverige eller i det andra avtalslandet. Skatteverket har beräknat att det handlar om förlorade skatteintäkter i miljardklassen. Ett exempel är det tidigare avtalet med Österrike som Skatteverket uppskattade medförde skatteförluster på 3 miljarder kronor mellan 2000 och 2005, ett avtal som dock omförhandlades 2006.

Riksrevisionen skriver i sin utvärdering att regeringen borde se över möjligheten att införa mer generella regler i skattelagstiftningen, inte bara omförhandla befintliga avtal utan som ett alternativ införa mer generella regler för att förhindra sådant skatteläckage. Skatteverket har också aktualiserat den här frågan, och regeringen har 2007 själv sagt att man ska återkomma i frågan. Men enligt Riksrevisionens rapport har inte något sådant arbete påbörjats på Regeringskansliet.

Herr talman! Jag finner denna senfärdighet från regeringen i den här frågan anmärkningsvärd och klandervärd.

Frågan har som sagt uppmärksammats av Skatteverket på olika sätt. Det handlar i praktiken ofta om förmögna företagare som skatteplanerar sin pension genom att mer eller mindre skenbosätta sig i ett annat land, tidigare i till exempel Österrike men nu kanske i Grekland, Thailand eller Kroatien. Huset skrivs på barnen och företaget eller bolaget säljs. Med hjälp av förmånliga regler i det nya landet kan skatt på vinsten vid försäljningen undvikas. Så småningom kan man flytta hem igen med sina obeskattade pengar på fickan.

Det här beteendet har inte bara drabbat Sverige utan även andra länder. Våra nordiska grannländer, liksom Tyskland och Österrike, har för att motverka detta infört en så kallad exitskatt.

Rådande passivitet från regeringens sida är som sagt anmärkningsvärd. Det har påpekats under en längre tid. Under tiden tjänar internationella skattekonsulter, liksom deras uppdragsgivare, storkovan. Någon form av generella regler borde kunna råda bot på detta. Det skulle också vara en kraftfull signal till hugade skatteplanerare och deras skattekonsulter att det inte är mödan värt att skriva sig utomlands några år. Det måste bli ett stopp på möjligheten att ta obeskattade vinster med sig till exempel via Thailand och sedan dyka upp hemma i Svedala med "tvättade" pengar några år senare.

Herr talman! Mitt särskilda yttrande i detta fall är kanske innehållsmässigt närmast en reservation, men jag kan ju bara symboliskt yrka bifall till ett särskilt yttrande.

Betänkandet tar som sagt även upp sidoavtalet mellan Sverige och Danmark från 2003 om hur de båda länderna ska kompenseras för uteblivna skatteintäkter från arbetspendlarna över Öresund. Riksrevisionen anför att regeringen måste göra allt för att klarlägga hur avtalet faktiskt fungerar och att ett fullständigare underlag kan underlätta bedömningen av möjliga framgångar i en ny förhandling.

Av betänkandet framgår att det svenska skattenettet visavi Danmark har ökat under senare år, dels på grund av att fler svenskar arbetspendlar till Danmark, dels på grund av att Skatteverket har justerat vissa brister i tillämpningen av avtalet. Nettobeloppet från Danmark tillförs emellertid inte berörda kommuner och landsting i Sydsverige utan går in i anslaget för kommunalekonomisk utjämning och fördelas sedan över hela Sverige, till alla kommuner och landsting. Samma sak gäller i och för sig visavi de andra grannländerna, som Finland och Norge.

Denna fråga har analyserats av den kommunalekonomiska skatteutjämningskommittén som presenterade sitt betänkande så sent som i går. Kommittén säger att det är angeläget att det nordiska skatteavtalet ses över för omförhandling, inklusive det gränsgångaravtal som utgör ett tillägg till huvudavtalet.

När det gäller avtalet med Danmark och konsekvenserna för kommunerna och landstingen i Sverige konstaterar kommittén att Sverige enligt nu gällande skatteavtal går miste om skatteinkomster. Kommittén gör också bedömningen att de uteblivna skatteinkomsterna endast i begränsad utsträckning drabbar pendlarnas hemkommuner respektive hemlandsting på grund av det svenska utjämningsystemets utjämnande effekt. Kommittén anser att det snarare är de svenska kommun- respektive

landstingskollektiven som drabbas av att gränspendlarna beskattas i arbetslandet.

Regeringen har rätt så nyligen äntligen fått ändan ur vagnen och vänt sig till Danmark med en begäran om en gemensam utvärdering av avtalet – inte en dag för tidigt. Jag förväntar mig att utvärderingen i rask takt följs av omförhandlingar av avtalet så att oklarheter och felaktigheter kan rättas till och så att ett nytt, mer rättvist avtal snart kan komma till stånd – till gagn för kanske i första hand de svenska kommun- och landstingskollektiven.

Anf. 75 LEIF JAKOBSSON (S):

Herr talman! Frågan om skatteavtal är ofta av karaktären fiskala teknikaliteter och handlar om näringslivets villkor på olika håll och kanter. Det jag tänker tala om handlar egentligen om relationer grannar emellan och relationer skolkamrater emellan. Det skatteavtal vi har med Danmark påverkar nämligen människor i vardagen.

Med detta menar jag att det i de delar av Sydsverige där stora grupper pendlar och där många betalar sin skatt på danska sidan börjar dyka upp tecken på att ungarna kallas snyltare, på att man inte betalar för sin skola och allt sådant tal.

Föreningen Öresundsborgare – ni på den borgerliga sidan här behöver inte se så glada ut för det; ordet ”borgare” på danska betyder medborgare – har allra högst på sin önskelista att man ska få betala skatt i den kommun där man bor.

Det här är inte bara en fråga om pengar, utan det är också en fråga om Öresundintegrationen i framtiden kan fungera. I så fall måste det vara sjysta villkor. Folk måste få betala för den välfärd man utnyttjar där man bor. Sådan är inte ordningen i dag, men jag ska inte gå igenom hela konstruktionen och vad som gör att det blir så fel.

Tänk er att vi i stället för att tala om Köpenhamn och Vellinge talar om Stockholm och Solna. Och tänk er att alla som bor i Solna men jobbar i Stockholm skulle betala kommunalskatt till Stockholms kommun. Sedan skulle Stockholms kommun skicka tillbaka 8 kronor per hundralapp till Solna. Fullständigt orimligt, säger ni. Men det är precis så det fungerar. Det är naturligtvis fullständigt omöjligt att fortsätta på det här viset.

Sent omsider har man nu begärt en utvärdering tillsammans med Danmark. Det är givetvis glädjande, men redan år 2007 utvärderade Skatteverket avtalet och kom fram till att det var orimligt. År 2010 gick Statskontoret, på Skatteutjämningskommitténs initiativ, igenom gränspendlingens effekter och redovisade precis samma sak. Det är alltså inte så att vi inte har kunskap om hur det fungerar, utan det handlar faktiskt om att få till stånd en aktivitet, om att få någonting att hända.

Själv ställde jag i juni förra året en interpellation till Anders Borg om detta. Jag fick till svar att det inte fanns några problem med det här skatteavtalet, att det inte fanns anledning till någon omförhandling.

Jag är väldigt glad över att Riksrevisionen kollat regeringens interpellationssvar. Effekten av det blev att jag när samma interpellation några månader senare ställdes fick ett något annorlunda svar. Men ännu har regeringen inte begärt den här omförhandlingen.

Jacob Johnson refererade till Skatteutjämningskommittén – jag var ledamot i den kommittén till i går när vi överlämnade vårt betänkande – och hänvisade till raderna om vem det egentligen är som drabbas, som får stå för förlusterna till följd av icke inkomna skatteinkomster.

Man måste läsa hela betänkandet, men det förstår jag att man inte hunnit med eftersom betänkandet kom i går. Här handlar det bara om inkomstskatteutjämnings. Läser man vidare under kostnadsutjämnings ser man att pendlarkommunerna förlorar oerhörda summor på grund av att man till exempel räknar barnomsorgsbehovet utifrån hur många som jobbar. Eftersom man inte räknar dem som jobbar och som pendlar till ett annat land blir det väldigt mycket mindre i utjämnings. För de sydvästskånska kommunerna blir det stora förluster genom vår konstruktion av utjämningsssystemet. Kommittén har föreslagit förändringar som delvis gäller detta.

Det rimliga måste vara att få ett skatteavtal med Danmark som är sådant att skatteintäkterna går till den kommun där man bor. Därför måste vi utbyta inkomstutgifter – det görs inte i dag. Att Utjämningskommittén kunde göra den här utredningen beror på att det under ett enda år fanns ett statistiskt fönster som gjorde att man hade tillgång till danska inkomstutgifter och därför kunde placera inkomsterna på rätt kommun.

Det borde väl inte vara konstigt att byta inkomstutgifter och att pengarna kommer till den kommun där man drar nytta av den välfärd som finns i form av skola, omsorg och annat som hemkommunen betalar.

Vad handlar det då om i dag, och vad handlar den omröstning om som vi om en stund ska ha?

Ja, det handlar om ifall denna kammare ska säga till regeringen att det nu får vara nog. Det har slirats i den här frågan alldeles för länge. Nu är det dags att inte bara sitta och titta och utvärdera, utan nu gäller det att ge regeringen ryggen och att ge det förhandlingsmandat som det handlar om genom att denna kammare säger: Nu vill vi ha en omförhandling!

Jag och många av er andra har säkert erfarenhet av att vara förhandlare och vet hur viktigt det är att när man hamnar i en förhandling ha dem som man förhandlar för riktigt på sin sida, gärna flåsande en i nacken, för då uppnår man bättre resultat i förhandlingen.

Av den anledningen och därför att regeringen än så länge inte klart uttalat att man avser att omförhandla avtalet – det svar jag fått från Anders Borg är att det inte finns några konstigheter här och att man inte tänker omförhandla avtalet – yrkar jag, herr talman, bifall till den socialdemokratiska reservationen i hopp om att det här går bra.

Men låt mig säga en sak till: Långt innan det blev aktuellt med Riksrevisionen och den här debatten har frågan diskuterats väldigt mycket i de sydsvenska kommunerna. Då gav regeringen genom statsministern signaler om att det är klart att det måste omförhandlas men att vi måste ha något att byta med. Det var då jag utbrast: Är det Ven man ska byta mot ett skatteavtal, eller vad?

När det är så uppenbara fel, så uppenbara obalanser, i ett avtal behöver man inte, tror jag, förutsätta att man har någonting att byta med eftersom bägge parter på både kort och lång sikt tjänar på att få något slags rättvist system. Det blir en vinn-vinn-situation. Därför tycker jag inte att man behöver resonera så som en del gör: Jaha, vad ska vi då ge danskarna?

Nej, för att kunna utveckla Öresundsregionen till den tillväxtmotor för Sverige som den kan vara måste vi ha ett rimligt och riktigt skatteavtal på plats.

Anf. 76 GUNNAR ANDRÉN (FP) replik:

Herr talman! Det äger sin riktighet att jag har begärt replik på Leif Jakobsson. Jag övervägde dock på Karin Nilssons förslag att instämna i stället. Det hade varit en annan metod.

Det Leif Jakobsson säger är nämligen i väldigt många avseenden exakt den position regeringen intar. Jag skulle alltså ha kunnat instämna – ända fram till att han yrkade bifall till sin reservation. Det ska bli väldigt intressant att så småningom höra hur Sverigedemokraterna kommer att ställa sig till den, exakt formulerad.

Den aktiva glömskan är dock väldigt utpräglad just nu, Leif Jakobsson. Ni säger att ni polemiserar mot avtalet. Jag menar att det är viktigt att man vågar stå för de positioner man tidigare har intagit. Det gjorde jag verkligen; jag iklädde mig Bosse Ringholms mantel. Det är inte så lätt, men även Leif Jakobsson var ledamot, liksom Karlsson i Landskrona, vid det tillfälle då vi antog detta. Det gäller att stå för detta.

Vad har regeringen sedan gjort? Den har tillskrivit Danmark, ungefär som Leif Jakobsson och jag tycker. Man har ingått ett oförmånligt avtal, vilket Moderaterna, Folkpartiet, Centerpartiet och KD tyckte redan 2003 när det antogs. Det är sanningen. Vi ställde upp på just de premisser som gällde.

Jag tycker för min del att ni ska fundera på om det är rimligt att rösta för en sådan här reservation. Det är ju att sparka Bosse Ringholm på benen så det bara viner om det. Det är inte jag beredd att göra, utan vi står upp för vad vi har gjort. Vi tycker dock samma sak om detta avtal; det är inte det vi polemiserar om.

Anf. 77 LEIF JAKOBSSON (S) replik:

Herr talman! Gunnar Andrén och jag har diskuterat detta förr, och då har jag använt tiden till att bland annat tala om mitt ansvar. Jag röstade nämligen, fastän vi inte ens hade en omröstning, ja till detta avtal en gång i tiden – precis som hela kammaren, eftersom det var ett enhälligt beslut.

Jag tror faktiskt att Bosse Ringholm skulle betacka sig för försvaret. Bosse Ringholm är en av dem som har stöttat mig i att driva denna fråga och uppfattar själv att när detta avtal en gång antogs av riksdagen var pendlingen på ungefär 10 procents nivå av vad den är i dag. Det är därför problemet verkligen uppmärksammas. Det handlar inte om några stycken som åker flygbåt till Köpenhamn, utan det handlar om tiotusentals människor som varje dag pendlar till ett annat land. Det är därför skatteavtalet har fått helt andra dimensioner i människors vardag. Det är naturligtvis det jag pratar om och tycker är viktigt.

Visst, det fanns varningssignaler. Min egen kommunstyrelseordförande Ilmar Reepalu var väldigt tydlig med att detta inte blev bra. Han såg bättre att pendlingen kommer att utvecklas väldigt kraftigt, och han hade rätt. Det ska jag ge honom. Denna kammare måste dock, när vi upptäcker att någonting inte blev bra, kunna göra någonting åt det. Vad det handlar om i detta läge är faktiskt att kammaren väldigt tydligt om vi

röstas för denna reservation säger till danska staten att vi nu har gett vår regering i uppdrag att förhandla fram ett betydligt rimligare avtal.

Det kan bara stärka regeringen i detta jobb. Jag förstår inte varför det skulle vara något problem.

Anf. 78 GUNNAR ANDRÉN (FP) replik:

Herr talman! Vi diskuterar i grund och botten två saker: dels formalia, som jag har sagt tidigare, dels realia.

Jag håller med Leif Jakobsson i väldigt stor utsträckning om att förut-sättningarna har ändrats väldigt mycket. Det ser man inte minst i Riksrevisionens rapport där pendlingen från Danmark till Sverige år 2001, ungefär när detta avtal förhandlades fram, uppgick till 1 410. År 2007 var det 1 308. Det är ungefär samma siffror. Antalet som är bosatta i Sverige och arbetar i Danmark har däremot ökat från 4 636 år 2001 till 19 646. Det är helt olika dimensioner på detta. Riksrevisionen pekar på att man kan få ungefär 39 000–40 000 som pendlar i denna riktning. Det är till och med fler än det är som pendlar mellan Uppsala och Stockholm i dag, vilket är ungefär 33 000.

Detta är en grund. Jag håller alltså med, men jag tycker inte som ni att man ska rösta för reservationen, av den anledningen att detta är att slå in öppna dörrar. Man slår in öppna dörrar och partipolitiserar detta. Den svenska regeringen har gjort vad ni tycker att den ska göra. Den danska regeringen har, som ni säger, inte uppfattat att de vill förhandla för närvarande. De tycker nämligen att avtalet från 2003 är förmånligt, och det får man väl acceptera.

Sedan vill jag slutligen säga, herr talman, att skatteutskottet inte har varit passivt i denna fråga. Vi åkte – jag tror att Fredrik Schulte, Lena Asplund och flera andra var med – till Malmö 2005 och talade väldigt utförligt med just Ilmar Reepalu om detta och fick hela bilden klar för oss. Vi har alltså försökt göra vad vi kan, och vi har inte varit passiva. Jag vill bestrida detta.

Allra sist: Det har inte funnits någon skillnad mellan Socialdemokraterna och andra partier i denna fråga.

Anf. 79 LEIF JAKOBSSON (S) replik:

Herr talman! Allt stämmer, och allt är vi överens om, Gunnar Andrén – ända tills vi säger att vi faktiskt vill ge regeringen ett uppdrag att förhandla. Om regeringen innan vi gick till votering i dag hade sagt att den hade begärt denna utvärdering tillsammans med Danmark därför att den kommer att begära en omförhandling hade vi varit väldigt nära. Så är det dock inte, utan det man har sagt är att man ska göra denna gemensamma utvärdering.

Vi har material. Det är alldeles utmärkt att ni var i Malmö 2005; då har ni vetat i sex års tid hur skevt detta är och att det skenar för varje dag. Det är också det som är min poäng. Vi pratar nu om en lönesumma på antagligen omkring 10 miljarder om året. För varje år som detta fel, som jag vill kalla det, består blir det större och större. Det blir allt svårare för danska staten att gå med på ett rimligare avtal.

Det är därför jag säger att detta är brott. Vi vet att det är fel. Öppna förhandlingarna och rösta för detta förslag!

Anf. 80 DAVID LÅNG (SD):

Herr talman! När det gäller punkt 2 i betänkandet, sidoavtalet mellan Sverige och Danmark, är det som tidigare anförts positivt att regeringen har tagit steg i rätt riktning. Det är dock också angeläget att åtgärder vidtas i enlighet med vad som föreslås. Det är viktigt att regeringen så fort som möjligt går vidare med att omförhandla skatteavtalet mellan Sverige och Danmark. Detta är innebörden av Sverigedemokraternas reservation, och jag ber därför att få yrka bifall till reservation nr 3.

Anledningen till att jag över huvud taget bemödar mig kommer jag väl in på när jag bemöter Gunnar Andréns anklagelse om plagiat. Det är mycket sant att innebörden av Sverigedemokraternas reservation är identisk med Socialdemokraternas. Jag anser dock inte att jag har plagierat någonting; jag har yrkat bifall till en motion. Jag ser inget egenvärde i att maximera antalet reservationer, utan min avsikt var att ta ställning i saksfrågan.

Som jag förstod saken var det dock Socialdemokraterna som insisterade på att deras reservation skulle skilja sig från vår – kanske för att markera något slags avståndstagande. Sådant är ju inte helt ovanligt bland er andra heller för den delen. Jag kan ha misstolkat situationen, men om jag har rätt är det inte jag som har plagierat utan andra som har ansträngt sig för att det ska finnas två reservationer.

Jag kanske agerar annorlunda nästa gång, det vill säga insisterar på att få ansluta mig till andras reservationer. Men då hoppas jag att det inte används som slagträ i debatten.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 11 §.)

9 § Förbättrat skydd mot stalkning

Föredrogs
justitieutskottets betänkande 2010/11:JuU5
Förbättrat skydd mot stalkning (prop. 2010/11:45).

Anf. 81 PIA HALLSTRÖM (M):

Herr talman! Nu kommer vi att debattera ett viktigt ämne som direkt berör människors rätt till ett fritt liv utan hot, våld och trakasserier. Skydd mot stalkning är en mänsklig rättighet som vi alla måste kämpa för. I det förslag vi ska ta beslut om yrkas på att ett nytt brott, olaga förföljelse, införs i brottsbalken.

Jag vill börja med att säga att Moderaterna ställer sig bakom förslaget i betänkandet och yrkar bifall till reservationen som berör rekvisitet påtaglig risk vid kontaktförbud avseende gemensam bostad.

Herr talman! Om man ger efter för stalkarens böner eller hot och stannar kvar hos denne vet offret vad som väntar. Det blir fortsatta hot och trakasserier, och ännu värre än förut, för nu ska offret också straffas för att hon tänkte bryta med förövaren. Om man separerar, försöker stalkaren kanske bryta sig in i offrets bostad för att trakassera och hota. Offret får utstå telefonterror och hotbrev. Personen som vill ha makt accepterar inte att bli lämnad. Att gärningspersonen fysiskt söker upp eller

förföljer offret är vanligare ju närmare relation offer och gärningsperson har. Detta är bara ett exempel av fall som kan leda till vad vi i dag kallar för stalkning.

Fenomenet stalkning har ingen klar avgränsning utan kan definieras på flera olika sätt. Att någon blir förföljd och bevakad, medvetet, upprepat och illvilligt av en annan person har blivit allt vanligare i Sverige. Stalkning har ett brett spektrum, från obehagliga försök till kommunikation till hot om våld. Det sker vid upprepade tillfällen som genom innehåll och omfattning uppfattas som störande, hotfullt och kränkande. Stalkare kan använda sig av flera olika metoder när de stalkar sina offer.

De som är utsatta för stalkning kan ha helt olika bakgrund. Det handlar vanligtvis om kvinnor som lever under hot från våldsamma män, men det kan också vara tidigare pojkvänner som är förföljda av försmädda kvinnor. Fenomenet gäller också kända personer som förföljs av någon. För stalkning handlar om makt.

Många av dem som blir offer för stalkning får sjukdomssymtom och störningar av typen depression, ångest, skamkänslor, sänkt självkänsla och kan förlora hela sin sociala identitet. De ser sig tvungna att sluta sitt jobb, lämna sitt sociala nätverk och flytta till annan ort. Att vara utsatt för stalkning gör i de flesta fall att offret får ett minskat livsutrymme.

Ingen ska behöva begränsa sitt liv för detta. Alla ska kunna röra sig fritt utan att vara rädda för att bli utsatta för hot och trakasserier.

Det är därför av stor vikt med ett brottsförebyggande arbete, skydd till utsatta och att stalkaren kan stoppas och dömas till ett straff som motsvarar brottets allvar.

Brottsförebyggande rådet har haft i uppdrag av regeringen att kartlägga hur vanligt det är med stalkning i Sverige och att studera erfarenheter från andra länder. Man frågade 4 000 personer i åldern 18–75 om de hade varit utsatta för upprepade trakasserier. Den stora majoriteten av de utsatta var kvinnor. Hälften av de utsatta kvinnorna hade varit utsatta av förföljaren 30 gånger eller mer, och mediantiden som trakasserierna pågått var sex månader.

Resultatet från studien visar att det är ungefär lika vanligt med stalkning i Sverige som i de två länder där omfattningen tidigare studerats, England och USA. 9 procent av de svarande i Sverige hade blivit upprepat trakasserade av en person någon gång i livet. 3 procent hade varit med om trakasserier som de upplevde som mycket skrämmande. I uppdraget ingick också att lämna förslag till åtgärder som skulle kunna förebygga och motverka stalkning.

Det visade sig att det vanligaste var att offret på något sätt kände stalkaren. Trakasseriernas karaktär var skiftande, allt från obehagliga telefonsamtal till hot om våld. Grova trakasserier som övergick i misshandel var vanligast när stalkaren var en tidigare partner. När stalkaren var en obekant var trakasserierna ofta av mindre allvarlig karaktär och pågick under en kortare tid. Brå har djupintervjuat tre personer som förföljts och trakasserats av obekanta inom ramen för sin yrkesverksamhet. Dessa intervjuer visar att sådan förföljelse, särskilt om den är långvarig, kan vara mycket skrämmande och psykiskt påfrestande.

Herr talman! Problemet med systematisk förföljelse är omfattande. Att komma till rätta med dessa frågor är en utmaning. Många myndigheter har redan tagit initiativ till att starta projekt och förändra sina ar-

betssätt till exempel kring frågor som berör skyddade personuppgifter. En del insatser finns beskrivna i regeringens handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor. Vi bedömer dock att dessa åtgärder inte är tillräckliga. Först och främst krävs det enligt vår uppfattning vissa helt nya bestämmelser.

Insatser måste göras för att undanröja stalkning, det vill säga insatser direkt riktade mot stalkaren. Det kan dock i vissa fall vara omöjligt att komma till rätta med själva förföljelsen. Vissa gärningsmän slutar inte ens efter långa frihetsberövanden. Brottsoffret kommer i dessa fall att behöva skyddas. Det saknas i dag en särskild bestämmelse om straff för systematiserad förföljelse. Därför kommer ett nytt brott, olaga förföljelse, att införas.

Herr talman! Det är viktigt att det finns klara och tydliga regler för att skydda offret. Regeringen anser att kontaktförbud bättre beskriver de olika metoder som stalkaren utsätter sitt offer för. Besöksförbud kommer därför att ersättas med kontaktförbud.

I dag tillämpas proportionalitetsprincipen vid besöksförbud som gäller den egna bostaden och vid särskilt utvidgat besöksförbud. Vi är positiva till att proportionalitetsprincipen införs vid varje beslut om kontaktförbud.

Statistiken visar att vart tredje besöksförbud överträds, många fler än en gång. Dessa överträdelser leder sällan till att någon lagförs då det oftast inte finns något vittne till händelsen. För att förbättra skyddet kommer elektronisk övervakning att införas. Uppgifter får tas fram bara när den övervakade träder in i eller vistas inom förbudsområdet eller hindrar övervakningen till exempel genom att förstöra utrustningen.

Båda parterns integritet måste beaktas. Vi bedömer därför att det är att gå för långt att helt ta bort rekvisitet påtaglig risk vad gäller kontaktförbud i den gemensamma bostaden. Ett lagförslag om att ta bort rekvisitet riskerar att få omfattande kritik av Lagrådet. En lagrådsprövning blir nödvändig eftersom det rör sig om inskränkning i den enskildes fri- och rättigheter.

Många personer avstår från att ansöka om besöksförbud i den gemensamma bostaden på grund av den korta giltighetstiden. Därför välkomnar vi att giltighetstiden förlängs från en till två månader.
(Applåder)

I detta anförande instämde Helena Bouveng, Krister Hammarbergh och Patrick Reslow (alla M).

Anf. 82 ROGER HADDAD (FP):

Herr talman! För oss i Folkpartiet är det mycket positivt att detta lagförslag nu kommit så långt i processen att lagen kan träda i kraft den 1 oktober i år. Min utskottskollega Johan Pehrson var tidigt ute i denna fråga och drev på om behovet av att skärpa lagstiftningen kring systematisk förföljelse och trakasserier, även kallad stalkning. Stalkning är ett beteende som innebär att någon övervakar och förföljer en person, där förövaren tar uppbyggade kontakter med sitt offer. Brottsförebyggande rådets granskning visar att offren som utsatts för detta upplever det som störande, hotfullt, kränkande men också skrämmande.

Visserligen finns det bestämmelser i dag i lagstiftningen kring miss-handel, hemfridsbrott, olaga hot och ofredande, men det är uppenbart, herr talman, att nuvarande lagstiftning är otillräcklig och har i vissa fall varit tandlös.

Stalkning omnämns ofta i sammanhang där vissa kändisar förföljs, så kallad kändisstalkning. Men det absolut vanligaste är faktiskt förföljelser och trakasserier som begås av personer i nära relationer. Främst är det män som utsätter kvinnor för den här typen av hot och förföljelser. Forskning bekräftar att det som utlöser stalkning är relationsrelaterat, till exempel när en före detta partner skaffar sig en ny relation. Utredningen som föregick lagförslaget konstaterar att flertalet av de brott som begås och de överträdelser som görs, trots ett besöksförbud, sker av personer där gärningsman och brottsoffer har eller har haft en nära relation till varandra.

Därför är det viktigt med parallella insatser, som nämdes tidigare, för att förebygga våldsbrott i nära relationer vid sidan av det som förs fram i detta lagförslag. Här vill jag nämna regeringens handlingsplaner mot mäns våld mot kvinnor, arbetet mot hedersrelaterat våld och förtyck samt våld i samkönade relationer. Här har Rikspolisstyrelsen och Brottsförebyggande rådet ett viktigt uppdrag att genomföra aktiviteter och utbildningar och också följa upp de insatser som görs.

Antalet personer som har utsatts för stalkning har ökat, och mörkertalet är fortsatt stort. Det finns många som systematiskt hotas men som av olika anledningar inte anmäler detta till polismyndigheterna. Brottsförebyggande rådet konstaterar att 25 procent av dem som har utsatts för stalkning också utsatts för våld.

Herr talman! Detta är mycket allvarligt, och det är också en av orsakerna till att vi från Folkpartiet och Alliansen är angelägna om att förtydliga och skärpa lagen, vilket bland annat innebär att begreppet besöksförbud ersätts med kontaktförbud. Begreppet kontaktförbud är mycket tydligare och återspeglar bättre vad som anses med förbudet. Det är inte enbart fysiska besök i hemmet som omfattas av begreppet utan även trakasserier via e-post, telefon och sms. En belgisk studie som kom för några år sedan visade också att de som begick stalkning oftast använde sig av telefonsamtal.

Herr talman! Få av överträdelserna leder till att personer lagförs. Därför är det viktigt att kontaktförbud meddelas där överträdelserna har varit återkommande och att polismyndigheterna kan ta till elektronisk övervakning, vilket också föreslås i betänkandet och vilket vi står bakom. I betänkandet finns förtydligat när och hur elektronisk övervakning får användas. Vi anser att detta är nödvändigt för att ännu bättre kontrollera efterlevnaden av insatserna.

Vi kommer nu genom denna lagändring att se helheten och därmed kunna bedöma de systematiska händelser som sker mellan gärningsman och brottsoffer oavsett om det handlar om trakasserier eller förföljelser eller till och med att man utsätter offret för våld.

Att utsättas för stalkning är oacceptabelt. För de drabbade kan det innebära att de får flytta från sin bostad. Uppgifter visar att 15 000 personer har tvingats flytta och lämna sitt hem på grund av detta. Personer kanske tvingas lämna sitt arbete eller till och med tvingas flytta från en kommun till en annan. Så ska det inte vara.

Genom detta förslag skärper vi vår och samhällets syn på detta allvarliga brott i och med att vi inför en ny brottsrubricering: olaga förföljelse. Den som gör sig skyldig till detta brott kommer nu att kunna dömas till fängelse i högst två år och i grövre fall till fängelse mellan sex månader och maximalt fyra år. Vi välkomnar denna skärpning och hoppas att polisväsendet blir ännu bättre på att hantera ärenden av denna karaktär.

Herr talman! En lag kan inte förändra alla människors beteende. Men för de tusentals människor som drabbas av systematiskt förföljelse är detta en seger. Det välkomnar vi.

(Applåder)

Anf. 83 JOHAN LINANDER (C):

Herr talman! I april 2005 debatterade vi stalkning för första gången här i riksdagen. Då var det ett ord som var nästan okänt för de flesta. Jag gick tillbaka till protokollen och läste mitt eget anförande i debatten. Då använde jag i stället orden ”olaga förföljelse” för att det skulle bli lite begripligare vad stalkning är.

Nu är det april 2011. Det har gått sex år sedan vi debatterade detta begrepp och denna form av förföljelse för första gången. Då var vi tämligen överens om att något skulle ske, även om vi så klart från den dåvarande oppositionen tyckte att den socialdemokratiska regeringen var tämligen ointresserad av frågan. Sex år är definitivt för lång tid. Det är något som både den dåvarande S-regeringen och vi i alliansregeringen får ta på oss ansvaret för. Men nu har vi äntligen kommit fram till att införa ett nytt brott i brottsbalken. Det är olaga förföljelse – ett brott som ska kunna ge upp till fyra års fängelse.

I dag fattar vi dessutom beslut om att det som i dag heter besöksförbud i fortsättningen ska heta kontaktförbud. Framför allt ska det kunna förenas med elektronisk övervakning, så kallad fotboja. Det tog alltså sex år att få fram en lagstiftning om olaga förföljelse, men det är inte ens halva tiden för hur lång tid det har tagit att ta fram en lag om att besöksförbud eller kontaktförbud, som det nu heter, ska kunna kombineras med fotboja.

När jag kom in i riksdagen 2002 innehöll min allra första rättspolitiska motion ett yrkande om att besöksförbud skulle kunna kombineras med fotboja. Då avslog Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet vårt förslag, vilket var tråkigt. Men jag var inte den första som motionerade om det här. Redan 1998 motionerade Centerpartiet i sin jämställdhetsmotion med Lennart Daléus som förstanamn om att de som överträder ett besöksförbud bör förses med elektronisk fotboja. Det har alltså tagit 13 år innan vi nu äntligen kommer dit.

Det är med sorg jag kan konstatera att det under dessa 13 år har funnits utsatta och förföljda människor, framför allt kvinnor, som i onödan har tvingats att leva med denna oro och rädsla. Å andra sidan är det med glädje jag nu ser att alla dessa års tjat från Centerpartiets sida äntligen ger resultat.

Nu får vi ett mycket välbehövligt skydd för många förföljda personer. De kan känna tryggheten att den hotande personen – den som har ett kontaktförbud som är kombinerat med elektronisk övervakning – inte kan komma nära hemmet, arbetsplatsen eller kanske barnens skola utan att det direkt går en signal till polisen. Polisen får veta vad som är på

gång. Detta kan betyda oerhört mycket för den hotade personens livskvalitet.

Herr talman! Jag tycker att vi kan se det nya brottet olaga förföljelse som en fortsättning eller kanske som att vi täpper till en lucka som har skapats av begränsningar i de nuvarande brotten grov fridskränkning och grov kvinnofridskränkning. Dessa brott samlar precis som det nya brottet olaga förföljelse ihop flera, ofta mindre grova, brott till ett grövre när det innebär en upprepad kränkning. Skillnaden är att vid grov fridskränkning och grov kvinnofridskränkning krävs att det finns ett förhållande mellan personerna – att det är någon närstående eller före detta närstående som är den hotade eller den som begår kränkningarna mot en annan person.

Med det nya brottet olaga förföljelse omfattas även upprepade brott mot en person som inte är närstående. Det är egentligen det nya med detta brott. Det handlar om ett antal brott – misshandel, olaga tvång, olaga hot, hemfridsbrott, ofredande, sexuellt ofredande, skadegörelse, åverkan och överträdelse av kontaktförbud. Det är brott som vart och ett för sig kan vara grovt men som ofta inte är brott som ger mer än böter i straff. Nu lägger vi i stället ihop dessa upprepade kränkningar. Man kan alltså lägga ihop flera olika brott så att de kan bedömas som ett grövre brott. Det är precis det som har skett med grov fridskränkning och grov kvinnofridskränkning. Nu tar vi alltså ett tredje steg med olaga förföljelse.

När det gäller överträdelse av kontaktförbud är det ett brott som just nu kan ge maximalt ett års fängelse. Det är en straffskala som vi inte föreslår någon förändring av just nu åtminstone. Det som sker gäller däremot när en person som överträder det som heter ett särskilt utvidgat kontaktförbud. Det handlar om när tidigare kontaktförbud har överträtts och utökats till ett större område, till exempel i bostadskvarteret där den hotade personen bor eller runt arbetsplatsen.

När någon har överträtt den typen av besöksförbud, som nu kommer att heta kontaktförbud, kan det bli fråga om ett särskilt utvidgat kontaktförbud. När även det har överträtts kan det bli aktuellt med elektronisk övervakning. Det handlar om fall där någon har begått upprepade kränkningar, oftast under en längre tid.

Samtidigt måste det framgå att det är fråga om en långtgående integritetsinskränkning att införa elektronisk övervakning för någon, men det är också en åtgärd för att skydda den hotade personens integritet. Frågan har skickats vidare till Lagrådet, och det måste också tilläggas att för den person som tvingas bära en elektronisk fotboja lagras inte positionen där personen befinner sig hela tiden. Det är först när personen överträder kontaktförbudet eller hindrar den elektroniska övervakningen som information om position börjar lagras. Det finns också en gräns på max två månader för hur länge uppgifterna får lagras.

Även om det är fråga om en grov kränkning att förfölja någon måste vi ändå – kravet finns i grundlagen – göra en proportionalitetsbedömning mellan åtgärdens effektivitet och inskränkningen av mänskliga rättigheter. I det här fallet är det fråga om rörelsefriheten. Den delen får vi inte glömma bort. Det måste ske en proportionalitetsbedömning. Det ålägger grundlagen oss.

Prot. 2010/11:93
28 april

*Förbättrat skydd mot
stalkning*

Herr talman! De här två nya lagförslagen, ett nytt olaga förföljelsebrott och att kontaktförbud ska kunna kombineras med elektronisk övervakning, är två viktiga steg för att samhället ska kunna skydda sina medborgare. De allra flesta av oss – även jag – har lyckligtvis aldrig behövt uppleva den här typen av hot, förföljelse och kränkningar, men för dem som lever i ständig oro och rädsla för en person är det här förslag och beslut om ny lagstiftning som ger nytt hopp. Det är hopp om ett liv utan rädsla och ett hopp om ökad trygghet. Det är helt enkelt ett hopp om att åter kunna börja leva ett normalt liv. Det är verkligen viktig lagstiftning som vi ska införa i dag.
(Applåder)

Anf. 84 CAROLINE SZYBER (KD):

Herr talman! Vi debatterar i dag stalkning. Alltför många har varit utsatta för detta. Stalkning är också för många känt som systematisk förföljelse, hot, trakasserier, besatthet av ett offer, att tvångsmässigt smyga sig på en annan person.

Med denna lagstiftning inför vi nu ett redskap som förhindrar att man kan utsättas för systematisk förföljelse. En liknande lagstiftning finns i flera andra länder men har tidigare inte funnits i Sverige. Jag har träffat flera personer som har varit utsatta för stalkning. Vad jag har hört är stalkning mycket plågsamt, mycket kränkande och tär på livskvaliteten. Vi har länge behövt en bättre lagstiftning som tar fasta på allvaret i detta. Ett offer ska inte vara tvungen att flytta eller ändra hela sitt liv.

Samhället måste stå upp för den utsatte. Ett samhällsproblem är inget som kan lösas av en mindre grupp, av en myndighet, av kvinnor eller män själva. Hela samhället måste inse vidden av problemet, ta ansvar för det och inta rollen som goda medmänniskor för att trakasserier ska upphöra. Därför ska vi skydda brottsoffren och ta hand om förövarna så att de inte begår samma brott igen.

Vi behöver en attitydförändring bland dem som arbetar med att stötta, skydda och förebygga våld mot kvinnor. Politiken är en oerhört viktig aktör som kan visa att frågan är viktig och prioriterad just för att bygga upp den vilja till förändring som gör att det mänskliga lidandet kan minska.

En person som har begått upprepade brottsliga gärningar av visst slag mot en annan person kan nu dömas för olaga förföljelse. Stalkning innebär exempelvis följande brott: hot, misshandel, olaga hot, hemfridsbrott, ofredande, sexuellt ofredande, skadegörelse och överträdelse av kontaktförbud. Det kan även handla om trakasserier i form av telefonsamtal, mejl, brev eller meddelanden på bilen eller dörren. Många tror att det handlar om kända personer vars fans blir besatta av dem och bryter sig in i deras lägenheter. Forskning och anmälningar visar att det ofta är fråga om personer som känner varandra och har haft en relation med men där en av personerna efter att relationen har avslutats börjar förfölja och trakassera den andra. Många kvinnor i Sverige har tvingats till orimlig ofrihet på grund av förföljelse från tidigare partner. Plötsligt händer det. Någon passerar en gräns och öppnar – medvetet eller omedvetet – en dörr på glänt till något som senare blir förödande.

En otydlig lagstiftning har gett utrymme för godtyckliga och tveksamma bedömningar. En otydlig lagstiftning och tidigare avsaknad av

politisk vilja och handlingskraft skyddar förövare och sviker brottsoffer. Tidigare har en särskild bestämmelse om straff för systematisk förföljelse inte funnits. Det ändrar vi nu i Alliansen, och vi lagstiftar nu mot olaglig förföljelse.

Herr talman! Ett så kallat besöksförbud innebär normalt att den som hotar och trakasserar dig förbjuds att besöka eller ta kontakt med dig även på andra sätt, till exempel per telefon. Förbudet kan också utvidgas till att en person som hotar dig inte får uppehålla sig i närheten av din bostad eller arbetsplats. Syftet med ett besöksförbud är att man vill undvika situationer som kan utvecklas i farlig riktning. Besöksförbud har i dag en trygghetsskapande effekt enligt Brå, och vi i alliansregeringen anser att den brottsförebyggande funktionen ska stärkas. Vi väljer nu att utveckla detta förbud till ett kontaktförbud för att komma till rätta även med mängder av sms och telefonsamtal. Det får inte bli som det tidigare har varit i till exempel skolan där den som har blivit mobbad har tvingats byta skola. Vi vill att den som utsätter den andra ska vara tvungen att flytta, inte att offret ska bli tvungen att byta telefonnummer, flytta eller ändra på sitt liv. De omständigheter som åklagaren ska beakta vid riskbedömning förtydligas, och proportionalitetsprincipens betydelse tydliggörs genom att varje kontaktförbud ska föregås av en proportionalitetsbedömning.

Utsatta kvinnor ska inte behöva konfronteras med gärningsmännen. Därför väljer vi nu att förena ett besöksförbud med elektronisk övervakning. Detta är en åtgärd som enbart ska användas när överträdelse har skett eftersom det är förenligt men en stor inskränkning av den personliga fri- och rörligheten. Dock ska inte ett offer känna att man inte kan vara trygg i sitt eget hem. Denna utökade lagstiftning ger därför en möjlighet att ha koll på hur gärningsmannen har rört sig, och det kan senare användas som teknisk bevisning i en domstolsprocess.

Brå uppskattar att mellan en tredjedel och hälften av alla besöksförbud överträds. Dessa siffror visar vilket problem vi i dag diskuterar och att vi verkligen måste komma åt stalkningen. Det är viktigt att vi kan kontrollera efterlevnaden av ett förbud och skydda den utsatte. Teknik är inget hundra procentigt skydd, men vi ska nyttja de möjligheter vi har.

Det har sagts att ansökan om besöksförbud inte kan ske om ett sådant enbart skulle gälla under kort tid. Detta är inte bra, och därför väljer vi i Alliansen att förlänga giltighetstiden för besöksförbud avseende gemensam bostad. Att utestängas från ett gemensamt hem innebär ett betydande integritetsintrång, och därför har Alliansen i likhet med JO kommit fram till att frågan bör prövas enligt rekvisitet ”påtaglig risk”. Vi säger att om skäl finns ska en utvärdering göras som ska titta på om den effektiva preventiva åtgärden gällande besöksförbud i gemensam bostad har uppfyllts. Jag instämmer i det som tidigare anförts av mina allianskolleger gällande att rekvisitet ”påtaglig risk” inte kan ersättas med en proportionalitetsbedömning.

Jag yrkar därför bifall till reservationen under punkt 1.

(Applåder)
(forts. 12 §)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.49 på förslag av andre vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

10 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 27 april

FöU4 Försvarsmakten

Punkt 3 (Luftförvarsutredning)

1. utskottet
2. res. 1 (M, FP, C, KD)

Votering:

153 för utskottet
150 för res. 1
46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 23 MP, 19 SD, 17 V
För res. 1: 98 M, 20 FP, 15 C, 17 KD
Frånvarande: 18 S, 9 M, 2 MP, 4 FP, 8 C, 1 SD, 2 V, 2 KD

Punkt 4 (Grundorganisationen)

1. utskottet
2. res. 2 (SD)

Votering:

284 för utskottet
19 för res. 2
46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 98 M, 23 MP, 20 FP, 15 C, 17 V, 17 KD
För res. 2: 19 SD
Frånvarande: 18 S, 9 M, 2 MP, 4 FP, 8 C, 1 SD, 2 V, 2 KD

Punkt 5 (Kvinnor, fred och säkerhet)

1. utskottet
2. res. 3 (S, MP, V)

Votering:

169 för utskottet
134 för res. 3
46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 98 M, 20 FP, 15 C, 19 SD, 17 KD

För res. 3: 94 S, 23 MP, 17 V

Frånvarande: 18 S, 9 M, 2 MP, 4 FP, 8 C, 1 SD, 2 V, 2 KD

Punkt 7 (Återkomma om deltagande, styrning och information om den nordiska stridsgruppen m.m.)

1. utskottet

2. res. 4 (S, MP, V)

Votering:

169 för utskottet

134 för res. 4

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 98 M, 20 FP, 15 C, 19 SD, 17 KD

För res. 4: 94 S, 23 MP, 17 V

Frånvarande: 18 S, 9 M, 2 MP, 4 FP, 8 C, 1 SD, 2 V, 2 KD

Punkt 8 (Rapportering om utlandsförband)

1. utskottet

2. res. 5 (SD)

Votering:

283 för utskottet

19 för res. 5

1 avstod

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 98 M, 23 MP, 20 FP, 15 C, 16 V, 17 KD

För res. 5: 19 SD

Avstod: 1 V

Frånvarande: 18 S, 9 M, 2 MP, 4 FP, 8 C, 1 SD, 2 V, 2 KD

Bengt Berg (V) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

SfU7 Socialavgifter

Kammaren biföll utskottets förslag.

SoU10 Socialtjänstfrågor

Punkt 2 (Kvalitet i socialtjänsten)

1. utskottet

2. res. 2 (S, MP, V)

Votering:

169 för utskottet

134 för res. 2

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 98 M, 20 FP, 15 C, 19 SD, 17 KD
För res. 2: 94 S, 23 MP, 17 V
Frånvarande: 18 S, 9 M, 2 MP, 4 FP, 8 C, 1 SD, 2 V, 2 KD

Punkt 3 (Hemlöshet)

1. utskottet
2. res. 3 (S)

Votering:

169 för utskottet

93 för res. 3

40 avstod

47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 98 M, 20 FP, 15 C, 19 SD, 17 KD

För res. 3: 93 S

Avstod: 23 MP, 17 V

Frånvarande: 19 S, 9 M, 2 MP, 4 FP, 8 C, 1 SD, 2 V, 2 KD

Punkt 4 (Vräkning av barnfamiljer)

1. utskottet
2. res. 6 (S, MP, V)

Votering:

169 för utskottet

134 för res. 6

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 98 M, 20 FP, 15 C, 19 SD, 17 KD

För res. 6: 94 S, 23 MP, 17 V

Frånvarande: 18 S, 9 M, 2 MP, 4 FP, 8 C, 1 SD, 2 V, 2 KD

Punkt 6 (Stöd och skydd för barn och unga)

1. utskottet
2. res. 9 (MP, V)

Votering:

169 för utskottet

40 för res. 9

93 avstod

47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 98 M, 20 FP, 15 C, 19 SD, 17 KD

För res. 9: 23 MP, 17 V

Avstod: 93 S

Frånvarande: 19 S, 9 M, 2 MP, 4 FP, 8 C, 1 SD, 2 V, 2 KD

Punkt 15 (Olika frågor inom ramen för handlingsplanen för att bekämpa våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkö-
nade relationer)

1. utskottet

2. res. 15 (V)

Votering:

168 för utskottet

17 för res. 15

116 avstod

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 97 M, 20 FP, 15 C, 19 SD, 17 KD

För res. 15: 17 V

Avstod: 94 S, 22 MP

Frånvarande: 18 S, 10 M, 3 MP, 4 FP, 8 C, 1 SD, 2 V, 2 KD

Punkt 17 (Kvinnojourer)

1. utskottet

2. res. 19 (V)

Votering:

168 för utskottet

17 för res. 19

116 avstod

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 97 M, 20 FP, 15 C, 19 SD, 17 KD

För res. 19: 17 V

Avstod: 93 S, 23 MP

Frånvarande: 19 S, 10 M, 2 MP, 4 FP, 8 C, 1 SD, 2 V, 2 KD

Punkt 18 (Skyddat boende)

1. utskottet

2. res. 20 (S, V)

Votering:

169 för utskottet

111 för res. 20

23 avstod

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 98 M, 20 FP, 15 C, 19 SD, 17 KD

För res. 20: 94 S, 17 V

Avstod: 23 MP

Frånvarande: 18 S, 9 M, 2 MP, 4 FP, 8 C, 1 SD, 2 V, 2 KD

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

SoU16 Folkhälsofrågor

Punkt 2 (Folkhälsokommission)

1. utskottet

2. res. 3 (S, MP, V)

Votering:

169 för utskottet

134 för res. 3

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 98 M, 20 FP, 15 C, 19 SD, 17 KD

För res. 3: 94 S, 23 MP, 17 V

Frånvarande: 18 S, 9 M, 2 MP, 4 FP, 8 C, 1 SD, 2 V, 2 KD

Punkt 4 (Kultur på recept)

1. utskottet

2. res. 4 (S, MP, V)

Votering:

169 för utskottet

134 för res. 4

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 98 M, 20 FP, 15 C, 19 SD, 17 KD

För res. 4: 94 S, 23 MP, 17 V

Frånvarande: 18 S, 9 M, 2 MP, 4 FP, 8 C, 1 SD, 2 V, 2 KD

Punkt 5 (Insatser mot hiv/aids)

1. utskottet

2. res. 5 (V)

Votering:

285 för utskottet

18 för res. 5

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 98 M, 23 MP, 20 FP, 15 C, 19 SD, 17 KD

För res. 5: 1 S, 17 V

Frånvarande: 18 S, 9 M, 2 MP, 4 FP, 8 C, 1 SD, 2 V, 2 KD

Punkt 9 (Ändring av socialtjänstlagen)

1. utskottet

2. res. 10 (S, MP, V)

Votering:

169 för utskottet

134 för res. 10

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 98 M, 20 FP, 15 C, 19 SD, 17 KD

För res. 10: 94 S, 23 MP, 17 V

Frånvarande: 18 S, 9 M, 2 MP, 4 FP, 8 C, 1 SD, 2 V, 2 KD

Punkt 11 (Ungas hälsa)

1. utskottet

2. res. 12 (S, MP, V)

Votering:

169 för utskottet

134 för res. 12

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 98 M, 20 FP, 15 C, 19 SD, 17 KD

För res. 12: 94 S, 23 MP, 17 V

Frånvarande: 18 S, 9 M, 2 MP, 4 FP, 8 C, 1 SD, 2 V, 2 KD

Punkt 12 (En nationell SRHR-strategi)

1. utskottet

2. res. 13 (S, MP, V)

Votering:

168 för utskottet

133 för res. 13

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 97 M, 20 FP, 15 C, 19 SD, 17 KD

För res. 13: 94 S, 22 MP, 17 V

Frånvarande: 18 S, 10 M, 3 MP, 4 FP, 8 C, 1 SD, 2 V, 2 KD

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU22 Tryck- och yttrandefrihet

Punkt 1 (Information om meddelarskydd)

1. utskottet

2. res. 1 (V)

Votering:

285 för utskottet

18 för res. 1

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 98 M, 23 MP, 20 FP, 15 C, 19 SD, 17 KD

För res. 1: 1 S, 17 V

Frånvarande: 18 S, 9 M, 2 MP, 4 FP, 8 C, 1 SD, 2 V, 2 KD

Christer Adelsbo (S) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Punkt 2 (Meddelarskydd i offentligfinansierad privat verksamhet)

1. utskottet
2. res. 2 (MP, S, V)

Votering:

169 för utskottet

134 för res. 2

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 98 M, 20 FP, 15 C, 19 SD, 17 KD

För res. 2: 94 S, 23 MP, 17 V

Frånvarande: 18 S, 9 M, 2 MP, 4 FP, 8 C, 1 SD, 2 V, 2 KD

Punkt 7 (Hets mot folkgrupp)

1. utskottet
2. res. 3 (MP, S, V)

Votering:

169 för utskottet

134 för res. 3

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 98 M, 20 FP, 15 C, 19 SD, 17 KD

För res. 3: 94 S, 23 MP, 17 V

Frånvarande: 18 S, 9 M, 2 MP, 4 FP, 8 C, 1 SD, 2 V, 2 KD

Punkt 8 (Rätt att välja tv-utbud)

1. utskottet
2. res. 4 (S, V)

Votering:

192 för utskottet

111 för res. 4

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 98 M, 23 MP, 20 FP, 15 C, 19 SD, 17 KD

För res. 4: 94 S, 17 V

Frånvarande: 18 S, 9 M, 2 MP, 4 FP, 8 C, 1 SD, 2 V, 2 KD

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

TU21 Cykelfrågor

Punkt 1 (Mål och övergripande utgångspunkter)

1. utskottet

2. res. 1 (S, V)

Votering:

168 för utskottet

111 för res. 1

23 avstod

47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 97 M, 20 FP, 15 C, 19 SD, 17 KD

För res. 1: 94 S, 17 V

Avstod: 23 MP

Frånvarande: 18 S, 10 M, 2 MP, 4 FP, 8 C, 1 SD, 2 V, 2 KD

Punkt 2 (Åtgärder i trafikens infrastruktur för cykling)

Propositioner ställdes först beträffande utskottets förslag till beslut och därefter i fråga om motiveringen.

Förslag till beslut:

1. utskottet

2. res. 3 (S)

Votering:

174 för utskottet

121 för res. 3

8 avstod

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag till beslut.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 98 M, 20 FP, 15 C, 19 SD, 5 V, 17 KD

För res. 3: 94 S, 23 MP, 4 V

Avstod: 8 V

Frånvarande: 18 S, 9 M, 2 MP, 4 FP, 8 C, 1 SD, 2 V, 2 KD

Motiveringen:

Godkännande av

1. utskottets motivering

2. motiveringen i res. 5 (V)

Votering:

193 för utskottet

17 för res. 5

93 avstod

46 frånvarande

Kammaren godkände utskottets motivering.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 5 S, 98 M, 19 MP, 20 FP, 15 C, 19 SD, 17 KD

För res. 5: 17 V

Avstod: 89 S, 4 MP

Frånvarande: 18 S, 9 M, 2 MP, 4 FP, 8 C, 1 SD, 2 V, 2 KD

Punkt 4 (Underlättande av kombinerade resor med cykel m.m.)

1. utskottet
2. res. 9 (MP)

Votering:

167 för utskottet
42 för res. 9
93 avstod
47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 96 M, 20 FP, 15 C, 19 SD, 17 KD

För res. 9: 1 S, 1 M, 23 MP, 17 V

Avstod: 93 S

Frånvarande: 18 S, 10 M, 2 MP, 4 FP, 8 C, 1 SD, 2 V, 2 KD

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU26 Lagändringar med anledning av att Sveriges allmänna hypoteksbank har trätt i likvidation

Kammaren biföll utskottets förslag.

CU21 Fri rörlighet för dokument

Kammaren biföll utskottets förslag.

Utskottets utlåtande lades till handlingarna.

SkU26 Riksrevisionens styrelses redogörelse om skatteavtal med andra länder

Punkt 1 (Skatteavtal med andra länder)

1. utskottet
2. res. 1 (S)

Votering:

174 för utskottet
93 för res. 1
34 avstod
48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 97 M, 23 MP, 20 FP, 15 C, 1 SD, 1 V, 17 KD

För res. 1: 93 S

Avstod: 18 SD, 16 V

Frånvarande: 19 S, 10 M, 2 MP, 4 FP, 8 C, 1 SD, 2 V, 2 KD

Punkt 2 (Sidoavtalet mellan Sverige och Danmark)

1. utskottet

2. res. 2 (S)

3. res. 3 (SD)

Förberedande votering:

126 för res. 2

19 för res. 3

158 avstod

46 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Huvudvotering:

167 för utskottet

135 för res. 2

1 avstod

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 1 S, 98 M, 16 MP, 20 FP, 15 C, 17 KD

För res. 2: 93 S, 6 MP, 19 SD, 17 V

Avstod: 1 MP

Frånvarande: 18 S, 9 M, 2 MP, 4 FP, 8 C, 1 SD, 2 V, 2 KD

Jonas Eriksson (MP) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha avstått från att rösta.

Punkt 3

Kammaren biföll utskottets förslag.

12 § (forts. från 9 §) **Förbättrat skydd mot stalkning** (forts. JuU5)

Förbättrat skydd mot stalkning

Anf. 85 ANNA WALLÉN (S):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till justitieutskottets betänkande *Förbättrat skydd mot stalkning*. Då det oftast är kvinnor som drabbas av hot och förföljelser från män som de har eller tidigare har haft en relation med är det detta som jag kommer att beröra under mitt anförande.

Sverige är ett av världens mest jämställda länder. Men fortfarande har vi en lång väg att vandra innan män och kvinnor har samma möjligheter och samma rättigheter. Det yttersta uttrycket för ojämställdhet är mäns våld mot kvinnor.

Vi kan nästan dagligen läsa om kvinnor som utsätts för hot och förföljelse av en man som de har älskat. Det är kvinnor som har fått sin rörelsefrihet inskränkt därför att deras före detta partner vägrar att lämna dem i fred. Det är män som gång på gång ringer, sms:ar och mejlar, och helt plötsligt kanske de står mittemot på gatan. Kvinnorna måste hela tiden se sig en extra gång över axeln.

Det är oacceptabelt att kvinnor dagligen utsätts för en partners våld och att hemmet för många kvinnor är en av de farligaste miljöerna. De senaste tio åren har antalet misshandelsbrott mot kvinnor ökat. Ökningen beror delvis på att anmälningsbenägenheten har ökat hos kvinnorna. Men det finns även mycket som tyder på att det faktiska våldet har ökat. Mör-

kertalet beräknas vara mycket stort. Brå uppskattar att endast 20 procent av alla brott leder till en polisanmälan. Varje år dödas dessutom ca 17 kvinnor av en närstående man.

Att våldet ofta utövas inom hemmets fyra väggar är en del av förklaringen till det stora mörkertalet. Den 1 september 2003 blev det möjligt att utfärda besöksförbud i den gemensamma bostaden. För att ytterligare förstärka detta skydd tillsattes 2006 den så kallade Stalkningsutredningen. Utredningens uppdrag var att se över hur skyddet skulle kunna förstärkas för personer som utsätts för hot och förföljelse. År 2008 presenterade utredningen ett förslag om en ny lagstiftning mot olaga förföljelse, så kallad stalkning. Nu, först två år senare, presenterar regeringen ett förslag. Det välkomnar vi.

Utredningen fick även i uppdrag att utvärdera och komma med förslag på förbättringar gällande lagen om besöksförbud. I utredningen föreslogs att lagen om besöksförbud ersätts med en lag om kontaktförbud. I den proposition som regeringen nu lämnar förtydligas de omständigheter som åklagaren ska beakta vid riskbedömning, och proportionalitetsprincipens betydelse tydliggörs.

Elektronisk övervakning har införts som ett verktyg för att kontrollera efterlevnaden av kontaktförbud. Det här är åtgärder som är bra. Samtidigt kan vi konstatera att det har funnits ett problem med den tidigare lagstiftningen om besöksförbud i gemensam bostad. Denna typ av besöksförbud har inte tillämpats i tillräckligt stor omfattning för att kunna ge ett bra skydd för personer som utsätts eller riskerar att utsättas för brott.

En genomgång av besöksförbuden i gemensam bostad sedan 2003 är nedslående. Av drygt 4 000 meddelade besöksförbud per år mellan 2005 och 2009 är det endast 100 per år som rör den gemensamma bostaden. Det finns flera anledningar till att antalet besöksförbud i den gemensamma bostaden är så få. Men det är tydligt att kraven för att kunna få besöksförbud i gemensam bostad är så högt ställda att situationen ofta hinner bli så pass allvarlig att andra frihetsberövande åtgärder träder in.

Om besöksförbud i gemensam bostad ska kunna användas i ett mer förebyggande syfte med ett ökat brottsofferperspektiv så måste kravet för att få besöksförbud mildras. Utredningen gav förslag på hur detta skulle kunna ske genom att man tar bort begreppet ”påtaglig risk”. Regeringen har valt att inte ta med detta i sitt lagförslag, vilket är beklagligt. I stället har regeringen föreslagit en förlängning av besöksförbudet från nuvarande 30 dygn till två månader. Det kan visserligen vara en förbättring, men det är inte tillräckligt. Den är inte den som utsätts för hot och brott som ska behöva flytta utan förövaren. Det är en viktig principfråga.

Vi socialdemokrater anser att det är dags att vända på detta. Samhällets möjlighet att erbjuda skydd för personer som utsätts för hot och våld i hemmet måste bli mycket bättre. Att en misshandlad kvinna tvingas fly från sitt hem för att söka skydd är orimligt, och att utsättas för våld av en person man lever med är integritetskränkande om något.

I detta anförande instämde Roza Güclü Hedin, Kerstin Haglö och Elin Lundgren (alla S) samt Maria Ferm (MP) och Marianne Berg (V).

Anf. 86 PIA HALLSTRÖM (M) replik:

Fru talman! Det är ett betydande integritetsintrång att bli utestängd från sin bostad. Om rekvisitet ”påtaglig risk” skulle tas bort helt innebär det att det inte skulle krävas en allvarligare hotbild vid kontaktförbud avseende det egna hemmet än vad som krävs vid ett grundläggande kontaktförbud.

Flera remissinstanser, däribland Riksdagens ombudsmän, anser att rekvisitet påtaglig risk inte kan avvaras, och Sveriges Advokatsamfund riktar allvarlig kritik mot förslaget. Dessutom saknas det en konsekvensanalys av det skyddsnet som finns när en person blir utestängd från sitt hem. Detta lagförslag riskerar att få omfattande kritik vid en granskning av Lagrådet.

Fru talman! Jag vill fråga Anna Wallén vilket ansvar Socialdemokraterna tar för det förslag man lagt fram som riskerar att få massiv kritik från Advokatsamfundet, JO och Lagrådet.

Anf. 87 ANNA WALLÉN (S) replik:

Fru talman! Tack för frågan från Pia Hallström! Det är lite anmärkningsvärt att man säger att det största skälet till att man ska ha kvar rekvisitet påtaglig risk är att det är integritetskränkande att bli utestängd från sin egen bostad.

Jag träffar många av de kvinnor som blivit misshandlade och som har levt i relationer där våld är en del av deras vardag. Den oerhörda integritetskränkningen som de beskriver måste ändå prioriteras i dessa fall. Det tycker jag är oerhört viktigt.

Moderaterna verkar ha lite olika uppfattningar i den här frågan. Det finns en motion från Moderaterna där de håller med oss socialdemokrater. Det finns moderater som liksom vi ser hur viktigt det är.

Vi har även en kollega i justitietskottet, Ewa Thalén Finné, som har skrivit en artikel i en tidning där hon jämför detta med att man ska flytta de som mobbar från skolan och inte den som mobbas. Hon jämför det med män som misshandlar och tycker att också de borde flyttas.

Jag undrar hur diskussionerna egentligen går i ert parti. Det är synd att Pia Hallström inte har landat i samma slutsats.

Anf. 88 PIA HALLSTRÖM (M) replik:

Fru talman! Vi var helt överens i allianspartierna om att rekvisitet skulle finnas kvar. Du, Anna Wallén, räknar upp en massa saker i ditt anförande som är positivt. Det gäller bland annat att man har förlängt från en månad till två månader. Det var en av anledningarna till att så få kontaktförbud avseende det egna hemmet blivit godkända. Det har varit för kort tid. Det ser vi ändå som positivt, och det gör även du.

Anf. 89 ANNA WALLÉN (S) replik:

Fru talman! Jag tolkar det lite som att ni skriver en sak i tidningarna, Pia Hallström, och försöker framställa er i Moderaterna som bättre än vad ni egentligen är. Det är märkligt att ni några veckor tidigare skriver att ni tycker att skyddet för kvinnor i hemmen ska öka. Men i riksdagen väljer ni att fatta andra beslut. Det är beklagligt.

Du talar också lite om Lagrådet. Det är märkligt. Vi här i riksdagen kan inte stå här och inte våga lägga fram viktiga förslag för att det, som du sade tidigare, finns en risk att Lagrådet kanske slår ned på det.

Låt oss nu se hur det går. Den här frågan kommer att beredas vidare som alla andra lagförslag. Lagrådet kommer att ha möjlighet att uttala sig om det. Vi ska inte försöka gå förbi deras behandling och försöka vara Lagrådet. Det är vi inte. Den kompetensen har inte vi som är här i dag.

Anf. 90 MARIA FERM (MP):

Fru talman! Mäns våld mot kvinnor är ett utbredd och stort samhällsproblem såväl i Sverige som i övriga världen. Konsekvenserna av den könsmaktsordning som råder tar sig inte uttryck endast i lägre löner eller större ansvar för hushållsarbete utan innebär att många kvinnor misshandlas, våldtas och i värsta fall dödas av män som inte sällan är närstående kvinnorna.

De senaste tio åren har misshandelsfallen mot kvinnor ökat med över 30 procent, och det handlar inte bara om att anmälningsbenägenheten har ökat utan även om att de faktiska misshandlarna har ökat. Utöver detta är mörkertalet stort, såväl när det gäller våldtäkter som när det gäller kvinnomisshandel.

För att ändra detta tillstånd krävs ett mer jämställt samhälle. För att kvinnor ska kunna ha fullständig makt över sina kroppar och över sina liv måste förtryckande normer och strukturer ändras. Skolan och arbetsmarknaden måste bli mer jämställd och förlagade attityder inom rättsväsendet förändras.

Men där är vi inte i dag. Varje år dödas kring 17 kvinnor i Sverige av en närstående man. Varje år tvingas kvinnor och barn till skyddade boenden och kvinnojourer av rädsla för misshandel och utnyttjande från närstående. Det är också främst kvinnor som utsätts för olaga förföljelse, eller stalkning, och en majoritet av förövarna är män.

Sedan 1988 finns lagen om besöksförbud som kan ge visst skydd för personer som förföljs och trakasseras, ett skydd som har visat sig vara långt ifrån tillräckligt. Stalkningsutredningen tillsattes därför för två år sedan, och det är regeringens lagförslag mot bakgrund av den som vi nu debatterar.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet som innebär några viktiga förbättringar jämfört med regeringens proposition. Flera talare före mig har berört innehållet i betänkandet, och jag vill lyfta fram den del som handlar om besöksförbud i hemmet. Det finns en majoritet i utskottet för att följa utredningens förslag i stället för regeringens proposition när det gäller att stryka kravet om påtaglig risk för utfärdande av besöksförbud för en boende i den gemensamma bostaden. Anledningen till detta är att det har varit för svårt att få besöksförbud i bostaden, vilket har lett till att utsatta och förföljda inte har fått det skydd som krävs.

Av drygt 4 000 meddelade besöksförbud per år 2005–2009 avser endast runt 100 per år besöksförbud i den gemensamma bostaden. Ändå är den gemensamma bostaden många gånger det absolut farligaste stället för våldsutsatta personer att vistas i. Det är där de blir slagna, trakasserade, våldtagna och hotade. Många gånger har hemmet blivit personens största hot. Samtidigt är hemmet många gånger den enda fasta punkten i tillvaron.

Svårigheten att få ett besöksförbud som omfattar den gemensamma bostaden leder till att den utsatta personen tvingas flytta från den gemensamma bostaden. Jag och mina kolleger i Socialdemokraterna och Vänsterpartiet anser att det är dags att vända på den här situationen.

Om det vid en riskbedömning visar sig att det finns en så stor risk för fortsatta övergrepp att det i andra fall skulle föranleda ett kontaktförbud kan inte samhällets möjligheter att erbjuda dessa kvinnor skydd fortsätta att vara så pass mycket mindre vid ett besöksförbud för en boende i det gemensamma hemmet. En stor del av mäns våld mot kvinnor utförs ju just där.

Precis som utredningen påpekar innebär detta att såväl en proportionalitetsbedömning som en riskbedömning görs vid beslut om kontaktförbud. Skillnaden är att det inte krävs en ytterligare stärkt hotbild för att skyddspersonen ska kunna få kontaktförbud även i sitt hem. Genom vårt förslag kan utsatta kvinnor få det skydd i hemmet som de nu saknar.

I detta anförande instämde Mehmet Kaplan (MP), Kerstin Haglö och Anna Wallén (båda S) samt Marianne Berg (V).

Anf. 91 MARIANNE BERG (V):

Fru talman! Den vanligaste formen av våld i nära relationer i det här landet är mäns våld mot kvinnor. Naturligtvis förekommer det våld också i andra relationer, men när det gäller antalet polisanmälda fall är över 90 procent av de misstänkta gärningspersonerna män.

Våld mot kvinnor är ett enormt samhällsproblem som signalerar att vi har ett samhälle som inte på något vis är jämställt. Signalen vi vill ge är naturligtvis röd, det vill säga stoppa våldet med alla medel som står till buds. Något annat är definitivt inte acceptabelt. Men signalen har hakat upp sig lite, och det är sorgligt. Den lyser hela tiden grönt nu, och våldet får fram i samhället och bara ökar.

De senaste tio åren har våldet mot kvinnor enligt Brottsförebyggande rådet, Brå, ökat med 34 procent. 34 procent är en skrämmande ökning!

Under förra året polisanmäldes 27 312 fall av misshandel av kvinnor över 15 år, och i hela 20 422 av dessa fall var kvinnan i nära relation till förövaren.

Fru talman! Våldet kan ta sig olika djävulusiska uttryck, fysiskt våld som knuffar, sparkar och slag, trakasserier, hot, förföljelse och olika former av sexuella och psykiska övergrepp. Oavsett uttryck är syftet med våldet alltid detsamma, att etablera och utöva makt och kontroll genom att skada och skrämma.

Fru talman! Ett hem ska vara en trygg, avkopplande, mysig och rolig plats att vara, leva och växa i. För många är det inte så i dag. Det har förvandlats till ett fängelse, en fängelsehåla, en skräckkammare, en tortyrkammare – en mardröm utan dess like. Det kan vi aldrig acceptera.

En genomgång gällande besöksförbud i den gemensamma bostaden har gjorts under flertalet år. Av drygt 4 000 meddelanden om besöksförbud per år avsåg endast 100 per år den gemensamma bostaden. Att det är så få beror bland annat på att kraven är så högt ställda. Vi kan i denna kammare se till att det ändras, att kraven mildras genom att begreppet påtaglig risk helt tas bort, helt i samklang med Stalkningsutredningen.

Fru talman! Jag har under många år i mitt liv arbetat med utsatta kvinnor. Då fanns inte besöksförbudet gällande den gemensamma bostaden. Men jag kan säga till alla som sitter här och till er som lyssnar att alla de kvinnor som jag träffade hade varit i stort behov av att mannen fått besöksförbud i den gemensamma bostaden.

Med dessa fakta, fru talman, kan vi inte precis slå oss för bröstet och definitivt inte göra några glädjeskutt utan i stället se till att vi nu rättar till detta. Något annat är för mig inte acceptabelt.

Fru talman! Trots alla kända fakta föreslår regeringen i sin proposition att det även fortsättningsvis ska finnas så kallad påtaglig risk att ett brott ska begås för att en person ska kunna få kontaktförbud i det gemensamma hemmet. Regeringen motiverar sitt förslag så här: ”Det är ett betydande integritetsintrång att genom ett beslut om kontaktförbud avseende gemensam bostad bli utestängd från sitt hem.” Men, fru talman, det är minst lika eller mer integritetskränkande att bli misshandlad i sin bostad och kanske också inför barnen.

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationen.

I detta anförande instämde Kerstin Haglö och Anna Wallén (båda S) samt Maria Ferm (MP).

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 4 maj.)

13 § Forskning och forskarutbildning

Föredrogs
utbildningsutskottets betänkande 2010/11:UbU12
Forskning och forskarutbildning.

Anf. 92 THOMAS STRAND (S):

Fru talman! Alla som tar del av det forskningsbetänkande som vi nu ska debattera märker att det råder en tämligen stor enighet om vikten av att prioritera och satsa på forskning och innovation. Vi är alla överens om att Sverige ska vara en ledande kunskaps- och forskningsnation. Däremot är vi inte alltid överens om forskningens strategiska inriktning eller hur och på vilket sätt vi ska stärka forskning och innovation.

Jag är i dag särskilt glad över att utskottet enhälligt ställt sig bakom ett yrkande från oss socialdemokrater. Det är ett yrkande som säger att skolforskningen behöver utvecklas. Ett enigt utskott anser att ”regeringen bör vidta åtgärder så att de forskningsinstitutioner som bedriver skolforskning får en förstärkt och förtydligad samverkansuppgift för att garantera att nya forskningsresultat verkligen vidareförmedlas till dem som är verksamma i skolan och att kunskaperna omsätts i praktiken”.

Vidare säger vi som utskott att fler yrkesverksamma lärare bör ”ges möjlighet till egen forskning som en del av eller parallellt med ett eget arbete”.

Med tanke på de alarmerande signaler vi fått om sjunkande kunskapsresultat i den svenska skolan är det både klokt och framsynt att utveckla skolforskningen och ge fler yrkesverksamma lärare möjlighet till egen forskning.

Jag vill uttrycka min uppskattning till de borgerliga partierna som nu röstar för vårt yrkande och inte emot som var fallet under den förra mandatperioden. Nu förväntar vi oss att den borgerliga regeringen återkommer till riksdagen med förslag på hur utskottets tillkännagivande kan förverkligas. Lämpligen kan det ske i höstens budgetförslag.

Fru talman! Vart fjärde år har vi en större forskningspolitisk diskussion i denna kammare i anslutning till att sittande regering presenterar sin forskningspolitiska proposition. Det är nu drygt två år sedan vi hade en sådan diskussion. Då riktade vi socialdemokrater kritik mot centrala delar i den borgerliga regeringens forskningspolitik. I det utskottsbetänkande som vi diskuterar i dag finns en socialdemokratisk kommittémotion där denna kritik återkommer.

Tiden medger inte att jag redogör för hela motionens innehåll, men jag vill utifrån våra reservationer säga några ord om den avgörande skillnad som finns mellan socialdemokratisk och borgerlig forskningspolitik.

För det första så anser vi att regeringens forskningspolitik är företagsfrånvänd genom att inte på ett djupare sätt involvera näringslivets organisationer i särskilt strategiska forskningsbranscher. Vi beklagar fortfarande att regeringen avskaffat de framgångsrika branschprogrammen. Dessa företagsnära forskningsprogram, som utvecklats tillsammans med branscherna, var mycket framgångsrika och uppskattades av näringslivets parter. Det handlade om program för flyg och rymd, metallurgi, fordon, skog och trä, läkemedel, bioteknik och IT och telekommunikation.

Regeringens tydliga nedprioritering av dessa företagsnära forskningsprogram riskerar att få allvarliga långsiktiga konsekvenser för forskning, tillväxt och sysselsättning. Vi vill tvärt emot regeringen vidareutveckla dessa branschspecifika forskningsprogram och utveckla nya branschspecifika satsningar tillsammans med näringsliv och samhälle, till exempel inom tjänstesektorn och upplevelseindustrin.

För det andra tycker vi att regeringen detaljstyr forskningen alltför mycket genom att peka ut en rad enskilda forskningsområden ned på budgetnivå. Det underminerar den akademiska friheten, riskerar kvaliteten och hindrar forskningsområdet att optimera resursanvändningen efter sina kvalificerade bedömningar.

Däremot har vi inget att invända mot att regeringen valt att lyfta fram medicin, teknik och klimat som särskilt strategiska forskningsområden. Det ligger i linje med den forskningspolitik som bedrivits under tidigare socialdemokratiska mandatperioder.

Vi ifrågasätter dock lämpligheten av att detaljstyra och regeringens kompetens att göra det. Vi föreslår därför att forskningsfinansiärerna får ett betydligt större utrymme för prioriteringar inom utpekade strategiska huvudområden.

För det tredje reser regeringens resursfördelningssystem frågetecken och riskerar att styra resurser mellan olika lärosäten och fakulteter på ett sätt som hindrar kvalitetsutveckling och kan tvinga lärosäten till interna omprioriteringar på grunder som inte är vetenskapligt motiverade.

Det är bra att en del av fakultetsanslagen tilldelas efter kvalitetskriterier, men det är mycket svårt att överblicka de långsiktiga konsekvenserna av regeringens fördelningsmodell. Det är uppenbart att resursfördelningsmodellen missgynnar vissa lärosäten och inriktningar, och vi är oroliga för att det kraftigt kommer att missgynna forskningen vid de yngsta universiteten.

Vi socialdemokrater vill se en resursfördelningsmodell som garanterar forskning med bredd och djup i hela landet. Även mindre högskolor ska ges möjligheter att bedriva forskning. Vi behöver därför en strategi och ett resursfördelningssystem som både kan prioritera mångfald och ge tillräckliga resurser till excellenta forskningsmiljöer.

Vi har därför i tidigare debatter i kammaren fört fram krav på att resursfördelningsmodellen måste utvärderas noggrant så att vi ska kunna vara säkra på att modellen premierar kvalitetsstärkande åtgärder men inte missgynnar vissa typer av lärosäten. Tillsammans med Miljöpartiet och Vänsterpartiet har vi yrkat på en utvärderande kontrollstation någon gång 2010–2011. Detta har dock avvisats av den borgerliga utskottsmajoriteten.

För det fjärde sviker regeringen unga forskare genom att passa i frågan om forskarnas villkor. Det är anmärkningsvärt med tanke på att en framgångsrik forskningspolitik inte är möjlig utan en genomtänkt politik för forskare. Om inte en akademisk karriär efter disputation är ett möjligt och attraktivt alternativ för våra mest lovande studenter kommer förutsättningarna för svensk forskning att försvagas. Trots att forskarkåren står inför ett massivt generationsskifte tycker vi att regeringen är alldeles för passiv för att tillgodose behovet på återväxt.

Ungefär en tredjedel av doktoranderna saknar anställning. De är stipendiefinansierade, går på utbildningsbidrag eller saknar ordentlig finansiering knutet till sitt arbete. Dessa doktorander saknar tillgång till de sociala trygghetssystem och förmåner som är norm på arbetsmarknaden.

Vi socialdemokrater vill stärka doktorandernas sociala situation genom att göra doktorandtjänster mer lika regelrätta anställningar. Ett lärosäte ska inte kunna ge ersättning i form av utbildningsbidrag i mer än ett år och inte heller kunna ersätta doktorander genom egeninrättade stipendier.

Regeringen bör tillsammans med lärosäten och externa finansörer utarbeta en överenskommelse för hur all stipendiefinansiering av forskarutbildning på heltid i framtiden ska kanaliseras genom lärosätena och bekosta lön och sociala avgifter.

Dessutom måste arbetsmarknadskopplingen bli tydligare i forskarutbildningen. Det är också viktigt att de nydisputerade ges ökade möjligheter till fortsatt forskning och meritering. Otrygg finansiering i början av forskarkarriären och otydliga karriärvägar där formella anställningsförfaranden saknas riskerar att innebära att många, framför allt kvinnor, väljer bort en akademisk karriär.

Fru talman! Vi behöver också mer av samhällsvetenskaplig och humanistisk forskning för att förstå skeenden, utvecklas tillsammans som människor och se globaliseringens möjligheter.

Vi måste också bli mer aktiva på den globala arenan, för forskningen blir alltmer internationell. Vi måste vara där forskningsgenombrott sker. Vi måste bli bättre på att rekrytera internationella forskare till Sverige, och vi måste investera i mer infrastruktur, för då lägger vi en god grund för internationella samarbeten och utländskt forskningskapital. Därför vill vi etablera ett nationellt centrum för kompetensuppbyggnad och rådgivning till svenska forskningsfinansiärer.

Vi socialdemokrater vill se en långsiktig forskningsstrategi som blir ett redskap för att möta de stora och globala samhällsutmaningarna. Dit hör bland annat vikten av en forskning som bidrar till en ekologiskt hållbar utveckling, en forsknings- och innovationspolitik som samtidigt stärker svenska företag och leder till fler företag och nya jobb. Fler jobb leder till en bättre samhällsekonomi. Det ger oss bättre förutsättningar att höja kvaliteten i sjukvården, omsorgen och skolan. Det leder till en ökad livskvalitet. Samtidigt är det viktigt att forskningen främjar ett öppet och demokratiskt samhälle, en forskning som vidgar tanken och perspektiven samt ökar förståelsen och samspelet oss människor emellan. Forskningen ska stå i människans tjänst för ett solidariskt och rättvist samhälle.

Fru talman! Vi socialdemokrater står bakom alla våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall till reservationerna 1 och 8.
(Applåder)

Anf. 93 JABAR AMIN (MP):

Fru talman! Miljöpartiet är ett utvecklings- och forskningsparti. Vi tror att vi genom forskning bättre kan förstå den värld vi lever i och dessutom göra den bättre.

Forskningen främjar det demokratiska samhället genom att stödja tanke- och yttrandefrihet och ett kritiskt tänkande. Forskningen bidrar till en hållbar utveckling ekologiskt, ekonomiskt och socialt. Därför är det viktigt att ha ambitionen att Sverige ska vara en ledande kunskaps- och forskningsnation. Det vidgar vår samhällsdebatt och stärker oss inför de utmaningar som vi står inför.

Investeringar i forskning återbetalar sig i form av kunskap och utveckling av samhället. Det gäller över hela landet. I ännu högre grad än i dag behöver det gälla just hela landet. Ett gott forskningsklimat möjliggör spännande samarbeten mellan akademi, näringsliv och offentliga sektorn, vilket ger möjlighet till utveckling och nytänkande.

Det är även så att den ideella sektorn i större utsträckning borde komma i fråga för samarbete mellan akademien och forskningen. 48 procent av Sveriges befolkning uppger att de är ideellt engagerade. Men som forskningsfält är den ideella sektorn liten, och framför allt är återkopplingen till och appliceringen av forskningsresultat i organisationer och föreningar liten. Det är synd.

Fru talman! Miljöpartiet vill se ett resursfördelningssystem där fakultetsanslagen tilldelas efter kvalitetskriterier. Vi var på väg att få ett sådant system under 2009 när Högskoleverket, SUHF och SFS tillsammans lade fram ett förslag om att resurser skulle fördelas efter utvärdering av enskilda utbildningars kvalitet på de olika lärosätena.

Regeringen gav då Högskoleverket i uppdrag att fortsätta utveckla utvärderingssystemet men behöll utformningen av resursfördelningssystemet hos sig själv på Utbildningsdepartementet. Resultatet blev en proposition som inte var förankrad i sektorn och som inte tog hänsyn till kvaliteten i utbildningen, utan tog mer hänsyn till genomströmningen. Högskoleverket beskrev förslaget som att "departementet har lekt högskoleverk och tagit fram ett amatörmässigt förslag".

Det är svårt att överblicka konsekvenserna av den fördelningsmodell som regeringen just har genomfört. Det kommer förmodligen att missgynna framför allt de yngsta universiteten. Därför är det viktigt att det utvärderas noggrant i syfte att se att utformningen tillgodoser de uppsatta syftena och premierar kvalitetsstärkande åtgärder på ett sätt som inte systematiskt missgynnar vissa typer av lärosäten.

Det hade varit intressant att höra av regeringen varför den lägger mycket tid på att peta i detaljer och låter bli att lyssna på sektorn själv – universiteten, studenterna och Högskoleverket.

Fru talman! Doktoranders studie- och anställningsvillkor är en av förutsättningarna för kvalitativ forskning på universitet och högskolor. Det är viktigt att doktorander erbjuds en trygg anställning. En försörjning med stipendier och bidrag är alltför osäker; dessutom riskerar det att äventyra kvaliteten i forskningen. Om detta borde det inte råda något tvivel.

Miljöpartiet, Socialdemokraterna och Vänsterpartiet lade i utbildningsutskottet fram ett förslag som gick ut på att regeringen tillsammans med lärosäten och externa finansiärer ska utarbeta en överenskommelse kring hur dagens stipendier bättre kan kanaliseras genom lärosätena själva och på så sätt bli en del i fasta och trygga anställningar för doktoranderna. Det skulle vara ett första steg för att göra vägen till forskningen och universiteten mer attraktiv för ännu fler.

Allianspartierna motsatte sig dock en sådan ordning. I stället för att ta ställning för bra anställningsvillkor, en trygg forskarutbildning och ett gott forskningsklimat för doktoranderna valde allianspartierna att belägga förslaget med dimridåer genom att prata runt frågan.

För att avskräcka oss och andra från att driva på för en överenskommelse kring stipendierna för doktoranderna har allianspartierna här och där hävdat att det kommer att kosta 200 miljoner kronor – en summa som de inte har något riktigt underlag för.

Samtidigt finns nästan 13 miljarder kronor i forskningsmedel outnyttjade på universiteten och högskolorna, enligt Riksrevisionen. Även dessa medel kan nyttjas bättre om viljan finns. Jag kan bara tolka det som att allianspartierna inte är intresserade av att förbättra doktorandernas situation.

Om Sverige ska förbli en stark forskningsnation har goda villkor för att rekrytera de bäst lämpade till forskningsutbildningen en central roll. Med vår reform skulle vi även kunna förbättra förutsättningarna för en mer lärarledd undervisning inom grundutbildningen, något som det finns stort behov av i dag.

Nära hälften av den undervisande och forskande personalen på högskolor och universitet i Sverige kommer att gå i pension inom tio år enligt uppgifter från Högskoleverket. Just därför är det hög tid att bereda väg för en ny generation forskare.

Anf. 94 ROSSANA DINAMARCA (V):

Fru talman! Att finansiera sina studier på forskarutbildningen med stipendier innebär en rad nackdelar för den enskilda doktoranden. En av de mer allvarliga konsekvenserna är att de här doktoranderna inte har rätt till någon inkomstrelaterad ersättning vid sjukdom, föräldraledighet eller arbetslöshet. Dessutom räknas inte stipendiefinansierade studier som överhoppningsbar tid av Försäkringskassan, vilket gör att doktoranderna inte har någon vilande SGI.

Stipendierna räknas inte som pensionsgrundande inkomst. Högskolorna kan inte teckna försäkringar för stipendiaterna. Stipendier berättigar inte heller till den automatiska övergång till doktorandtjänst som sker för doktorander med utbildningsbidrag när två år återstår av utbildningen.

Den enda regel som finns rörande stipendier är att statliga anslag inte får användas till stipendier. Vid högskolorna finns dock en rad stipendiefonder, och externa medel kan användas till stipendier. Siffran var 9 procent år 2009, enligt Högskoleverkets årsrapport. Det är en stigande siffra.

Vänsterpartiet anser att målet måste vara att alla forskarstuderande ska ha en anställning. Vi har dock accepterat att en del doktorander finansieras med utbildningsbidrag under en övergångsperiod. I höst avser vi att kunna satsa 380 miljoner kronor per år för att inrätta doktorandtjänster.

Vår bestämda mening är att stipendier inte är en acceptabel finansieringsform för forskarstuderande, dels med hänvisning till den sociala och ekonomiska otrygghet som de leder till, dels för att bristen på regler gör det alltför lätt att missbruka dem.

Det finns inget att invända mot att stipendier används till särskilda kostnader i samband med forskarstudier, såsom resor och utrustning. Däremot ska de inte användas till de forskarstuderandes levnadsomkostnader, som det är i dag.

Vänsterpartiet har därför länge drivit att stipendier ska förbjudas som studiefinansieringsform inom forskarutbildningen.

En god forskningspolitik innefattar en strategisk politik för forskare. Det finns flera skäl till att stärka doktorandernas situation. Det viktigaste är naturligtvis principen om att alla som utför ett arbete har rätt till goda trygghetssystem. Den framtida kvaliteten inom forskningen är också beroende av god rekrytering till forskarutbildningen.

Forskarutbildningen måste därför vara ett attraktivt alternativ för de bäst lämpade. Högre utbildning och forskning står också, precis som det sades i ett tidigare inlägg, inför ett generationsskifte. Omkring 45 procent av den undervisande och forskande personalen kommer att ha gått i pension före 2020. För att få de mest framgångsrika studenterna att söka sig till forskarutbildningen måste villkoren vara tryggare, karriärvägarna efter disputation bättre och meritvärdet på den övriga arbetsmarknaden högre.

Fru talman! Majoriteten i utskottet gör en minimal förflyttning – om jag ens kan kalla det så – i sin text. Men det innebär egentligen ingen förändring alls för doktorander med stipendier. Det finns inget som förpliktar till någonting. Utskottet skriver ”att det kan finnas skäl att överväga om den möjliga tiden med utbildningsbidrag bör förkortas”. Så skriver man när det inte finns någon avsikt eller vilja att förändra.

Vi har i det här betänkandet anslutit oss till en socialdemokratisk motion, som inte går lika långt som vi vill men som vill stärka doktorandernas sociala situation genom att gå vidare med arbetet att göra doktorandtjänster mer lika regelrätta anställningar.

Ett lärosäte ska inte kunna ge ersättning i form av utbildningsbidrag i mer än ett år och inte heller kunna ersätta doktorander genom egeninrättade stipendier. Vi vill att regeringen tillsammans med lärosäten och externa finansärer utarbetar en överenskommelse för hur all stipendiefinansiering av forskarutbildning på heltid i framtiden ska kanaliseras genom lärosätena och bekostar lön och sociala avgifter.

Arbetsmarknadskopplingen måste också bli tydligare i forskarutbildningen. De som söker forskarutbildning ska få en bra bild av hur kunskaperna kan användas inom andra delar av samhället, och en form av yrkesvägledning för doktorander behöver också inrättas på lärosätena.

Otrygg finansiering i början av forskarkarriären och otydliga karriärvägar där formella anställningsförfaranden saknas riskerar att innebära att många, framför allt kvinnor, väljer bort en akademisk karriär.

Därmed vill jag yrka bifall till reservation 8.

Anf. 95 BETTY MALMBERG (M):

Fru talman! För någon månad sedan var jag på ett seminarium som ordnades av Stiftelsen för Strategisk Forskning. Seminariet kallades ”Svensk forskning – näst bäst i klassen?” Syftet var att diskutera vad som måste göras för att Sverige inte ska tappa mark när det gäller forskning och innovation. Det var idel kända frågor som dryftades: globaliseringen, hur Sverige ska bli duktigare på att nyttiggöra forskning och behovet av karriärvägar för unga forskare.

Men det som väckte mest uppmärksamhet på seminariet var när ett av undervisningsråden från Skolverket beskrev resultaten från de senaste PISA-mätningarna. Han berättade om svenska elevers bristande kunskap på områden som läsförståelse och räkning, och det fick en märkbar effekt. Då det var dags att summera dagen tackade stiftelsens styrelseordförande honom för att han hade hjälpt seminariedeltagarna att se sanningen i vitögat.

Även om kopplingen mellan kunskapsläget i svensk skola och avancerad forskning inte är så direkt och omedelbar är den det i högsta grad indirekt. Tjejen som i dag går i första klass och tycker matte är blå måste kunna motiveras under skolåren framöver, så att hon om 18 år kanske har upptäckt tjusningen med och sin egen fallenhet för ämnet – och sin egen nyfikenhet, kanske att få forska om fraktaler.

Hela utbildningskedjan måste hänga ihop! Vi får inga forskare utan en god grundutbildning. Det var den sanningen som deltagarna såg.

Då vi debatterar forskningsfrågor här i riksdagen lyfts det ofta fram hur betydelsefull forskningen är för Sveriges ekonomiska tillväxt och konkurrenskraft. Det är vi, precis som Thomas Strand sade, tack och lov överens om.

Men i debatten lyfter vi sedan upp andra exempel – det handlar om medicin och om framsteg inom teknik och naturvetenskap och sådana frågeställningar. Deras betydelse kan inte nog uppskattas och har rent historiskt betytt otroligt mycket för vårt land och gör det också framgent. Men ett område vi sällan nämner är skolforskningen. Det är märkligt, för det är egentligen just den som är den första länken i kedjan till en positiv tillväxt för Sverige och för samhället.

I den nya skollagen, som börjar gälla den 1 juli, slås det fast att skolan ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Det borde vara självklart, men så är det inte och så har det inte varit. Tvärtom anser jag och många med mig att utvecklingen i skolan traditionellt sett har styrts av ideologier snarare än forskningsresultat. Men det håller inte för framtiden.

Nu kan vi dess värre konstatera att den forskning som Sverige har på skolområdet är otillfredsställande. Det råder kanske ingen brist på forskning, men få avhandlingar är inriktade på att hitta metoder som främjar elevernas inlärnin g eller utveckling.

När Knut Sundell, docent i psykologi, tidigare i år kartlade över 1 400 avhandlingar inom sju till skolan närliggande discipliner fann han att när det gällde pedagogik var det bara 6 procent av uppsatserna som hade fokus på metoder för att förbättra inlärnin g. Däremot fanns det gott om avhandlingar som tog upp alltifrån rektorns roll på 1900-talet till hur skolan skulle kunna bidra till att göra svenska elever mer demokratiska.

Sundell fann också att den svenska skolforskningen ytterst sällan citerades internationellt. Under nioårsperioden 2000– 2009 skedde det sju gånger! Internationell publicering är viktig eftersom det är ett sätt för att kollegialt granska vad forskningen innehåller. Det är en viktig kvalitetsfaktor.

Nu har Thomas Strand nämnt att utskottet har ansett det viktigt med skolforskningen. Regeringen har redan sett den här sanningen i vitögat och vidtagit åtgärder. Men jag tycker att det är väldigt märkligt att inte mer har gjorts under alla decennier som oppositionen har styrt vårt land.

Strand uppmanade regeringen att återkomma med förslag. Det kan vi göra redan i dag. En hel del är nämligen på gång. Det handlar bland annat om den kraftiga ökningen av medel för forskning som gjordes redan 2009. Det gynnar naturligtvis också den utbildningsvetenskapliga forskningen. Redan 2008 såg Alliansen också till att starta fler forskarskolor för att lärare och sedermera också förskollärare skulle kunna få en chans att få en koppling till forskarvärlden. Forskande lärare och förskollärare kan hjälpa till att bygga broar till högskolan samtidigt som det öppnar en ny karriärväg inom läraryrket som kanske också kan vara attraktiv för att locka nya studenter.

Att få fler lektorer i skolan är en viktig ambition. En annan åtgärd som är på gång är den utvärderingsfunktion som vi har varslat om, som ska komma i början av nästa år, 2012. Det handlar om att framvaska evidensbaserade studier inom pedagogik och utbildning. Ett liknande syfte finns när nu Vetenskapsrådet får en något förändrad instruktion, där

man säger att den utbildningsvetenskapliga forskningen inte bara ska vara strikt kopplad till lärarutbildningen, utan den ska faktiskt också kunna öppna för andra vetenskapliga discipliner som kan bidra med viktig kunskap till förskolans och utbildningsvetenskapens utveckling. Det är bra, för det händer mycket på det här området. Forskning på tvären kan ta ett helhetsgrepp på kunskap om hjärnan, skolan, informations- och kommunikationsteknik och kreativitet. Det här är något som ni också kan komma att få höra om ni kommer på ett seminarium som vi moderater ordnar i riksdagen den 10 maj.

Fru talman! Det har nyligen presenterats en vårproposition. Också i den fanns aptitretare med anspelning på forskningsområdet. Det ska bli lättare att förstå vilka som kan räkna med att få expertskatt. Det gör det lättare att kunna rekrytera utländska forskare och andra talanger till Sverige.

Dessutom vill Alliansen möjliggöra för fler att bidra med att skänka pengar för att få ytterligare forskning gjord i Sverige. Man kommer att se över företagens avdragsrätt för utgifter för forskning och utveckling. Man kommer också att se till hur privatpersoner faktiskt kan finnas med och bidra till ny forskning. Och det kommer att tas upp i den forskningspolitiska propositionen, som kommer hösten 2012.

Det här är ytterligare välkomna åtgärder som har varit efterfrågade i många år. Och i vårpropositionen får vi alltså en föraning om att något äntligen ska ske.

Vad är då oppositionens budskap? Thomas Strand har redogjort för några punkter, men jag vill personligen hävda att jag tycker att det är tunt, och jag tycker att det är splittrat. Det är många fina ord, men det är svårt att läsa ut var idéerna finns, var visionerna finns och var resurserna finns för att säkra en kvalitativ forskning i Sverige. Jag hoppas att vi kan återkomma till det i replikskiftet.

Fru talman! På det här seminariet, som jag nämnde i början, framträdde också utrikesminister Carl Bildt i inspelad form. Han tillfrågades om globaliseringen och hur han bedömde att Kina skulle påverka Sveriges konkurrenssituation i världen. Han uttryckte något mycket klokt, tycker jag. Han sade att Kina visserligen kan satsa mycket pengar men att forskning och innovation produceras bäst i fria miljöer. Ett land med mycket pengar men utan fri tillgång till exempelvis Skype och Google blir begränsat.

Nu har vi i Sverige den fria miljön, och under alliansregeringen har det skett stora ekonomiska satsningar på forskningen. Låt oss därför se till att vi inte bara blir näst bäst utan att vi blir bäst i klassen på forskning inom allt från medicin till lärande!

Fru talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.
(Applåder)

I detta anförande instämde Jan Ericson och Camilla Waltersson Grönvall (båda M), Emil Källström (C) och Yvonne Andersson (KD).

Anf. 96 THOMAS STRAND (S) replik:

Fru talman! Jag tror aldrig att jag har hört en borgerlig skolpolitiker tala sig så varm för skolforskning som Betty gjorde i dag. Vi har lyft

fram den här frågan gång på gång ända sedan ni vann valet 2006, att vi behöver stärka skolforskningen. Och vi har aldrig mött någon sådan entusiasm över det som Betty nu visar.

Jag är väldigt glad över denna entusiasm, för det visar på att det yrkande som vi lade fram har fallit i god jordmån, och vi är glada över att det finns en samstämmighet.

Jag tycker därför inte att det här stämmer riktigt. Vi har lyft upp skolforskningen gång på gång, men då har vi talat mer för döva öron.

Nu skulle jag också vilja fokusera på en annan punkt som Betty inte nämnde så mycket om i sitt anförande. Det gäller de yngre forskarna och de yngre forskarnas situation. Här finns det en tydlig skillnad mellan socialdemokratisk och borgerlig skolpolitik eller forskningspolitik.

Nu säger vi att vi måste sätta ned fötterna. Vi måste ta skarpa beslut som gör att vi förbättrar situationen för doktorander. När vi säger det får vi inte det stöd som vi fick när det gäller skolforskning, utan ni vill fortsätta att ha en låt-gå-mentalitet: Det kanske löser sig, men vi tar inga beslut.

Därför säger vi: Nu måste vi få en situation där man bara får gå på utbildningsbidrag i ett år. Vi måste se till att lärosäten och externa finansierare utarbetar en överenskommelse om hur stipendiesituationen ska hanteras och att det övergår mer i regelrätta anställningsformer.

Det yrkandet har vi lagt fram. Tyvärr säger ni nej. Det visar att det finns en stor skillnad mellan borgerlig och socialdemokratisk forskningspolitik.

Anf. 97 BETTY MALMBERG (M) replik:

Fru talman! Thomas Strand nämner att man sedan 2006 gång på gång har lyft fram frågeställningen om behovet av utbildningsvetenskaplig forskning och att vi kanske inte har lyssnat. Men vad hände före 2006, Thomas Strand? Det är min retoriska fråga. Det är väl det som är det intressanta, varför fokus flyttas när det blir ett regeringsskifte.

Det jag ville poängtera i mitt anförande var att vi redan har mött en del av de behov som vi har sett på det utbildningsvetenskapliga området genom reformer. Dem såg vi inte före år 2006.

Vi delar naturligtvis uppfattningen att vi måste ha rimliga anställningsvillkor för unga forskare, men vi landar i lite olika slutsatser. Jag vet inte om vi har olika bakgrundsinformation, men det som jag tycker är lite intressant är att lärosätena vidtar en hel del av dessa åtgärder redan i dag.

Senast för några veckor sedan valde Lunds universitet att plocka bort allt som handlade om utbildningsbidrag. Vi vet att Chalmers har gjort det. Vi vet att Linköpings universitet har gjort det. Vi vet att de yngre högskolorna och de yngre universiteten har gjort det. Sedan ser det lite olika ut. På KTH finns doktorandanställningar till ungefär 50 procent. Det här är i gång, och det har löst sig på frivillig väg.

Men jag vill poängtera att det inte bara handlar om att man kan ta bort den här möjligheten. Det kostade Lunds universitet 60 miljoner att lösgöra utbildningsbidragen. Vi måste ha en bättre konsekvensanalys. Vi måste ha bättre underlag. Det är nämligen färre forskare som får tillträde till forskningen. År 2003 blev det striktare krav på doktorandfinansie-

ringen. Då hade vi 4 000 nybörjardoktorander. Några år senare är vi nere på 3 000, eftersom pengarna inte räcker.

Anf. 98 THOMAS STRAND (S) replik:

Fru talman! Det som Betty började med att säga, att vi inte har satsat på utbildningsvetenskaplig forskning före 2006, är inte sant. Jag satt med i LUK 97, som utredde lärarutbildningen, som resulterade i en proposition 2001. Det var då som den socialdemokratiska regeringen började med Utbildningsvetenskapliga kommittén vid Vetenskapsrådet och förde in pengar till utbildningsvetenskaplig forskning. Det har alltså funnits före 2006. Jag vill bara göra en korrigerigering på den punkten. Jag vill nog påstå att vi socialdemokrater har varit väldigt medvetna om att vi måste satsa på skolforskning.

Vi har gång på gång tjatat om detta. Nu har ni till och med gått med på våra yrkanden, och det är jag glad över.

Sedan är det väldigt bra att lärosäten reagerar och tar bort utbildningsbidragen och ser till att doktorander får en bättre situation. Det är jättebra. Dock är det så att det fortfarande finns de som går på utbildningsbidrag, de som går på stipendier, de som är skuggdoktorander. Det är inte perfekt överallt.

Därför menar vi att vi måste våga fatta ett beslut. Det här är något som SFS vill ha. I går var jag på ett mingel med SULF, och de presenterade sitt forskningspolitiska program. Där säger de också att doktorander måste få anställning och trygghet.

Det här ropet kommer från flera håll. Det sker mycket, och vi vet att forskningen har fått mycket medel. Vi vet till och med att det finns överskott i forskningsmedlen, och därför kan detta inte vara något större problem – om man vill.

Jag tänker på Olof Palme och hans ord: Politik är att vilja. Det är precis det det handlar om. Politik är att vilja. Vill man dra åt tumskruvarna och tydligt säga att nu får det vara slut, och nu måste vi ha en anställningssituation för doktorander så kan man få det.

Anf. 99 BETTY MALMBERG (M) replik:

Fru talman! Visst handlar politik mycket om att vilja, men det handlar också om att hålla sig till de ramar och restriktioner som faktiskt finns. Jag tänkte på det när även Jabar Amin lyfte upp det här med de oförbrukade forskningsresurserna ute på lärosätena. Men det är inga tillgängliga medel utan anslag som har getts för att man ska få forskning för dem. Dessa medel är inte tillgängliga för den typ av lösningar som Thomas Strand proklamerar.

När jag talade om att Lunds universitet hade räknat fram att det här skulle kosta 60 miljoner är det inte sådana pengar de tar, utan det är pengar som lärosätet har kvar, ett överskott som myndighetskaptal. Vi får hålla oss till de regler och strikta delar som finns.

Varför jag ändå säger att det finns en oro och att man måste ha lite bättre konsekvensunderlag för att göra en sådan här drastisk reform är att när nu till exempel Chalmers har sagt att man ska förbjuda sina stipendier innebär det att man stryper denna möjlighet för många som kanske kommer från andra länder, kanske från utvecklingsländer, och som har behov av att få en ny miljö att verka i och få den internationella erfaren-

heten. Många av dem har nämligen bara stipendiepengar med sig från sitt hemland. Det här kan få ganska drastiska effekter, för det innebär också att de har svårare att verka på hemmaplan, och det försvårar möjligheten till utveckling.

Därför är inte verkligheten så svart och vit som vi gärna skulle vilja se den, utan det handlar om att vi ska fatta beslut på goda grunder. Det regeringen har sagt är att vi har för avsikt att återkomma i frågan när den forskningspolitiska propositionen kommer hösten 2012.

Anf. 100 EMIL KÄLLSTRÖM (C):

Fru talman! En modern politik för forskning och innovationer och högre utbildning – det är svårt att separera dessa områden; det har vi inte minst sett här i debatten i dag – bör ha målsättningen att i dag och i framtiden skapa nytta, utveckling och välbefinnande i Sverige och för hela världen.

Den senaste forsknings- och innovationspropositionen innebar en historisk satsning på svensk forskning och på arbete med innovationer. Nu påbörjas så smått arbetet med dess efterföljare, men det kan vara värt att se tillbaka på de målsättningar som präglade den proposition vi nu har och som bör prägla forsknings- och innovationspolitiken ett bra tag framöver.

Ett av målen är att stärka forskningen, både grundforskning och tillämpad forskning. En grundforskning av hög kvalitet är själva basen för forskningen, men samtidigt behöver vi stärka insatserna för att nyttiggöra forskningsresultaten. Här har vi sett en kraftig förstärkning av medlen.

Det andra målet är hög kvalitet och relevans i forskningen. Vi kan inte vara bäst i världen på alla områden. Vi är väldigt bra på många områden, och vi har en hög lägstanivå, men vi behöver fler områden där Sverige kan toppa resultatliga. Det har skett tidigare och kommer också att ske framöver i samverkan med näringslivet som också har investerat väldigt mycket i forskningsmedel.

Det tredje målet som man bör lyfta fram är att forskningen ska komma till nytta. Vi blir i en globaliserad värld allt mer beroende av att våra exportprodukter har ett högt kunskapsinnehåll. Det förutsätter satsning på forskning av hög kvalitet och att näringslivet omsätter ny kunskap i varor och tjänster för världsmarknaden. Det är viktigt med ett väl fungerande system för kunskapsöverföring mellan lärosäten och näringsliv. Det är en av grunderna för att forskningsbaserade innovationer ska komma fram och utvecklas.

Det är inte sällan de nya lärosätena är vassast på denna tredje uppgift som jag lyfte fram. Det kallades också en gång i tiden just den tredje uppgiften. Jag var i förra veckan i Karlstad. Där jobbar man mycket bra och integrerat med vad man kallar företagskluster inom fyra områden: IT, papper, förpackningar samt stål och verkstad. Där jobbar man integrerat med allt från små företag till världsledande företag tillsammans med samhället och universitetet.

Jag tycker att det är imponerande att ett nytt lärosäte som Karlstad kan matcha forsknings- och samverkansbehov för internationella företag som ligger i internationell framkant så som Uddeholm, Metso, Rolls Royce med flera.

I Karlstad jobbar man alltså med företagskluster. I Luleå talar man om centrumbildningar. Runt om i Sverige finns det väldigt bra exempel på hur man jobbar med just samverkan och med att forskning ska bli innovationer.

Vi i Centerpartiet och Alliansen anser att förstklassig forskning och forskarutbildning ska bedrivas vid såväl mindre lärosäten som större. Det finns anledning att ta till vara det som de mindre lärosätena är bra på – inte för att de är mindre, men de råkar vara det, kanske för att de är nyare. De är ofta väldigt vassa på att jobba just med samverkan i samhället, att sprida idéer och resultat till att bli inte bara forskning i en byrålåda utan även ny kunskap, nya jobb och nya företag.

Det finns all anledning att fundera vidare på hur man kan stimulera och ge incitament till samverkan och tillämpning. Ett exempel på hur denna process redan nu stärks är innovationskontoren. Innovationskontoren uppskattas mycket. De fungerar bra, och jag tror att det behövs fler. Vi i Centerpartiet ser att fler lärosäten behöver få tillgång till sitt eget innovationskontor. Detta behov måste mötas.

Fru talman! Jag tror det var Bjørn Asheim som lanserade begreppet ”en lärande ekonomi”. Detta begrepp innebär att institutioner, företag och individer hela tiden måste vara öppna för och tillskansa sig ny kunskap för att fortsätta vara framgångsrika.

Just samverkan och samarbete mellan högre utbildning, forskning och samhälle är en vital del i detta. Det här brukar man också tala om som kunskapstriangeln eller triple helix. Det är viktigt att denna triangel är komplett med högre utbildning, forskning och innovationer, och eftersom svenskt näringsliv finns och vårt välstånd byggs i hela landet är det viktigt att vi har en fungerande kunskapstriangel i hela landet. Här måste som sagt svenska lärosäten prioritera att tillhandahålla relevant forskning och utbildning i anslutning till Sveriges tillväxtnoder så att vi kan möta det behovet.

Jag tycker att det är bra att vi har en regering som arbetar för detta, inte bara i Sverige. Vi har, som ni ser i betänkandet, tillsatt en interdepartemental arbetsgrupp för att jobba med detta. Det är ett fint ord som man kan säga snabbt – interdepartemental. Dessutom har vi jobbat med detta på den europeiska arenan. Jag tänker givetvis främst på vårt arbete under ordförandeskapet.

Detta kan alla läsa sig till i betänkandet, och jag avslutar med att yrka bifall till förslaget i betänkandet.

(Applåder)

I detta anförande instämde Jan Ericson och Camilla Waltersson Grönvall (båda M).

Anf. 101 THOMAS STRAND (S) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är roligt att lyssna till Emil Källström som talar sig så varm för företagsnära forskning. Det är någonting vi kan mötas kring, för det är någonting som ligger oss socialdemokrater också varmt om hjärtat.

Det ger mig ju hopp om att Emil och hans parti i den borgerliga alliansen vill driva branschprogramsatsningar som var så framgångsrika. De var företagsnära. Företag, både ledning och fackliga organisationer, mötte akademi och samhälle i en fruktbar dialog för att skapa fler nya jobb och se till att svensk export växte. Jag hoppas att Emil vill driva de frågorna också i den borgerliga alliansen.

En fråga som jag vill återkomma till därför att jag tycker att den är så viktig – Betty Malmberg berörde den – är skolforskningen. Det är ändå ett genombrott att vi som opposition får med oss en borgerlig allians på att stärka skolforskningen. Jag sade innan att det här var någonting som vi jobbade hårt med i LUK 97, där just uppdraget var att stärka skolforskningen, se till att vi fick ett kunskapsunderlag som på sikt skulle leda till att vi höjde kunskapsresultaten i svensk skola.

Det är mot den bakgrunden vi har lagt fram vårt förslag, som vi nu är glada över att ni i den borgerliga alliansen står bakom, att regeringen bör vidta åtgärder så att skolforskningen förstärks och vi får flera yrkesverkssamma lärare som får chans att forska.

Därför blir min fråga till Emil: Hur tänker ni i den borgerliga alliansen jobba för att det här blir konkret och synligt och inte bara tomma ord? Vad kommer att hända med tillkännagivandet?

Anf. 102 EMIL KÄLLSTRÖM (C) replik:

Fru talman! Angående den företagsnära forskningen verkar vi vara väldigt samstämmiga. Däremot tror jag inte att man ska backa in i framtiden. Jag tror inte att en återgång till de branschprogram som Socialdemokraterna hade som sin politik riktigt är vägen framåt.

Däremot tror jag stenhårt på just det jag nämnde, att lärosätena fungerar och får ytterligare incitament att just fungera som de tillväxtnoder som de är, att man regionalt fungerar som ett drivhus som bidrar till regional tillväxt. Den regionala tillväxten kommer givetvis att bidra till nationens tillväxt.

I ett tidigare replikskifte hävdade ju Thomas Strand att det alltid är fel med detaljstyrning. Men branschprogrammen är tvärtom ett exempel på en ganska ordentlig detaljstyrning av forskningsanslagen. Jag tror att man får bestämma sig för hur det är egentligen.

När det gäller skolforskningen och att tidigare socialdemokratiska regeringar har jobbat hårt med frågorna kan jag säga att det bevisligen inte gick så bra. Betty Malmberg redogjorde för hur det låg till med publicering och citering av svensk forskning på området.

Exakt hur vi ska jobba nu kan inte jag redogöra för, av naturliga skäl. Jag tycker inte att jag ska redogöra för detta. Vi går mot alltmer autonoma lärosäten. Det innebär att politiken inte ska detaljreglera. Vi ska ge lärosäten, vi ska ge rektorer och vi ska ge människor på lärosätena mål, medel och möjligheter att utforma detta. Det är med varm hand jag räcker över den bollen till dem som faktiskt jobbar med frågorna.

Anf. 103 THOMAS STRAND (S) replik:

Fru talman! Nej, vi ska inte backa in i framtiden. På den punkten kan vi vara överens och eniga.

Jag säger inte att vi ska återuppväcka exakt de gamla branschprogrammen. Däremot är något som motsvarar branschprogrammen en bra

idé. Det var en bra idé och det kommer att vara en bra idé, tror jag. När man lyssnar på både fackliga organisationer och företagarepresentanter kan man höra att de tycker att det här var bra.

Det var faktiskt ingen detaljstyrning därför att branscherna själva problemformulerade och hittade lösningar. Det är det som är vitsen med branschprogrammen. Man möts från företagssidan, från akademien och från samhället och ser tillsammans hur man kan utveckla svenskt näringsliv och svensk exportindustri. Det tror jag är jätteviktigt.

När det gäller just skolforskningen tror jag inte heller att Emil Källström och de borgerliga vill detaljstyra, men ni tillhör ändå regerings- sidan och har ingång direkt till utbildningsministern. När man nu antar ett sådant här yrkande bör man ju fundera över det. Det är ett tillkännagivande där vi ju tillsammans säger att vi inte är riktigt nöjda med det som har varit hittills. Då har ni ändå haft makten i fem år. Vi hade den innan. Då kan vi enas om att vi inte är nöjda med tingens ordning. Det säger ni också.

Hur kan vi då stärka samverkansuppgiften? Hur kan vi se till att forskning kommer skolan mer till del? Hur kan vi få fler yrkesverk- samma lärare? Det är en viktig fråga. Jag förväntar mig att Emil Källström ihop med kollegerna i den borgerliga alliansen nu sätter sig ned med Jan Björklund och säger: Nu måste vi göra någonting åt detta, för vi är eniga i utskottet om att det inte är bra som det är nu. Den förväntan har jag på er.

Anf. 104 EMIL KÄLLSTRÖM (C) replik:

Fru talman! Då vill jag bolla tillbaka samma förväntan. Eftersom vi är eniga i den här frågan gäller det givetvis alla som är intresserade av frågeställningen.

När det däremot gäller det andra vi pratade om, det som Thomas talar om som den företagsnära forskningen – jag väljer att mer prata om innovationer och nya företag – tror jag att det finns en hel del att göra. Jag tror att det behövs fler innovationskontor. Jag tror att de behöver bättre resurser. Jag tror att vi ska kolla på incitamentssystemen. Det kanske finns anledning att hitta andra parametrar som på ett bättre sätt stimulerar arbetet med innovationer och våra lärosätens samarbete med det omkringliggande näringslivet till exempel.

Det skulle vara väldigt intressant att fortsätta jobba med detta. Kommer Socialdemokraterna och Thomas Strand med någon god idé lovar jag att sno den rakt av.

Anf. 105 RICHARD JOMSHOF (SD):

Fru talman! Jag tycker att det är jätteintressant att lyssna till den här debatten. Jag har konstaterat tidigare att det är väldigt mycket åsikter man har haft innan man kom in i riksdagen. Det är först nu när man sitter här som man inser att det krävs mer än åsikter. Men man får börja någonstans och jag tycker att det är jättekul att verkligen lyssna på er.

Det är också rätt intressant att ni ofta hamnar i samma hjulspår, att ni talar om vem som styrde för två mandatperioder sedan och vem som styr nu. Jag tycker ändå att jag finner vissa korn i debatten som är väldigt intressanta att lyssna till, och jag är helt övertygad om att den nuvarande

regeringen gör vad den kan för att hitta lösningar på alla de problem vi står inför.

Vad gäller mitt parti så jobbar vi stenhårt med att arbeta fram ett program även i de här frågorna. Jag kan instämma i mycket av det som har sagts tidigare. Det är klart att Sverige ska vara en ledande kunskaps- och forskningsnation. Det är självklart. Jag tror att vi är helt överens om det. Vi vet också att vi står inför en allt hårdare internationell konkurrens, inte minst från delar av Asien, Kina till exempel. Det gör att vi är absolut tvungna att sätta in alla de resurser vi har för att vår högre utbildning och vår forskning och forskarutbildning ska kunna hålla en fortsatt hög kvalitet. Även vi förordar fortsatta investeringar på området. Jag tror som sagt att vi är helt överens på det området.

Sverige har en stark tradition av högre utbildning som ligger på en hög nivå även internationellt sett. Det ska vi vara mycket stolta över. Men det finns en hel del att göra på området. Det märker vi att det finns, inte minst i den debatt som har förts.

Något som jag tycker är väldigt intressant i sammanhanget är det åttonde ramprogrammet som är på gång – det är planerat till januari 2014 – inte minst vad gäller synergier i den så kallade kunskapstriangeln, som inte minst Emil har berört, med utbildning, forskning och innovation. Det här åttonde ramprogrammet tycker jag verkar jätteintressant, inte minst för att man verkligen vill möta de samhällsutmaningar som vi står inför genom att försöka få till ett bättre forskningssamarbete i Europa. Det handlar om klimat- och energiområdet, en del har som sagt redan berörts, transportområdet, frågor kring den åldrande befolkningen, hur vi ska kunna stärka vår konkurrenskraft, uppnå en hållbar tillväxt, välfärd och så vidare.

Vi är positiva till det här ramprogrammet, även om både jag och mitt parti i grund och botten har en väldigt kritisk hållning till det alltmer federalistiska EU.

Så länge det handlar om ett mellanstatligt samarbete tycker jag att vi ska gå all-in här. Det här är jättebra. Ska vi kunna klara oss och ska många av länderna i Europa ha en chans i framtiden måste vi samarbeta.

Fru talman! Jag har tidigare här i talarstolen deklarerat att vi kommer att satsa stora resurser på vuxenutbildning, inte minst på Myndigheten för yrkeshögskolan. Det finns mycket att göra här.

Jag och mitt parti tänker också verka för att vi inför den kommande höstbudgeten ska få till en ordentlig satsning på högre utbildning och forskning. Sverige högskolors och universitets forskningsverksamheter är oerhört viktiga för att Sverige ska kunna underhålla och återskapa en särskild spetskompetens som är nödvändig för att skapa nya innovationer och ny kunskap och utveckla den kunskap vi redan har.

Jag vill hänvisa till en rapport som de flesta av er säkert har tagit del av, *Utbildning – utbyggnad – urholkning* av Ann Fritzell och Björn Birath. Den vittnar om kurser på våra högskolor och universitet med så få lärarledda lektioner och så stora studentgrupper att den viktiga interaktionen mellan lärare och elev i det närmaste är helt eliminerad. Lärare vittnar om stora mängder obetald arbetstid. Arbetsgivare vittnar om svårigheter att behålla kompetent personal på grund av bristande konkurrensfördelar rörande såväl lön som arbetsmiljö och studenter. Deras organisationer vittnar om allt större grupper och allt färre lektioner.

Kostnadsnivån har under den senaste 15-årsperioden vida överstigit anslagsnivån, i synnerhet vad gäller naturvetenskapliga ämnen. Den så kallade Grundbultens beräkningar om minsta godtagbara undervisningsnivå, det vill säga att komma åter till 1994 och 1995 års köpkraft, indikerar ett tillskottsbehov till de högre lärosätena på omkring 5 miljarder kronor. Det är enorma pengar.

Jag tänker verka för att vi ska se till att Sverige ska vara en framträdande kunskapsnation. Jag tänker göra vad jag kan för att vi ska öka de här anslagen för forskningen om högskolorna och universitetet. Ambitionen är att till den kommande höstbudgeten försöka tillföra de medel som Grundbulten äskar på.

En sak ska vi ha klart för oss. Jag tror att det var Betty Malmberg som tog upp att ska vi ha en hög kvalitet på vår forskning och våra forskare framgent måste vi satsa på hela utbildningskedjan. Det är helt rätt. Det gäller även högskolor och universitet. Jag menar att om vi fortsätter att svika våra studenter på högskolor och universitet kommer vi att få väldigt svårt att fylla de behov vi har på forskningsområdet. Det här är ett måste. Det finns ett enormt glapp här, och det måste fyllas. Jag tänker göra vad jag kan för att vi ska göra det.

Jag vill ta upp det som Socialdemokraterna har lyft fram om att doktorandtjänsterna ska göras mer lika regelrätta anställningar. Jag håller med om det. Jag tycker att det är jätteviktigt. Problemet med det förslag som ligger är att det oklart vad det kommer att kosta. Vi hade en diskussion om det här i utskottet, och jag blev inte klok på vad det här skulle kosta. Alliansen talar om siffror på uppemot 200 miljoner. Socialdemokraterna säger att så är det inte alls, men jag har inte hört något motbud. För att vi ska kunna stödja ett sådant förslag måste vi också veta vad det kommer att kosta. Någonstans måste man ställa sig frågan. Det är klart att vi kan stödja en massa förslag från oppositionen som är kostnadsdrivande, men vi har trots allt en alliansregering och en budget. Till slut blir det oansvarigt. Jag vill veta vad det kostar och vilka följder det kommer att få.

Jag frågade Vänsterpartiet som tidigare har tittat på vad det skulle kosta att ta bort möjligheten att ge stipendier helt och hållet. Jag tror att det var det RUT-uppdraget ni hade gett. Det var nog uppemot 380 miljoner. Nu vill inte Socialdemokraterna gå så långt, men det är väldigt mycket pengar. Vad kostar det? Det är frågan. Och det vill jag veta innan jag kan stödja förslaget. Det är slutsatsen.

Jag vill ta en sak till som har varit uppe till diskussion här. Jag tycker att samhället måste våga tala om inom vilka områden vi vill se forskning och inom vilka områden vi vill se framsteg och utveckling. Jag tycker inte att det är att på något sätt göra forskningen ofri. Ska vi verkligen kunna möta våra stora samhällsutmaningar måste samhället också klart och tydligt kunna staka ut vägen och klart och tydligt staka ut inom vilka områden vi vill se framstegen. Jag tycker att det är en självklarhet. Det är inte detsamma som att forskningen skulle vara ofri på något sätt. Jag tycker tvärtom att det vore oansvarigt att inte tala om vilka de här områdena är och vilken väg vi gärna vill se att forskningen tar.

Anf. 106 YVONNE ANDERSSON (KD):

Fru talman! Det här är sista inlägget i den här debatten. Jag finner anledning att uppmärksamma fru talmannen på vad vi egentligen diskuterar. Det är ett betänkande byggt på motioner. Vi ska ha klart för oss vilka förändringar som är gjorda på forskningsområdet. Utifrån vilken nivå diskuterar vi förändringar i dag? Jag vill påminna fru talmannen om att det kom en forskningsproposition som gav 5 miljarder ytterligare till forskning. Vi gav alltså pengar. Vi hade tydliga utgångspunkter för den forsknings- och innovationspropositionen, nämligen klimat, energi, fattigdom och demografiska förändringar. Vi valde ut tre väldigt viktiga områden, nämligen medicin, teknik och klimat. Sedan fick våra forskningsfinansierade myndigheter uppdrag utifrån olika pengar att rikta in sin forskning.

Det är väldigt mycket som händer och sker. Det har blivit en förändring sedan Alliansen arbetade fram den forsknings- och innovationspropositionen. Jag vill gärna lägga fast detta. Jag är också väldigt glad för allt det vi tycks vara överens om i utskottet, och det är den stora delen.

Sedan finns det några saker som diskuteras och som man gör en mot-sättning av. Jag tänker närmast på replikskiftet mellan min kollega Betty Malmberg och Thomas Strand från oppositionen när det gäller skolforskning. Det är inte så att Alliansen någonsin har varit emot eller ens negligerat skolforskningen. Det är inte heller så att Socialdemokraterna med stöd från V och MP alltid har lyft fram skolforskningen.

När Utbildningsvetenskapliga kommittén bildades var det ett sätt att få fram vissa delar i skolforskningen, men man trodde inte så mycket på det. Det var under socialdemokratiskt styre. Jag tror att det var Thomas Östros som var utbildningsminister då. Man trodde inte så mycket på det, så man gav det ett ämnesområde. Man skulle testa det, och det fick bli en kommitté. Vad utvecklades den forskningen till? Det var ett slags skolforskning.

Vad är skolforskning? Vi har haft mycket pedagogisk forskning. Vi har haft metodologisk forskning. I har haft forskning inom de olika ämnen som också finns i skolan, och den har vi stöttat fullt ut. Nu tycker vi att det är bra att det finns skolforskning, men vi vill ha en lärandeforskning om inläring. Varför skulle Moderaterna anordna ett seminarium den 10 maj om det inte handlade om lärandets processer och hjärnans utveckling? Rifo, Riksdagsmän och forskare, har ett seminarium den 11 maj med världsunika forskare som tar upp detta. Hjärnans utveckling har legat mycket på den medicinska forskningen tidigare.

Vi ska ha klart för oss att vi har haft skolforskning, men i en annan form, som gynnat lärandet. Ytterst är det elevernas resultat och de bästa metoderna för att eleverna ska lära sig som vi i Alliansen har tagit ett ansvar för. Vi vill med tillkännagivandet visa att området som sådant fortfarande är väldigt viktigt men att det kanske inte är rimligt på sikt att det enbart ska ligga i en kommitté. Det kan jag tycka, och det kan vi diskutera. Därför har vi inte satt ned foten och talat om hur den forskning som rör elevers lärande i en miljö som kallas skola ska ligga framöver, men att den ska finnas har vi i Alliansen alltid lyft fram.

Sedan har vi mycket ämnesforskning som måste in. Eleverna ska ju lära sig någonting. Vi vill att all ämnesutveckling i skolan ska ske utifrån vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Det ska gälla. Då kanske

det är inom fysikdelen som just fysikämnet utvecklas. Den didaktiska forskningen ligger på olika ställen. Det är synd om vi begränsar all den forskning som har med skolan att göra till att vara en snäv forskning som ligger på UVK. Så är självklart inte fallet. De stora forskningsdelarna som har med barns lärande och skolframgångar att göra ligger på många olika ställen.

I själva verket, fru talman, är det viktigt att säga att oppositionen i huvudsak tycks vara överens med oss om de steg vi har tagit. Den opposition som fanns mot forsknings- och innovationspropositionen finns inte i dag. Det vi kan läsa i betänkandet och i de reservationer som finns till betänkandet är att det egentligen handlar om relativt små delar.

När det gäller doktorandernas situation finns det en förväxling mellan vad en forskare och en doktorand är. Jag är glad att vi kommit överens om en skrivning där Regeringskansliet kan jobba vidare med vårt arbete. Går man på en forskarutbildning är det just en utbildning. Det är en utbildning som förmodligen alla de lärare som ska bli lektorer behöver gå, och det är en utbildning man går om man ska arbeta fritt som forskare.

Det är viktigt att vi ser till att vi inte nonchalerar olika grupper som går samma utbildning. Då tänker jag på blivande gymnasielektorer som måste gå på en forskarutbildning och till exempel läsa kurser i historia. Ska de hanteras på ett annat sätt än de som från början kallar sig doktorander? Det är jätteviktigt att alla har en trygghet, men samtidigt är det viktigt att vi tänker igenom konsekvenserna och har en långsiktighet i detta.

Vi var under många år trötta på att Socialdemokraterna gjorde snabba klipp på hur det skulle vara. När man sedan märkte att det inte fungerade fick man bromsa det hela. Vi gör en utbyggnad vad gäller tryggheten för studenter, doktorander och lärare som ska vidareutbilda sig som är hållbar över tid. Det, fru talman, tror jag är jätteviktigt att peka på i de här sammanhangen.

Jag vill gärna uppmärksamma det som vi också tar tag i, men inte tillräckligt, vilket är en stor brist. Det gäller hur vi ska lyckas behålla våra nydisputerade doktorer. De postdoktorala tjänsterna måste vi göra mycket åt så att de får fäste i forskarvärlden. Färdiga forskare ska ha ett fäste. Våra unga forskare måste vi ge ett fäste. Det är jätteviktigt att vi på sikt kommer tillbaka till detta.

Låt mig också säga att vi naturligtvis har med de internationella delarna som Richard nämnde inledningsvis. Vårt system ska finnas när det gäller strukturfonderna, åttonde ramprogrammet – på samma sätt som det sjunde – och EU:s forskningsråd. Självklart måste vi hela tiden matcha vår utveckling med den internationella utvecklingen.

Med detta vill jag yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.
(Applåder)

I detta anförande instämde Emil Källström (C).

Anf. 107 THOMAS STRAND (S) replik:

Fru talman! Allra först har jag en invändning mot den historieskrivning som Yvonne Andersson gör i sitt inlägg. Det är faktiskt inte småsaker vi i oppositionen orerar om i talarstolen. I så fall har Yvonne Anders-

son inte läst vår kommittémotion. Jag gick igenom den och lyfte fram fyra stora punkter som gällde invändningar mot strategiska val i forskningspolitiken. Det är inga småsaker vill jag påstå. Jag skulle därför vilja rekommendera Yvonne Andersson att läsa vår kommittémotion en gång till.

När det gäller skolforskningen säger Yvonne Andersson att man inte är emot det. Det har flera talare från den borgerliga alliansen sagt, men vartenda år som vi föreslagit detta med skolforskning har man sagt nej. Nu säger man ja, och det är mycket bra. Det var en diskussion vi hade 1997–1998 och som handlade om hur vi stärker forskningen, hur vi får den reflekterande, forskande läraren.

Då mejslades begreppet utbildningsvetenskap fram. Det skulle vara ett begrepp för att stärka detta. I dialog med forskarsamhället fick vi den utbildningsvetenskapliga kommittén som skulle härberga inom Vetenskapsrådet och som fortfarande finns där. Det ska påpekas att när detta skulle kreeras skedde det i en dialog mellan politiker och forskarsamhället. Utbildningsvetenskapen är ett brett område. Skolforskningen, som vi lyfter fram, är en del av den. Lärarförbundet har gång på gång påpekat att det behövs mer satsningar. Det är det vi återkommer till, att vi måste satsa mer på skolforskning.

Vi är glada för att Alliansen stöder skolforskningen. Tidigare har man sagt nej varenda gång vi lyft fram den frågan. Nu säger man ja, och det är jättebra. Det har varit ett målmedvetet arbete från Socialdemokraternas sida under många år.

Anf. 108 YVONNE ANDERSSON (KD) replik:

Fru talman! Vad jag försökte säga var att skolforskning inte är något enhetligt begrepp. Det handlar om lärarforskning och om hur läraren skulle kunna bli en reflekterande lärare om man hade det portföljssystem som man lärt sig från Australien. Det var där UVK kom till med Berit Askling som ordförande. Jag var med i den politiska debatten om UVK, men det var inte Thomas Strand. Då handlade det inte om skolforskning i alla dess former.

Det jag säger är att en del av den utbildningsvetenskapliga forskningen har legat där, men den återkommer på många andra ställen inom forskningen som är disciplinriktad. Den del av forskningen som gäller den reflekterande läraren skulle ha sitt ursprung i lärarutbildningen. Det har vi aldrig någonsin sagt nej till.

När Alliansen kom till makten ville Socialdemokraterna helt plötsligt göra UVK till ett ämnesråd och ge det samma tyngd som övriga ämnesråd vid Vetenskapsrådet. Vi har inte tyckt att det varit läge för det, vilket inte heller Socialdemokraterna tyckte på sin tid. Det har nämligen inte lyckats få den omfattning och den tyngd och storlek som skulle göra det jämförbart med andra ämnesråd. Det är det diskussionen har gällt, inte den skolforskning som finns på många andra ställen.

Vi har hela tiden velat ha en utveckling på lärandet och lärarens roll liksom på undervisningens och utbildningens roll i ett föränderligt samhälle. Vi har verkligen satt framtidens glasögon på dagens problem, för att tala klartext. För att vi inte ska fastna i ett gammalt mönster som bara lappas och lagas har vi tagit nya tag inom alla områden.

Anf. 109 THOMAS STRAND (S) replik:

Fru talman! Det är intressant att se tillbaka på detta. När den utbildningsvetenskapliga kommittén startade sitt arbete fick den ett antal miljoner av den socialdemokratiska regeringen för att bygga upp forskningsarbetet. Sedan ökade förväntningarna på arbetet kring forskning. När den borgerliga regeringen tillträdde 2006 fanns det en förväntan om mer resurser till just utbildningsforskning, skolforskning.

Men i den borgerliga regeringens första budget 2006 kom det inga speciella pengar till det området. De kom inte heller i nästa budget hösten 2007, inte heller 2009 eller 2010. Då ska vi veta att vi hade en lärarutbildningsutredning med Sigbrit Franke, som hade ett bra avsnitt om forskning och ville stärka utbildningsvetenskaplig forskning och skolforskning. Hon nämnde en summa på 175 miljoner kronor för stärkande av utbildningsvetenskaplig forskning, basanslag för uppbyggnad av kapacitet för lärosäten och så vidare. Detta var en förväntan. Men inte ens det har gett några resultat i mer forskningspengar till UVK i budgetar som har kommit efter det.

Man kan tala vackert om detta, men när man sedan går till en ”verkstad” blir det inte mer pengar till detta. Det är det vi kritiserar. Nu har vi en förväntan, när vi är eniga om skolforskningen och ni säger att ni inte heller är nöjda med regeringens arbete. Vi behöver ha ännu mer tryck och förstärkning av samverkan för att förbättra resultaten, ännu fler yrkesverksamma lärare som blir forskare i sin egen praktik. Det vore intressant att veta vad som kommer att hända då.

Anf. 110 YVONNE ANDERSSON (KD) replik:

Fru talman! Precis här finns kärnan. Vi har inte tyckt att en kommitté under Vetenskapsrådet ska vara den form som får pengar för att bedriva all denna forskning. Vi tillåter att det finns en mångfald i vårt samhälle också på det här området. Det innebär inte att vi nonchalerar det. Den forskningen finns, som jag sade tidigare, på väldigt många olika ställen, inte minst i teman. Därför tror jag att det är jätteviktigt att till exempel den didaktiska forskningen får genomslag på de speciella ämnesområden som barn ska lära. Forskningen om läraren är jätteviktig, men den är särskilt viktig i hur den möts av elevernas nyfikenhet att lära, så att vi får den höga kvaliteten inte enbart i forskningen som sådan utan framför allt i att det kommer tillbaka i form av bättre elevresultat och högre kvalitet i utbildningen.

Det är dit vi vill nå. Vi har ett mål som går längre också med forskningen. Därför tror jag att det är viktigt att se att vi kommer att öka trycket på att få pengar till sådana här områden och lyfta upp det för att kanske få fler forskarskolor eller fler möjligheter och nischer inom inte minst didaktiken. I matematik, teknik och naturvetenskap behöver vi väldigt mycket mer för att det ska möta barns behov och därmed visa sig i elevresultaten. Det kommer vi att jobba hårt med.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 4 maj.)

14 § Bordläggning

Prot. 2010/11:93
28 april

Anmäldes och bordlades
Proposition
2010/11:133 Vissa förändringar av trängselskatten i Göteborg

15 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 28 april

2010/11:468 Bluffakturor

av *Krister Örnfjäder* (S)
till justitieminister Beatrice Ask (M)

2010/11:469 Kliniska prövningar

av *Krister Örnfjäder* (S)
till socialminister Göran Hägglund (KD)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 3 maj.

16 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 28 april

2010/11:458 Anpassning av tidsgränserna för svenskundervisningen för invandrare

av *Luciano Astudillo* (S)
till statsrådet Erik Ullenhag (FP)

2010/11:459 Statligt bidrag till Waldorfläroarbilden

av *Jabar Amin* (MP)
till utbildningsminister Jan Björklund (FP)

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 3 maj.

Prot. 2010/11:93
28 april

17 § Kammaren åtskildes kl. 18.23.

Förhandlingarna leddes
av förste vice talmannen från sammanträdet början till ajourneringen
kl. 13.53,
av andre vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.49 och
av förste vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

PER PERSSON

/Eva-Lena Ekman

1 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen.....	1
2 § Hänvisning av ärende till utskott.....	1
3 § Cykelfrågor	1
Trafikutskottets betänkande 2010/11:TU21	1
Anf. 1 ANNELIE ENOCHSON (KD).....	1
Anf. 2 DÉSIRÉE LILJEVALL (S).....	2
Anf. 3 STINA BERGSTRÖM (MP)	5
Anf. 4 SIV HOLMA (V)	7
Anf. 5 LOTTA FINSTORP (M).....	9
Anf. 6 DÉSIRÉE LILJEVALL (S) replik.....	11
Anf. 7 LOTTA FINSTORP (M) replik.....	12
Anf. 8 DÉSIRÉE LILJEVALL (S) replik.....	12
Anf. 9 LOTTA FINSTORP (M) replik.....	12
Anf. 10 STINA BERGSTRÖM (MP) replik	12
Anf. 11 LOTTA FINSTORP (M) replik.....	13
Anf. 12 SIV HOLMA (V) replik	13
Anf. 13 LOTTA FINSTORP (M) replik.....	13
Anf. 14 SIV HOLMA (V) replik	14
Anf. 15 LOTTA FINSTORP (M) replik.....	14
Anf. 16 LARS TYSKLIND (FP).....	14
Anf. 17 SIV HOLMA (V) replik	17
Anf. 18 LARS TYSKLIND (FP) replik	17
Anf. 19 SIV HOLMA (V) replik	17
Anf. 20 LARS TYSKLIND (FP) replik	18
Anf. 21 ANDERS ÅKESSON (C)	18
(Beslut fattades under 11 §.).....	20
4 § Lagändringar med anledning av att Sveriges allmänna hypoteksbank har trätt i likvidation	20
Finansutskottets betänkande 2010/11:FiU26.....	20
(Beslut fattades under 11 §.).....	20
5 § Fri rörlighet för dokument.....	20
Civilutskottets utlåtande 2010/11:CU21.....	20
(Beslut fattades under 11 §.).....	20
6 § Riksrevisionens styrelses redogörelse om skatteavtal med andra länder	21
Skatteutskottets betänkande 2010/11:SkU26	21
Anf. 22 CHRISTINA OSKARSSON (S).....	21
Anf. 23 ULF BERG (M)	23
Anf. 24 CHRISTINA OSKARSSON (S) replik.....	24
Anf. 25 ULF BERG (M) replik	25
Anf. 26 CHRISTINA OSKARSSON (S) replik.....	25
Anf. 27 ULF BERG (M) replik	25
Anf. 28 HELENA LEANDER (MP).....	26
Anf. 29 GUNNAR ANDRÉN (FP).....	27

(forts. 8 §).....	28
Ajournering.....	28
Återupptagna förhandlingar	28
7 § Statsministerns frågestund	29
Anf. 30 ANDRE VICE TALMANNEN	29
<i>Sjukförsäkringen.....</i>	29
Anf. 31 TOMAS ENEROTH (S).....	29
Anf. 32 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M).....	29
Anf. 33 TOMAS ENEROTH (S).....	30
Anf. 34 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M).....	30
<i>Partifinansiering</i>	30
Anf. 35 PETER ERIKSSON (MP).....	30
Anf. 36 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M).....	31
Anf. 37 PETER ERIKSSON (MP).....	31
Anf. 38 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M).....	31
<i>Jobbskatteavdragen.....</i>	32
Anf. 39 JIMMIE ÅKESSON (SD).....	32
Anf. 40 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M).....	32
Anf. 41 JIMMIE ÅKESSON (SD).....	33
Anf. 42 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M).....	33
<i>Sjukförsäkringen.....</i>	33
Anf. 43 ROSSANA DINAMARCA (V).....	33
Anf. 44 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M).....	34
Anf. 45 ROSSANA DINAMARCA (V).....	34
Anf. 46 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M).....	34
<i>Arbetskraftsinvandring.....</i>	35
Anf. 47 JOHNNY MUNKHAMMAR (M).....	35
Anf. 48 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M).....	35
<i>Partifinansiering</i>	36
Anf. 49 CARL B HAMILTON (FP).....	36
Anf. 50 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M).....	36
Anf. 51 CARL B HAMILTON (FP).....	36
<i>Sexuella övergrepp mot barn.....</i>	37
Anf. 52 ABIR AL-SAHLANI (C).....	37
Anf. 53 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M).....	37
Anf. 54 ABIR AL-SAHLANI (C).....	37
Anf. 55 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M).....	38
<i>Romernas situation.....</i>	38
Anf. 56 YVONNE ANDERSSON (KD).....	38
Anf. 57 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M).....	39
Anf. 58 YVONNE ANDERSSON (KD).....	39
Anf. 59 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M).....	39
<i>Statens Järnvägar.....</i>	39
Anf. 60 PIA NILSSON (S).....	39
Anf. 61 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M).....	40
<i>Det västsvenska infrastrukturpaketet.....</i>	40
Anf. 62 ANNIKA QARLSSON (C).....	40
Anf. 63 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M).....	41

<i>Försäkringskassans servicekontor</i>	41	Prot. 2010/11:93
Anf. 64 GUNVOR G ERICSON (MP).....	41	28 april
Anf. 65 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M).....	41	
<i>Lönerna inom kommuner och landsting</i>	42	
Anf. 66 PETER PERSSON (S).....	42	
Anf. 67 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M).....	42	
<i>Arbetskraftsinvandring</i>	43	
Anf. 68 JOHNNY MUNKHAMMAR (M).....	43	
Anf. 69 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M).....	43	
<i>Utanförskapet</i>	43	
Anf. 70 FREDRIK SCHULTE (M).....	43	
Anf. 71 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M).....	44	
Anf. 72 ANDRE VICE TALMANNEN.....	44	
8 § (forts. från 6 §) Riksrevisionens styrelses redogörelse om		
skatteavtal med andra länder (forts. SkU26)	44	
Anf. 73 KARIN NILSSON (C).....	44	
Anf. 74 JACOB JOHNSON (V).....	46	
Anf. 75 LEIF JAKOBSSON (S).....	48	
Anf. 76 GUNNAR ANDRÉN (FP) replik.....	50	
Anf. 77 LEIF JAKOBSSON (S) replik	50	
Anf. 78 GUNNAR ANDRÉN (FP) replik.....	51	
Anf. 79 LEIF JAKOBSSON (S) replik	51	
Anf. 80 DAVID LÅNG (SD).....	52	
(Beslut fattades under 11 §.).....	52	
9 § Förbättrat skydd mot stalkning.....	52	
Justitieutskottets betänkande 2010/11:JuU5.....	52	
Anf. 81 PIA HALLSTRÖM (M).....	52	
Anf. 82 ROGER HADDAD (FP).....	54	
Anf. 83 JOHAN LINANDER (C).....	56	
Anf. 84 CAROLINE SZYBER (KD).....	58	
(forts. 12 §).....	59	
Ajournering.....	60	
Återupptagna förhandlingar	60	
10 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 27 april.....	60	
FöU4 Försvarsmakten	60	
SfU7 Socialavgifter	61	
SoU10 Socialtjänstfrågor.....	61	
SoU16 Folkhälsofrågor	64	
KU22 Tryck- och yttrandefrihet.....	65	
11 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens		
sammanträde.....	67	
TU21 Cykelfrågor	67	
FiU26 Lagändringar med anledning av att Sveriges allmänna hypoteksbank har trätt i likvidation.....	68	
CU21 Fri rörlighet för dokument.....	68	
SkU26 Riksrevisionens styrelses redogörelse om skatteavtal med andra länder	68	

12 § (forts. från 9 §) Förbättrat skydd mot stalkning (forts. JuU5)	69
Anf. 85 ANNA WALLÉN (S)	69
Anf. 86 PIA HALLSTRÖM (M) replik	71
Anf. 87 ANNA WALLÉN (S) replik	71
Anf. 88 PIA HALLSTRÖM (M) replik	71
Anf. 89 ANNA WALLÉN (S) replik	71
Anf. 90 MARIA FERM (MP)	72
Anf. 91 MARIANNE BERG (V)	73
(Beslut skulle fattas den 4 maj.)	74
13 § Forskning och forskarutbildning	74
Utbildningsutskottets betänkande 2010/11:UbU12	74
Anf. 92 THOMAS STRAND (S)	74
Anf. 93 JABAR AMIN (MP)	77
Anf. 94 ROSSANA DINAMARCA (V)	79
Anf. 95 BETTY MALMBERG (M)	80
Anf. 96 THOMAS STRAND (S) replik	82
Anf. 97 BETTY MALMBERG (M) replik	83
Anf. 98 THOMAS STRAND (S) replik	84
Anf. 99 BETTY MALMBERG (M) replik	84
Anf. 100 EMIL KÄLLSTRÖM (C)	85
Anf. 101 THOMAS STRAND (S) replik	86
Anf. 102 EMIL KÄLLSTRÖM (C) replik	87
Anf. 103 THOMAS STRAND (S) replik	87
Anf. 104 EMIL KÄLLSTRÖM (C) replik	88
Anf. 105 RICHARD JOMSHOF (SD)	88
Anf. 106 YVONNE ANDERSSON (KD)	91
Anf. 107 THOMAS STRAND (S) replik	92
Anf. 108 YVONNE ANDERSSON (KD) replik	93
Anf. 109 THOMAS STRAND (S) replik	94
Anf. 110 YVONNE ANDERSSON (KD) replik	94
(Beslut skulle fattas den 4 maj.)	94
14 § Bordläggning	95
15 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	95
16 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	95
17 § Kammaren åtskildes kl. 18.23.	96

Tryck: Elanders, Vällingby 2011